

THE AIRE CENTRE
Advice on Individual Rights in Europe

КОНФИСКАЦИЈА НА ИМОТНА КОРИСТ СТЕКНАТА СО КОРУПЦИЈА, ТЕШКИ КРИВИЧНИ ДЕЛА И ОРГАНИЗИРАН КРИМИНАЛ

ПРЕГЛЕД НА МЕЃУНАРОДНИТЕ И
ЕВРОПСКИТЕ СТАНДАРДИ, НАСОКИ И
РЕЛЕВАНТНА ЈУРИСПРУДЕНЦИЈА НА
ЕВРОПСКИОТ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

КОНФИСКАЦИЈА НА ИМОТНА КОРИСТ СТЕКНАТА СО КОРУПЦИЈА, ТЕШКИ КРИВИЧНИ ДЕЛА И ОРГАНИЗИРАН КРИМИНАЛ

ПРЕГЛЕД НА МЕЃУНАРОДНИТЕ И
ЕВРОПСКИТЕ СТАНДАРДИ, НАСОКИ
И РЕЛЕВАНТНА ЈУРИСПРУДЕНЦИЈА
НА ЕВРОПСКИОТ СУД ЗА
ЧОВЕКОВИ ПРАВА

Уредници

Билјана Брејтвејт, Програмска директорка за Западен Балкан, AIRE Центар
Катарина Харби, Виша правна консултантка, AIRE Центар
Невена Костиќ, Проектна менаџерка, AIRE Центар за Западен Балкан

Главни придонесувачи

Еван Флауерс, Клер Барнард, Џенифер Хачингс, Том Строуд,
Амандип Ман и Јан-Шен Тан од Дечерт ЛЛП, Лондон

Изразуваме огромна благодарност до Крешимир Камбер, Директорат на правници при Европскиот суд за човекови права, Богдан Гециќ и Јована Величковиќ, адвокатско друштво Гециќ и на Вилијам Ферис, адвокат во Clyde and Co, за нивниот придонес кон оваа публикацијата.

© 2024 AIRE Центар

Тираж

200

Изворната верзија на англиски јазик е преведена на босански/
хрватски/црногорски/српски, албански и македонски јазик.

Превод и стручна редакција на македонското издание: Катерина Жатева

Дизајнирано од:

Kliker Dizajn

▶ СОДРЖИНА

ПРЕДГОВОР	9
Листа на кратенки	12
Дел I - Вовед	13
ВОВЕД	13
Што е конфискација?.....	14
Зошто конфискацијата е значајна?	15
1.1 МЕЃУНАРОДНИ СТАНДАРДИ	16
1.1.1 Конвенции на Обединетите нации	16
1.1.2 Конвенции на Советот на Европа	18
1.1.3 Инструменти на Европската Унија	21
1.1.4 Други меѓународни инструменти	23
1.2 МЕЃУНАРОДНИ ТЕЛА И СУДОВИ	26
1.2.1 Организацијата за финансиска контрола.....	26
1.2.2 Надзорни тела на Советот на Европа.....	26
1.2.3 Европскиот суд за човекови права	27
1.2.4 Европското јавно обвинителство.....	28
1.3 ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ ОД МЕЃУНАРОДНИТЕ ИНСТРУМЕНТИ	30
1.3.1 Опсег на средства што може да бидат предмет на замрзнување и конфискација, вклучувајќи ги и новите категории на средства.....	30
1.3.2 Одлуки за замрзнување и овластувања во истрага	32
1.3.3 Обична конфискација (заснована врз пресуда во кривична постапка) ..	34
1.3.4 Конфискација на вредност и мешање на имот	36
1.3.5 Конфискација на предмети	37
1.3.6 Конфискација на приходи и други користи од имот стекнат со кривично дело и корупција.....	38
1.3.7 Префрлање на товарот на докажување	39

1.3.8 Одземање од трети лица	41
1.3.9 Конфискација на имот која не е заснована врз кривична пресуда	43
1.3.10 Меѓународна соработка	46
1.3.11 Заштитни мерки	46
1.3.12 Управување со конфискуваната имотна корист	47

1.4 ПРИМЕНА НА ЕВРОПСКАТА КОНВЕНЦИЈА ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА 49

1.4.1 Право на мирно уживање во имотот: член 1 од Протоколот бр.1 од ЕКЧП.....	50
1.4.2 Право на правично судење: Член 6 од ЕКЧП	68
1.4.3 Нема казна без закон: Член 7 од ЕКЧП.....	72
1.4.4 Право на почитување на приватниот и семејниот живот: Член 8 од ЕКЧП.....	76

Дел 2 – Резимеа на предмети..... 81

АЛ-ДУЛИМИ И МОНТАНА МЕНАЏМЕНТ ИНК. против ШВАЈЦАРИЈА [AL-DULIMI AND MONTANA MANAGEMENT INC. v. SWITZERLAND].....	81
АНДОНОСКИ против РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА [ANDONOSKI v. MACEDONIA]	86
АНДРЕ И ДРУГ против ФРАНЦИЈА [ANDRÉ AND ANOTHER v. FRANCE]	89
АРЦУРИ И ДРУГИ против ИТАЛИЈА [ARCURI AND OTHERS v. ITALY]	93
Б.К.М. ТРГОВСКО ДРУШТВО ЗА ПРЕВОЗ И ЛОГИСТИКА [B.K.M. LOGISTIK TASIMACILIK TICARET LIMITED SIRKETI v. SLOVENIA].....	96
БАКЛАНОВ против РУСИЈА [BAKLANOV v. RUSSIA]	100
БАЛСАМИ против САН МАРИНО [BALSAMO v. SAN MARINO]	102
БОСФОРУС ЕРВЕЈС против ИРСКА [BOSPHORUS AIRWAYS v. IRELAND]....	107
БАТЛЕР против ОБЕДИНЕТО КРАЛСТВО [BUTLER v. THE UNITED KINGDOM]	110
Г.И.Е.М. С.Р.Л. И ДРУГИ против ИТАЛИЈА [G.I.E.M. S.R.L. AND OTHERS v. ITALY].....	113
ГЕРИНГС против ХОЛАНДИЈА [GEERINGS v. THE NETHERLANDS]	119
ГЛАДИШЕВА против РУСИЈА [GLADYSHEVA v. RUSSIA].....	121
ГОГИТИЦЕ И ДРУГИ против ГРУЗИЈА [GOGITIDZE AND OTHERS v. GEORGIA]	125
ГРЕЈСОН И БАРНАМ против ОБЕДИНЕТО КРАЛСТВО [GRAYSON AND BARNHAM v. THE UNITED KINGDOM]	129
ГРИФОРСТ против ФРАНЦИЈА [GRIFHORST v. FRANCE].....	134

ГУЦАНОВИ против БУГАРИЈА [GUTSANOVİ v. BULGARIA].....	137
ИЛИЈА СТЕФАНОВ против БУГАРИЈА [ILIYA STEFANOV v. BULGARIA]	142
МАРКУС против ЛАТВИЈА [MARKUS v. LATVIA].....	147
МАТАНОВИЌ против ХРВАТСКА [MATANOVİĆ v. CROATIA].....	151
ПАУЛЕТ против ОБЕДИНЕТО КРАЛСТВО [PAULET v. THE UNITED KINGDOM].....	156
ФИЛИПС против ОБЕДИНЕТО КРАЛСТВО [PHILLIPS v. THE UNITED KINGDOM].....	159
РАЈМОНДО против ИТАЛИЈА [RAIMONDO v. ITALY].....	162
РАВОН И ДРУГИ против ФРАНЦИЈА [RAVON AND OTHERS v. FRANCE]	165
САКОКЦИЈА против АВСТРИЈА [SACCOCCIA v. AUSTRIA]	168
САЛАБИЈАКУ против ФРАНЦИЈА [SALABIAKU v. FRANCE]	173
ШОРАЗОВА против МАЛТА [SHORAZOVA v. MALTA]	176
СИЛИКИЕНЕ против ЛИТВАНИЈА [SILICKIENĖ v. LITHUANIA].....	179
ТЕНДАМ против ШПАНИЈА [TENDAM v. SPAIN].....	182
УЛЕМЕК против СРБИЈА [ULEMEK v. SERBIA].....	185
ЗАКЛАН против ХРВАТСКА [ZAKLAN v. CROATIA].....	194
С-255/14 РОБЕРТ МАЈКЛ ШМИЛЕВСКИ против ОПШТАТА УПРАВА ЗА ЦАРИНИ И ФИНАНСИИ НА РЕГИОНОТ ДЕЛ-АЛФЕЛД [ROBERT MICHAL CHMIELEWSKI v NEMZETI ADÓ- ÉS VÁMNHIVATAL DÉL-ALFÖLDI REGIONÁLIS VÁM- ÉS RÉNZÜGYŐRI FŐIGAZGATÓSÁGA].....	198
ПРЕСУДА НА СУДОТ (ТРЕТ СОВЕТ) – БАРАЊА ЗА ПРЕЛИМИНАРНА ОДЛУКА ОД АПЕЛАЦИСКИОТ СУД, ВАРНА, БУГАРИЈА ВО СПОЕНИТЕ ПРЕДМЕТИ ВО ВРСКА СО КРИВИЧНИ ПОСТАПКИ ПРОТИВ Д.Р. (С-845/19) И Т.С (С-863/19).....	202

▶ ПРЕДГОВОР

Враќањето на имотната корист е едноставна идеја: законски поврат на противзаконито стекната добивка. Меѓутоа, во пракса враќањето на имотната корист или средства е сложена и мултидимензионална област на правото, која често налага комплексни практични процедури и вклучува повеќе страни и јурисдикции. Оваа практична комплексност налага судиите и јавните обвинители кои работат во оваа област одлично да ги разбираат нивните домашни законодавства во врска со замрзнувањето, заплената и конфискацијата на имотот, како и солидно да ги познаваат меѓународните стандарди и инструменти со кои се настојува да се хармонизира меѓународната практика и да се осигура дека враќањето на имотната корист постојано се користи како алатка која е од значење во борбата против криминалот на глобално ниво.

Еден од основните принципи на кривичното право е дека никој не може да задржи противзаконито стекната имотна корист преку криминални активности. Во европските земји, особено во Западен Балкан, постојат различни законодавни решенија кои имаат за цел да го постигнат овој принцип. Законските реформи во Југоисточна Европа се одвиваат паралелно со случувањата на сериозни организирани криминали и корупција извршени од лица кои се стремат да добијат политичка и економска моќ низ целиот регион.

AIRE Центарот (Советување за индивидуални права во Европа) и РАИ (Регионална антикорупциска иницијатива), го спроведуваат регионалниот проект „Борба против корупцијата и организираниот криминал во Западен Балкан преку зајакнување на регионалната соработка во повратот на имотната корист“, финансиран од Владата на Обединетото Кралство. Во 2019 и 2020 година беа објавени две публикации, Прирачник за ефективно одземање на имотна корист од кривично дело во согласност со европските и меѓународните стандарди и Алатки и најдобри практики за меѓународна соработка во областа на одземање на имотна корист. Вреди да се спомене дека овие две публикации даваат преглед на националните и меѓународните стандарди и нудат најдобри практики за постигнување на меѓународна соработка за враќање на имотната корист.

Оваа публикација навлегува во оваа тема нудејќи сеопфатна анализа на меѓународните стандарди и судската пракса на тема конфискација со цел да им помогне на правните професионалци да се справат со предизвиците во врска со ефективната конфискација. Таа обезбедува увид и насоки вкоренети во меѓународните стандарди и правните преседани. Овие меѓународни инструменти служат како непроценлив водич за стекнување на темелно разбирање на меѓународната соработка во однос на конфискацијата на противзаконито стекната имотна корист.

Еден од главните предизвици во справувањето со конфискацијата лежи во практичната примена на продолжената конфискација, која вклучува одземање на средства не само што се поврзани со кривичното дело за кое била поведена истрага, туку и се претпоставува дека се поврзани со други криминални активности. Дополнително, со продолжената конфискација, се поставуваат прашања околу конфискацијата на имотот од трети лица. Ефикасното разбирање и примената на продолжената конфискација како единствен правен концепт бара солидно познавање на релевантните меѓународни конвенции, директиви и основни принципи кои произлегуваат од овие меѓународни инструменти. Во ситуации кога домашното законодавство нема јасни дефиниции, судите и обвинителите можат да се потпрат на основните принципи вкоренети во меѓународните конвенции, а овој Водич им ги обезбедува основните алатки за оваа цел.

Понатаму, одземањето на имотната корист во сите негови форми значително влијае на почитувањето на основните права гарантирани со Европската конвенција за човекови права и основни слободи (ЕКЧП). Ова ги вклучува правата како што се мирно уживање во сопственоста (член 1 од Протоколот бр. 1), правото на правично судење (член 6 од ЕКЧП), принципот дека нема кривично дело или казна без правна основа (член 7 од ЕКЧП) и правото на почитување на приватниот и семејниот живот (член 8 од ЕКЧП). Овие размислувања, исто така, покренуваат важни прашања во врска со ретроактивната примена на законот во случаите на одземање имот.

Значаен предизвик предизвикува граѓанското одземање и конфискација, бидејќи најголемиот дел од постапките за конфискација моментално се водат во рамките на кривичната постапка. Граѓанското одземање е концепт за кој има направено обид во повеќето земји во регионот преку специјализирани даночни и царински закони. Сепак, досега недостига ефективно спроведување на овие закони.

Овој Водич нуди значајни сознанија преку анализа на фундаменталните принципи кои произлегуваат од меѓународните инструменти и испитување на праксата на ЕСЧП, а со тоа обезбедува насоки и решенија за решавање на прашањата во пракса. Со продлабочен преглед на клучните меѓународни конвенции, директиви и судска пракса, Водичот има за цел да им помогне на судиите и обвинителите, но и на практичарите и на носителите на одлуки од целиот регион. Соочувањето со предизвиците во праксата и зајакнувањето на процесот на донесување одлуки во врска со конфискацијата на незаконски стекнатата имотна корист и меѓународната соработка неизбежно ќе резултира со постигнување на правичност и зајакнување на владеењето на правото.

Радмила Драгичевиќ Дичиќ

Врховен суд, Република Србија

Пензиониран судија

► Листа на кратенки

Следнава табела го опишува значењето на различните кратенки и акроними кои се употребуваат во овој прирачник.

Кратенки	Дефиниција
СПЕУ	Судот на правдата на Европската Унија
ЕКЧП	Европска конвенција за човекови права
ЕУ	Европска унија
ФАТФ	Организација за финансиска контрола и спречување на перење пари
ГРЕКО	Група на држави за борба против корупција
МАНИВАЛ	Комитет на експерти за евалуација на мерки за борба против перење пари и финансирање на тероризам
ОН	ОН – Обединети нации
КОНПК	Конвенција на Обединетите нации против корупција
КОНПТОК	Конвенција на Обединетите нации против транснационалниот организиран криминал

Имајте предвид дека во деловите од публикацијата кои следат, се користи заменката од машки род кога се упатува на антецедентот што означува лице од кој било род, освен доколку во публикацијата се упатува прецизно на женски род. Авторите на публикацијата и AIRE Центарот се залагаат за родова еднаквост и во принцип го поддржуваат родово неутралниот јазик.

► Дел I - Вовед

ВОВЕД

Оваа публикација дава преглед на меѓународните стандарди и релевантната судска пракса за конфискација на имотна корист стекната од криминал и корупција. Првиот дел од оваа публикација ги опфаќа клучните меѓународни стандарди релевантни за конфискацијата (вклучувајќи ја и европската правна рамка). Вториот дел дава преглед на клучните меѓународни организации како што се телата за надзор на Советот на Европа, а исто така во детали ја разгледува улогата на новото европско јавно обвинителство. Во третиот дел се дава воведен тематски пристап кон меѓународните стандарди кои се однесуваат на различни аспекти на конфискацијата, од замрзнувањето на имотот и каков имот може да се конфискува, до процедуралните аспекти на конфискацијата. Четвртиот дел од оваа публикација се однесува на примената на Европската конвенција за човекови права („ЕКЧП“) во постапките кои се однесуваат на конфискација. Ова ги вклучува случаите кога Европскиот суд за човекови права („ЕСЧП“) смета дека се повредени релевантните важни пресуди и одлуки од ЕСЧП. Последниот дел од публикацијата содржи резимеа на важни пресуди и одлуки од ЕСЧП и Судот на правдата на Европската унија (СПЕУ) селектирани со цел да илустрираат како овие судови ги применувале принципите поврзани со конфискацијата.

Постапките за конфискација се особено сензитивни за оспорување според ЕКЧП бидејќи тие вклучуваат балансирање на правото на поединецот на мирно уживање во имотот и правото на државата да го контролира тој имот во одредени околности, според членот 1 од Протоколот бр.1 од ЕКЧП. Овој и другите членови од ЕКЧП бараат внимателно разгледување кога конфискацијата не е заснована на кривична пресуда или се засегаат правата на трети лица. Во последниве години, меѓународните инструменти и домашните закони се повеќе дозволуваат пошироки форми на конфискација, во обид да се решат историски ниските стапки на враќање на имотната корист стекната преку криминал. Како резултат на тоа, линијата помеѓу правата на обвинетиот и правата на државата станува сè потенка.

Честопати прекуграничната природа на корупцијата и организираниот криминал, исто така, значи дека меѓународното право и неговите вообичаени

норми се релевантни за постапките за конфискација, комплицирајќи ги околностите за домашните судови кои постапуваат во случаите според домашното применливо законодавство.

Оваа публикација првенствено се фокусира на судските постапки за конфискација, иако се осврнува и на прашања како што се замрзнувањето на имотот со цел конфискација и меѓународната соработка во врска со конфискацијата.

Што е конфискација?

Конфискација е конечно или трајно лишување на некое лице од имотна корист со одлука на суд.^[1] Исто така, таа се однесува и на случаи кога лишувањето од имотната корист е засновано врз одлука на друг надлежен орган освен суд.^[2] Конфискацијата на имотната корист нема нужно казнен карактер^[3] и не е нужно ограничена на лишување на лице од имот во рамките на кривична постапка.^[4]

Широката дефиниција на конфискацијата укажува на тоа дека се работи за флексибилен концепт. Има бројни варијабли кои еден законодавец треба да ги земе предвид при утврдување на мерките за конфискација на имот. Во овие варијабли спаѓаат: опсегот на имотот што потенцијално подлежи на конфискација (вклучувајќи ги и новите категории на имот како што се крипто средствата); видот на криминалното (или друго незаконито) однесување кое

[1] Член 1 од Стразбуршката конвенција од 1990 година, Варшавската конвенција и Директивата од 2014 година: „Конфискација“ значи казна или мерка, наредена од суд по спроведена постапка во врска со кривично дело или кривични дела со која се врши правосилно лишување од имот.“ Член 2 од КОНПТОК и КОНПК: „Конфискација“, која вклучува одземање, кога тоа е применливо, значи трајно лишување од право на сопственост на имот по налог на суд или друг надлежен орган.“

[2] Такво проширување на дефиницијата на „конфискација“ има во КОНПТОК или КОНПК, но не во дефиницијата употребена во Стразбуршката конвенција од 1990 година, Варшавската конвенција или Директивата од 2014 година.

[3] Дефинициите на „конфискација“ во Стразбуршката конвенција од 1990 година и Варшавската конвенција определуваат дека конфискација може да биде „казна“ или „мерка“.

[4] Конфискацијата е ограничена така во дефинициите во Стразбуршката конвенција од 1990 година, Варшавската конвенција и во Рамковната одлука од 2005 година, но не и во КОНПТОК, КОНПК или Виенската конвенција.

потенцијално има за последица конфискување на имотот; и стандардот и товарот на докажување кои треба да се применуваат при утврдување дали одреден имот треба или не треба да подлежи на конфискација. Овие и други прашања се разгледани подолу преку меѓународните стандарди.

Зошто конфискацијата е значајна?

Иако има разни гледишта како треба да изгледа режим на конфискација, сепак, конфискацијата е широко признаена и промовирана како моќно оружје во борбата против тешките кривични дела и корупцијата.^[5] Во оваа смисла таа има повеќекратна функција. Кога успешно ќе се спроведе, таа има потенцијал:

- › Да ги лиши лицата од имотната корист стекната со вршење на кривични дела и на тој начин да има одвраќачко дејство од вршење на кривични дела.
- › Да се ублажи ерозијата на даночната основа на државата што гони.
- › Да се пренасочат средствата за јавно добро.
- › Да помогне за да се зачува владеењето на правото;

[5] На пример, видете го вклучувањето на конфискацијата во Препораката бр. 4 од 2012 година на Организацијата за финансиска контрола и спречување на перење пари.

▶ 1.1 МЕЃУНАРОДНИ СТАНДАРДИ

Неколку меѓународни договори и конвенции криминализираат различни дела поврзани со корупцијата и го регулираат извршувањето на тие дела, вклучително и конфискација на имотната корист поврзана со нив.

1.1.1 Конвенции на Обединетите нации

1. Конвенција на ОН против транснационален организиран криминал (2000) („КОНПТОК“)

КОНПТОК, која влегла во сила во септември 2003 година, е главниот инструмент на ОН во борбата против организираниот транснационален криминал. Таа се однесува на кривичните дела поврзани со учество во организирани криминални групи, перење пари, корупција и попречување на правдата, како и други „тешки кривични дела“.^[6]

- › Членот 12 од КОНПТОК бара од државите „во најголема можна мера допуштена во нивните правни системи“ да усвојат мерки кои се неопходни за да се овозможи конфискација на имот произлезен од кривични дела и имот поврзан со извршување на кривични дела.
- › Членот 13 ги утврдува постапките и обврските за меѓународна соработка во постапки за конфискација на имот.
- › Членот 14 утврдува како треба да се располага со конфискуван имот.

2. Конвенција на ОН против корупција (2005) („КОНПК“)

КОНПК влегла во сила во декември 2005 година и се занимава со спречување, истражување и кривично гонење на корупција, во приватниот и

[6] Понатамошни објаснувања можат да се најдат во Легислативниот водич на КОНПТОК: <https://t.ly/SSnkA>

во јавниот сектор.^[7] Таа бара од државите потписнички да усвојат мерки за криминализирање на одредени дела и да ја максимизираат ефективноста на мерките за извршување, преземени против тие кривични дела. Особено:

- › Членовите 15 до 25 пропишуваат инкриминација на кривичните дела, вклучително поткуп (од домашни и странски јавни службеници и во приватниот сектор), проневера, тргување со влијание, злоупотреба на службената положба, неосновано збогатување, перење на пари стекнати преку кривично дело, прикривање и попречување на правдата.
- › Членот 31 бара од државите „во најголема можна мера во нивните домашни правни системи“ да усвојат мерки кои се неопходни за да се овозможи конфискација на имот произлезен од кривични дела утврдени во Конвенцијата, како и имот кој е користен или бил наменет за користење во вршењето на овие кривични дела. Исто така, тој ги утврдува неопходните постапки за конфискација и замрзнување на имот сврзани со овие кривични дела.
- › Членовите 53, 54 и 55 ги утврдуваат условите под кои државите вршат признавање на одлуки за конфискација на имот и механизмите преку кои се извршуваат овие одлуки.
- › Членот 57 предвидува враќање на конфискуван имот и располагање со тој имот.

3. Други релевантни конвенции

Следните конвенции на ОН, исто така, имаат влијание врз меѓународната правна рамка поврзана со конфискацијата:

- › Виенска конвенција за договорно право (1998), се однесува на функционирањето на договорите. Овој договор е релевантен кога се појавуваат прашања поврзани со толкување на меѓународните инструменти склучени меѓу државите опишани во оваа публикација, вклучувајќи ја и интеракцијата помеѓу меѓународното и националното право.

[7] Понатамошни објаснувања можат да се најдат во Легислативниот водич на КОНПК и Техничкиот водич: <https://t.ly/oaml> и <https://t.ly/X4sw>

- › Конвенција за спречување на финансирањето на тероризмот (1999), се однесува на инкриминација и казнување на финансирањето на тероризмот. Членот 8 од оваа Конвенција бара од државите членки да ги замрзнат или запленаат средствата што се користат или се доделени за целите на извршување на делата поврзани со финансирање на тероризмот наведени во Конвенцијата и да преземат соодветни мерки за одземање на тие средства. Членот 8, исто така, сугерира дека државите членки треба да размислат за воспоставување на механизми за одземените средства што ќе се користат за обештетување на жртвите на овие кривични дела. Механизмите за конфискација опишани во оваа публикација важат за кривични дела за финансирање на тероризмот, како и за корупциски дела на кои се фокусира оваа публикација.

1.1.2 Конвенции на Советот на Европа

1. **Конвенција за перење, откривање, заплена и конфискација на имотна корист прибавена со кривично дело од 1990 г. (ETS бр. 141) („Стразбуршката конвенција од 1990 г.“)**

Стразбуршката конвенција од 1990 година има потенцијално многу поголем домет отколку КОНПТОК и КОНПК, поради тоа што таа не ја ограничува конфискацијата на некоја особена категорија на кривични дела. Меѓутоа, договорните страни можат со декларација да ја ограничат примената на одредбите на Конвенцијата на конкретни кривични дела или категории на кривични дела.^[8]

- › Членот 2 ги одредува чекорите кои договорните страни мора да ги преземат за да овозможи конфискација на имотна корист сврзана со кривични дела или произлезена од нив и утврдува дека секоја договорна страна на Конвенцијата може да ги ограничи категориите на кривични дела на кои се применуваат обврските од Конвенцијата.
- › Членот 13 им поставува обврски на договорните страни на Конвенцијата да ги извршат одлуките за конфискација донесени од другите договорни страни. Членот 14 ги наведува постапките за извршување на таквите одлуки.

[8] Понатамошни објаснувања можат да се најдат во Појаснувачкиот извештај кон Конвенцијата: <https://t.ly/EycG>

- › Членот 18 ги утврдува причините поради кои договорните страни можат да одбијат соработка со други договорни страни.
- › Членот 23 утврдува дека договорните страни треба да признаваат странски судски одлуки.
- › Членот 27 ги утврдува условите кои треба да се исполнети од барања за соработка меѓу договорните страни при спроведување на истраги или постапки.

2. Кривично-правна конвенција за корупција од 1999 година (ETS бр. 173) („Стразбуршката конвенција од 1999 г.“)

Стразбуршката конвенција од 1999 била усвоена во согласност со Програмата на Комитетот на министри од 1996 година за акција против корупција. Таа влегла во сила во јули 2002 година и се занимава со корупција и во јавниот и во приватниот сектор. Таа се однесува и на лице кое дава поткуп („активен поткуп“) и на лице кое прима поткуп („пасивен поткуп“).^[9]

- › Членот 2 дефинира активен поткуп и обврски на договорните страни да инкриминираат такви дејствија. Членот 3 го прави истото за пасивен поткуп. Членовите 4–15 утврдуваат други дејствија чие инкриминирање е задолжително за договорните страни според Конвенцијата.
- › Членот 23 утврдува мерки кои договорните страни на Конвенцијата треба да ги преземат заради прибирање на докази за противправни дела и конфискација на имотна корист стекната врз основа на некое кривично дело одредено во Конвенцијата.
- › Членот 25 ги наведува начелата за меѓународна соработка кои се предвидени со Конвенцијата, како и мерките кои треба да се преземат за да се обезбеди таква соработка. Тоа е дополнето со членот 26, со кој се утврдени обврски на договорните страни да пружаат заемна помош во нивните истраги и кривични гонења.

[9] Понатамошни објаснувања можат да се најдат во Појаснувачкиот извештај кон Конвенцијата: <https://t.ly/XFqLi>

3. Конвенција за перење пари, откривање, заплена и конфискација на имотна корист од криминал и за финансирање на тероризам од 2005 г. (ETS бр. 198) („Варшавската конвенција“)

Варшавската конвенција првенствено се однесува на конфискација на средства за финансирање на тероризам, дури и кога потеклото на средствата со кои се финансира тероризмот е законито. Таа се применува и на мерки за конфискација на имот, генерално, иако државите кои се договорни страни можат со декларација да ја ограничат нејзината примена.^[10]

- › Членот 3 ја утврдува општата обврска на државите кои се договорни страни да спроведуваат мерки на конфискација на имот, додека членот 5 утврдува дека мора да се обезбеди имотот стекнат со кривично дело да подлежи на замрзнување, заплена и конфискација.
- › Членот 9 ги утврдува дејствијата кои, според Варшавската конвенција, претставуваат перење на имот, а од државите кои се договорни страни се бара да ги инкриминираат таквите дејствија.
- › Членот 15 ги наведува општите начела на меѓународна соработка заради ефективно спроведување на одлуки за конфискација на имот, како и мерките потребни за да се постигне таквата соработка.
- › Членот 16 предвидува обврска на договорните страни да помагаат во меѓународни истраги.
- › Членот 28 ги изложува причините поради кои договорните страни можат да одбијат да соработуваат во спроведување на одлука за конфискација на имот.

4. Европската конвенција за човекови права

Мерките и активностите за враќање на имотот стекнат од криминал мора да бидат во согласност со меѓународното право за човекови права. Ова го спречува произволното одземање на имотот и ги заштитува основните права на поединците. Европската конвенција за човекови права („ЕКЧП“ или

[10] Понатамошни објаснувања можат да се најдат во Појаснувачкиот извештај кон Конвенцијата: <https://t.ly/vsEL>

„Конвенцијата“) ги утврдува минималните обврзувачки стандарди за човекови права што се применуваат за членките на Советот на Европа.

Европскиот суд за човекови права („ЕСЧП“) прифаќа дека овластувањата за конфискација што ги поседуваат државите се оправдани и неопходни како механизми за заштита против делата што се инкриминирани со различните инструменти наведени во овој дел. Со примената на ЕКЧП, сепак, се овозможуваат основните нивоа на заштита на сопствениците на таквиот конфискуван имот.

Со процесот на конфискација на имотната корист стекната од криминал може да бидат засегнати голем број права од Конвенцијата. Првенствено, тоа е:

- › Правото на мирно уживање во сопственоста (член 1 од Протоколот бр.1).
- › Правото на правично судење (член 6).
- › *Nullum crimen sine lege and nulla poena sine lege*, или нема кривично дело и нема казна без истата да биде претходно утврдена во закон (член 7), каде прашањата за законитоста произлегуваат во постапките за кривично гонење или во постапките за извршување.
- › Правото на почитување на приватниот и семејниот живот (член 8), во одредени околности, како на пример кога се одзема или се врши претрес на имотот што се смета за „дом“.

1.1.3 Инструменти на Европската Унија

Корупцијата е кривично дело кое потпаѓа под членот 83, став 1 од Договорот за функционирање на Европската унија („ДФЕУ“), па така ЕУ има легислативна надлежност да ја регулира оваа област. Другите кривични дела во овој член се однесуваат на перење пари, недозволена трговија со дрога, фалсификување платежни средства, компјутерски криминал и организиран криминал. Европската комисија предложила на списокот да се додаде непочитувањето на санкциите.^[11] ЕУ нема законодавни овластувања за категориите на кривични дела кои не се наведени во ДФЕУ.

[11] Предлог за директива на Европскиот парламент и на Советот за одземање и конфискација на имотна корист стекната со кривично дело COM/2022/245 конечна.

Законодавството на ЕУ се состои од: (i) Рамковни одлуки, кои застареа по потпишувањето на Договорот од Лисабон во 2007 година (но кои остануваат на сила до степен да не се укинати) и кои бараат од земјите-членки да ги спроведуваат националните закони за да имаат ефект; (ii) Директиви, кои исто така бараат имплементација преку националното законодавство на земјите-членки; и (iii) Регулативи, кои имаат директно дејство во земјите-членки и нивните судови.

Постојат различни инструменти на ЕУ кои се однесуваат на конфискацијата, криминалот и корупцијата. Поради јурисдикцијата на ЕУ над овие области на криминал и формалните механизми за извршување кои се достапни на Европската комисија против земјите-членки во случај на неуспех да го имплементираат правото на ЕУ, овие инструменти можат да постигнат нешто поголема хармонизација од меѓународните договори и конвенции опишани погоре. Главните инструменти се:

- › Членот 3 од Рамковната одлука 2005/212/JHA за конфискација на имотна корист, предмети и имот поврзани со кривично дело („**Рамковната одлука од 2005 година**“) предвидува „продолжена конфискација“ (исто така позната како „специјална конфискација“). Ова овозможува конфискација на средства кои не се директно поврзани со делото за кое постапува домашниот суд. Се применува кога приходот на поединец е несразмерен во однос на вредноста на неговиот или нејзиниот имот, а судот е убеден дека имотот за кој станува збор бил прибавен со кривични дејствија на тој поединец.
- › Директивата 2014/42/EU за замрзнување и конфискација на предмети и имотна корист од кривични дела во Европската унија („**Директива од 2014 година**“) делумно ја замени Одлуката од 2005^[12] и била воведена со цел да се поттикне поголема униформност во режимите на замрзнување и конфискација на земјите-членки во светло на континуираните разлики меѓу законите на земјите-членки. Таа поставува минимални стандарди и вклучува поцелосни одредби за усогласување на законите за конфискација во рамките на ЕУ во врска со одредени сериозни кривични дела.
- › Регулативата 2018/1805/EU за взаемно признавање на наредби за

[12] Рецитал 9, Директива 2014/42/EU за замрзнување и конфискација на предмети и имотна корист од кривични дела во Европската унија.

замрзнување и наредби за конфискација („Регулативата од 2018 година“) била донесена подоцна, за да воспостави систем на заемно признавање на одлуки за замрзнување и конфискација на имот кои се донесени во рамките на кривични постапки и одредува кога треба да се признае и изврши одлука за конфискација и во кои ситуации државите членки можат да одбијат признавање. Исто така, Регулативата ги опфаќа управувањето и располагањето со замрзнат и конфискуван имот; обврските на државите членки кон засегнатите лица; и правните средства кои им се на располагање на овие лица.

- › На 12 декември 2023 година, бил постигнат политички договор меѓу Европскиот парламент и Советот за ажурирање на правилата за враќање и конфискација на имотната корист и усвојување на нова директива. Оваа директива ќе ги прошири можностите за конфискација на имот стекнат од поширок опсег на кривични дела како што се трговија со оружје, измама и трговија со културни добра. Тоа ќе овозможи конфискација на необјаснето богатство поврзано со криминални активности и ќе воспостави канцеларии за враќање на имотот во сите земји-членки на ЕУ за да се осигура дека замрзнатиот имот нема да ја изгуби својата вредност и ќе се овозможи продажба на замрзнати средства што се изложени на ризик по однос на истото или се финансиски тешки за одржување. Конечно, ќе го олесни правото на жртвите на надомест, со дозволување на надомест преку конфискуваниот имот доколку е потребно.^[13]

1.1.4 Други меѓународни инструменти

1. Конвенција на Организацијата за економска соработка и развој за борба против поткупот на странски државни службеници во меѓународните деловни трансакции (1997) („Конвенција на ОЕЦД против поткуп“)

Усвоена во 1997 година, Конвенцијата на ОЕЦД за борба против поткупот ги обврзува членките на ОЕЦД и другите држави потписнички да го инкриминираат поткупот на странски државни службеници и предвидува државите потписнички да „преземат такви мерки што може да бидат неопходни за да обезбедат дека поткупот и имотната корист од поткупот на

[13] Соопштение за медиумите од Европската комисија, 12 декември 2023 година – Комисијата го поздравува политичкиот договор за правилата за зајакнување на одземањето и конфискацијата на имотот во Европската унија.

странски државен функционер, или имотната корист чија вредност одговара на вредноста на таквите приходи, се предмет на заплена и конфискација или дека се применуваат парични санкции со сличен ефект“.^[14]

Препораките на Советот на ОЕЦД од 2009 година за натамошна борба против поткупот на странски државни службеници во меѓународните деловни трансакции, кои ја дополнуваат Конвенцијата на ОЕЦД против поткуп, содржат препорака земјите-членки на ОЕЦД да се консултираат и да соработуваат со надлежните органи во другите држави, вклучително и преку информации - споделување и водење на постапки за конфискување и одземање на имотната корист стекната од поткуп на странски државни службеници.^[15]

Многу земји од Југоисточна Европа не се членки на ОЕЦД и ја немаат ратификувано Конвенцијата на ОЕЦД против поткуп.

2. Препораки на Организација за финансиска контрола и спречување на перење пари („Препораки на ФАТФ“)

Препораките на ФАТФ, донесени во 2012 година и оттогаш редовно ажурирани, се признат меѓународен стандард за борба против перење пари, финансирање тероризам и финансирање на ширење на оружје за масовно уништување. Ова го вклучува и перењето на имотот стекнат со корупција. Иако земјите од Западен Балкан не се земји-членки на ФАТФ, МАНИВАЛ, постојано мониторинг тело на Советот на Европа за борба против перење пари и финансирање тероризам, е придружна членка и ја врши својата евалуација на земјата врз основа на стандардите на ФАТФ.^[16] Препораките на ФАТФ вклучуваат:

- › Препорака В (општо позната како Препорака бр. 4), која се однесува на перење на пари и конфискација на имот. Членот 4 го утврдува пристапот на Препораките на ФАТФ кон мерките за конфискација. Ја забележува важноста да им се овозможи на домашните надлежни органи да преземат мерки за извршување, како што е конфискацијата, без да се

[14] Член 3 од Конвенцијата на ОЕЦД против поткуп.

[15] Препорака XIII од 2009 година Препораки на Советот на ОЕЦД за натамошна борба против поткупот на странски државни службеници во меѓународните деловни трансакции.

[16] Понатамошни објаснувања може да се најдат во Документот за најдобри практики на ФАТФ „Употребата на препораките на ФАТФ за борба против корупцијата“: <https://t.ly/ADB5R>

загрозат bona fide правата на третата страна и се наведува дека земјите треба да размислат за усвојување на мерки што дозволуваат граѓанско правно одземање и конфискација без да се бара законското потекло (до степен што е во согласност со домашните правни принципи).

- › Препораката G (општо позната како Препорака бр. 38) ги утврдува стандардите од Препораките на ФАТФ кои се однесуваат на меѓународна соработка.

▶ 1.2 МЕЃУНАРОДНИ ТЕЛА И СУДОВИ

1.2.1 Организацијата за финансиска контрола

Организацијата за финансиска контрола и спречување на перење пари („ФАТФ“) е меѓувладино тело за развој на политики, кое има за цел да воспостави стандарди и да поттикне ефективно спроведување на правни, регулаторни и оперативни мерки за борба против перење пари, финансирање на тероризам и сродни кривични дела. Покрај креирањето политики и поставувањето стандарди, ФАТФ спроведува процедура за взаемна евалуација во врска со придружните членки и другите партнери и ги става сивите/црните листи на јурисдикции со висок ризик. Советот на Европа е член набуљдувач на ФАТФ.

1.2.2 Надзорни тела на Советот на Европа

1.2.2.1 ГРЕКО

Групата на држави за борба против корупција („ГРЕКО“) е основана од Советот на Европа во 1999 година за да надгледува дали државите постапуваат во согласност со антикорупциските стандарди. ГРЕКО исто така врши надзор над спроведување на Стразбуршката конвенција од 1999 година и го надгледува почитувањето на Раководните начела за борба против корупција, кои во 1997 година биле усвоени од Комитетот на министри на Советот на Европа („Раководни начела“).

Една од функциите на ГРЕКО е да ја оценува усогласеноста и да дава препораки до одредени земји-членки, во процедури поделени во неколку кругови на евалуација. Потоа се следи спроведувањето на тие препораки. Притоа, ГРЕКО помага да се идентификуваат недостатоците во националните антикорупциски политики, поттикнувајќи ги потребните законодавни, институционални и практични реформи.

Круговите на евалуации се тематизирани во делови од Водечките принципи. Кругот за евалуација 2003-2006 година е единствен до денес кој се фокусира на конфискација и антикорупција. Темите се однесуваат на идентификација,

заплена и конфискација на имотна корист од корупција, спречување и откривање на корупција во јавната администрација и спречување на правните лица да се користат како штит за корупција.

ГРЕКО, исто така, има овластувања да иницира ad hoc процедури за прием на веродостојни информации дека институционалната, законодавната или процедуралната промена во земја-членка може да резултира со сериозно прекршување на антикорупцискиот стандард на Советот на Европа што е предмет на ГРЕКО кругот на оценување.

ГРЕКО, исто така, обезбедува платформа за размена на најдобри практики во спречувањето и откривањето на корупцијата.

1.2.2.2 МАНИВАЛ

Комитетот на експерти за евалуација на мерки за борба против перење на пари и финансирање на тероризам („МАНИВАЛ“) е уште едно постојано надзорно тело на Советот на Европа. Тој е придружен член на ФАТФ, на кој му е доверена задача да го проценува почитувањето на главните меѓународни стандарди за борба против перење на пари и финансирање на тероризам и ефективност на нивното спроведување, како и задача да им дава препораки на домашните органи како да ги унапредат нивните системи. Тоа го прави преку динамичен процес на заемна евалуација, оценки на соодветни експерти и редовна работа преку извештаи и нивно следење.

МАНИВАЛ ги оценува своите 34 членки врз основа на погоре спомнатите стандарди на ФАТФ.

Така, земјите-членки на Советот на Европа кои не се обврзале на имплементација на стандардите на ФАТФ, сепак индиректно подлежат на тие стандарди.

1.2.3 Европскиот суд за човекови права

ЕСЧП е судска институција на Советот на Европа, со јурисдикција над апликации, поднесени од поединци или држави, во кои се истакнува повреда на ЕКЧП, се додека повредата наводно директно и значително влијаела врз апликантот. ЕСЧП не може да презема случаи по сопствена иницијатива. Највисоките државни судови, исто така, може да бараат советодавно мислење

за прашања за толкување од ЕСЧП во врска со случаите што се водат пред нивните домашни судови.

ЕСЧП има строги критериуми за допуштеноста на апликацијата, вклучувајќи го исцрпувањето на домашните правни лекови, директната засегнатост од мерката за која се истакнуваат жалбени наводи и претрпената значителна штета.^[17]

Делот 1.4 од оваа публикација ја разгледува судската пракса на ЕСЧП во однос на наводните повреди на ЕКЧП во постапките за конфискација, проследено во Делот 2 во кој се опфатени селектирани резимеа на случаи за дополнително да се илустрира како ЕСЧП ја применува ЕКЧП во случаите кои се однесуваат на конфискација.

1.2.4 Европското јавно обвинителство

Европското јавно обвинителство („ЕППО“) е независно обвинителство на ЕУ кое функционира од 1 јуни 2021 година во 22 земји на ЕУ.^[18] ЕППО е создадено според Регулативата (ЕУ) 2017/1939 на Советот („Регулатива од 2017 година“) со намера да работи кон создавање на заеднички кривично-правен систем за прекугранични финансиски криминали на ЕУ. Според Регулативата од 2017 година, ЕППО има овластувања да истражува и гони злосторства кои вклучуваат фондови на ЕУ или против финансиските интереси на ЕУ, како што се измама, корупција, злоупотреба на имот на ЕУ или сериозна прекугранична измама со ДДВ. ЕППО е создаден да дејствува брзо и ефикасно за прекугранични прашања. Европскиот главен обвинител работи централно, како раководител на ЕППО и европските делегирани обвинители во секоја земја-членка учесничка преземаат децентрализирани операции. ЕППО, исто така, се заснова на партнерства со националните органи за спроведување на законот и Европската канцеларија за борба против измами („ОЛАФ“).

Членот 30 став 1 (г) од Регулативата од 2017 година конкретно предвидува дека европските делегирани обвинители се овластени да „замрзнат

[17] За насоки за допуштеноста, видете ЕСЧП, Практичен водич за критериумите за допуштеност, последен пат ажуриран на 31 август 2022 година.

[18] Земјите-учеснички се следните: Австрија, Белгија, Бугарија, Хрватска, Кипар, Чешка, Естонија, Финска, Франција, Германија, Грција, Италија, Латвија, Литванија, Луксембург, Малта, Холандија, Португалија, Романија, Словачка, Шпанија и Словенија.

инструменти или имотна корист од криминал, вклучително и средства, кои се очекува да бидат предмет на конфискација од страна на судечкиот суд, кога има причина да верува дека сопственикот, поседувачот или контролорот на тие инструменти или приноси ќе се обиде да ја попречи пресудата со која се наредува конфискација“.

Бидејќи секој од европските делегирани обвинители работи според законот на земјата-членка во која се базирани, конфискацијата на имот варира во согласност со националното кривично право, вклучувајќи ги законите кои ги спроведуваат законите на ЕУ без директен ефект (како што е Директивата од 2014 година).

Во првите седум месеци од работењето, ЕППО објавило дека иницирало 81 акција за одземање во 8 различни земји-членки на ЕУ.^[19] ЕППО побарало заплена на имот во вкупна вредност од 154 милиони евра и од ова, успешно запленило 147 милиони евра, вклучително и одземање во постапка без осуда, проширена и вредносна конфискација (види дел 1.3 од оваа публикација). Сепак, штетите од поврзаните криминални активности биле проценети на околу 5,4 милијарди евра во истиот период, што ја нагласува тешкотијата за одземање на приносите од криминал. Запленилите средства вклучуваат банкарски сметки, недвижен имот, возила, акции, готовина и луксузни предмети.

Членот 28 став 1 од Нацрт-директивата на ЕУ за враќање на имотот се стреми да ги зајакне функциите на ЕППО со тоа што бара да се формираат канцеларии за одземање на имотна корист во секоја земја-членка, и овие канцеларии за одземање на имотна корист „тесно да соработуваат“ со ЕППО за да го идентификуваат имотот што станува или е предмет на наредба за замрзнување или конфискација во кривичната постапка на ЕППО.

[19] Годишен извештај на ЕППО за 2021 година, достапен на: <https://t.ly/C1cc>

▶ 1.3 ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ ОД МЕЃУНАРОДНИТЕ ИНСТРУМЕНТИ

1.3.1 Опсег на средства што може да бидат предмет на замрзнување и конфискација, вклучувајќи ги и новите категории на средства

Иако традиционалните категории на имотна корист како што се готовината, банкарските сметки, земјиштата и другата материјална имотна корист, долго време се во опсегот на дејствијата за замрзнување и конфискација, одредена нејаснотија може да се појави околу применливоста на одредени дефиниции кои се однесуваат на новите категории на имот како што се крипто средствата.

Обемот на незаконските активности кои вклучуваат крипто средства рапидно се зголеми во последниве години, потпомогнато со зголемената анонимност што ја овозможуваат безграничните и децентрализираните дигитални колекции од финансиски сметки - од кои многумина користат блокчејн технологија. Како одговор на овој тренд, различни јурисдикции усвојуваат различни пристапи за законскиот третман и регулирањето на крипто-средствата, што создава посебни тешкотии при интегрирањето на овие категории на имот во постоечките режими за спроведување и конфискација на имотната корист.

Понатаму, анонимната природа на крипто-пазарите значи дека не е секогаш можно да се идентификуваат учесниците на пазарот или да се лоцираат нивните крипто средства. Јасно е дека некои крипто средства полесно се идентификуваат од другите. На пример, незаменливите токени („НФТ“) се уникатни и затоа се лесно препознатливи, додека криптовалутите се заменливи, што го отежнува нивното идентификување и следење, проблем надополнет со методите усвоени од лица за да се прикрие потеклото и сопствениците на средствата (како на пример преку крипто миксери). Тука се поставува прашањето за вмешување, истражено подолу, кое исто така се

појавува во врска со традиционалните категории на средства. Сепак, блокчејн-от обезбедува непроменлив доказ за трансакции и така, со стручна помош, обично е можно да се следат криптовалутите до крајните паричници (простор за складирање на вредноста на крипто средствата).

И покрај предизвиците што ги поставуваат категориите на средства кои не се традиционални, од перспектива на меѓународна политика станува сè поважно справувањето со ширењето на криминалот заснован на крипто преку ефективна употреба на новите и постоечките овластувања за спроведување. За таа цел, правниот и регулаторниот третман на крипто-средствата има тенденција да опфаќа поширока дефиниција за „имотна корист“ што ги фаворизира жртвите на криминалот и оние кои сакаат да ја вратат вредноста. Во Обединетото Кралство, на пример, англиските судови со големо мнозинство одлучиле дека крипто средствата треба да се третираат како сопственост, неопходна компонента на тестот за давање на сопственичко олеснување при барањето на нивно враќање според англиското домашно законодавство. Општо земено, англиските судови утврдиле дека крипто-средствата ги имаат сите карактеристики на сопственост: на пример, тие се способни да бидат сопственост, способни за дефиниција и изгледаат на трајни како и другите конвенционални финансиски средства. Дури е предложено дека англиското право треба експлицитно да ги признае „објектите на податоци“ (вклучувајќи ги и крипто средствата) како трета категорија на лична сопственост. Други јурисдикции, како што е Австралија, доаѓаат до слични заклучоци.

Досега не е воспоставен конзистентен пристап на ниво на ЕУ, но нацрт-регулативата за пазари на крипто-средства експлицитно предвидува замрзнување и заплenuвање на средствата за да се продолжи со основната цел на таа регулатива за регулирање на крипто-средствата и нивните пазари.^[20] Во врска со руските санкции, ЕУ, исто така, објавила упатство дека крипто-средствата треба да се сметаат во рамките на дефинициите за „средства“, „економски ресурси“ и „преносливи хартии од вредност“.^[21] Иако не е директно релевантно за конфискацијата, ова го покажува проактивниот пристап на ЕУ за доведување

[20] Член 82 став 2 (f) Предлог за регулатива за пазари на крипто-имотна корист и изменување на Директивата (ЕУ) 2019/1937, COM/2020/593.

[21] Европска комисија, „Дали крипто-имотната корист и особено криптовалутите се опфатени со овие санкции?“, Често поставувани прашања за крипто-имотната корист во врска со санкциите усвоени по воената агресија на Русија против Украина и вмешаноста на Белорусија во истата, 21 март 2023 година.

на крипто средствата во опсегот на постојното законодавство каде што тие се користат за цели во непосредна близина на традиционалните средства.

Бидејќи поголемиот дел од меѓународните инструменти кои се дискутирани во оваа публикација немаат директен ефект, но бараат национална имплементација, во зависност од дефинициите усвоени во домашното законодавство за спроведување, може да постојат одредени национални бариери за крипто средствата да се сметаат за сопственост или средства кои се предмет на постапки за замрзнување и конфискација во дадена јурисдикција. Меѓутоа, во оваа област на правото што брзо се развива, се повеќе се чини дека државите и судовите заземаат став дека оваа категорија на нематеријална имотна корист треба да биде способна за дефинирање и одземање, без разлика дали тоа ќе биде преку законодавство или судски преседан.^[22]

1.3.2 Одлуки за замрзнување и овластувања во истрага

На конфискацијата често и претходи замрзнување на имотот во тек на истрага, со што привремено се спречува располагањето со тој имот. Замрзнувањето на имотот е чекор од клучно значење за спречување да се сокрие или потроши имотот кој на крајот може да биде конфискуван.

Сите најважни меѓународни конвенции^[23], кои се обработени во оваа публикација ги обврзуваат договорните страни да усвојат мерки за олеснување на истрагата и да овозможат замрзнување на имотот. КОНПТОК и КОНПК имаат поставено широк опсег на овластувања за истрага со цел да се изгради ефективен случај со заплenuвање средства и наредба клучните документи и информации да бидат достапни или заплени. Од потписниците на КОНПТОК и КОНПК се бара да усвојат мерки за да „озможат идентификација, следење, замрзнување или одземање“ на имотната корист стекната со криминал или имотната корист, предметите и другите средства од кривичните дела опфатени со конвенциите. Тие вклучуваат одредби дизајнирани да ги овластат судовите

[22] Видете го инклузивниот пристап на англиските судови на пример; *Lavinia Deborah Osbourne v (1) Persons Unknown and (2) Ozone Networks Inc trading as Opensea* [2022] EWHC 1021 (Comm); *Ion Science Limited and Duncan Johns v Persons Unknown, Binance Holdings Limited and Payment Ventures* (unreported, 21 December 2020); and *R v West* (unreported, 2019).

[23] КОНПТОК и во КОНПК, Стразбуршката конвенција од 1990 година, Конвенцијата од Стразбур од 1999 година и Варшавската конвенција.

и властите да наредат банкарските записи, финансиските или комерцијалните податоци да бидат достапни или одземени. Според овие одредби, страните се спречени да одбијат да дадат документи врз основа на банкарска тајна. Ова овозможува да се обезбедат клучните информации за да се истражат и каде што е потребно, да се поведе кривично гонење.^[24]

Стразбуршката конвенција од 1990 година ги вклучува истите видови на овластувања за истрага. Членот 4 ги специфицира техниките кои страните можат да ги користат за да го олеснат идентификувањето, следењето и обезбедувањето на доказите. Техниките вклучуваат наредби за следење, набљудување, пресретнување на телекомуникациите, пристап до компјутерски системи и наредби за производство на конкретни документи.^[25] Стразбуршката конвенција од 1999 година бара соработка со и помеѓу националните власти според членот 21.

Варшавската конвенција, исто така, ги обезбедува истите овластувања за истрага и вклучува засилени одредби посебно за решавање на конфискацијата на финансирањето на тероризмот. Следните мерки се однесуваат на банките и другите, пошироки финансиски институции. Членот 7 став 2 бара од потписниците да усвојат мерки во домашното право за да им дадат на релевантните органи овластување да:

- › Утврдат дали физичко или правно лице е имател или вистински сопственик на една или повеќе сметки во која било банка лоцирана на нејзината територија, и доколку е така, да ги добијат сите детали за идентификуваните сметки.
- › Да ги добијат деталите за наведените банкарски сметки и банкарските операции извршени во одреден период.
- › Да ги следат банкарските операции кои се вршат преку една или повеќе идентификувани сметки.
- › Да се осигура дека банките нема да му откријат на засегнатиот клиент на банката или на други трети страни дека се барани или добиени информации или дека се спроведува истрага.^[26]

[24] Член 12 од КОНПТОК и член 31 од КОНПК.

[25] Член 4 од Стразбуршката конвенција од 1990 година.

[26] Член 7 од Варшавската конвенција.

Овие овластувања се дополнително развиени во Директивата од 2014 година, која вклучува заштитни мерки за да се осигура дека наредбата за замрзнување не смее да остане во сила подолго од потребното, а замрзнатиот имот што не е конфискуван мора да биде вратен на неговиот легитимен сопственик^[27]. Оваа публикација не се занимава детално со замрзнување или заплена на имотната корист.

1.3.3 Обична конфискација (заснована врз пресуда во кривична постапка)

Обичната конфискација заснована врз пресуда е конечна конфискација од лица на економски користи или користи стекнати врз основа на кривично дело за кое тоа лице е осудено со правосилна пресуда. Тоа му овозможува на судот да донесе одлука врз основа на која на лицето ќе му биде конфискуван имотот стекнат со кривично дело за кое тоа лице е осудено.

Сите горенаведени меѓународни инструменти вклучуваат обврска на државите-договорнички да ги усвојат сите неопходни мерки за да може во рамките на нивната надлежност да се овозможи обичната конфискација на „имотна корист“ стекната со кривично дело.^[28] Затоа е важно дефинирањето на „имотната корист“ стекната со кривично дело:

[27] Наредбите за замрзнување подлежат на истите тестови за пропорционалност како и налозите за конфискација, но нивната привремена и превентивна природа веројатно ќе помогне во случајот дека тие се пропорционални (на пр. *Раимондо против Италија [Raimondo v. Italy]*, пресуда од 22 февруари 1994 година, бр. 12954/87 (вклучена како резиме во оваа публикација) и *Аркури против Италија [Arcuri v. Italy]*, пресуда од 5 јули 2001 година, бр. 52024/99 (вклучена како резиме во оваа публикација)).

[28] При потпишувањето или ратификувањето на Конвенцијата од Стразбур од 1990 година, страните може да ја ограничат примената на одредбата од членот 2 став 1 за усвојување на мерки за конфискација на имот стекнат од одредени кривични дела или категории на кривични дела. Примената на еквивалентната одредба во Варшавската конвенција, исто така, може да се ограничи или на кривични дела за кои е предвидена максимална казна од над една година затвор или со упатување на список на одредени кривични дела, под услов обичната конфискација да се однесува на перење пари и на категориите на кривични дела наведени во додатокот кон Конвенцијата.

- › Во КОНПТОК и во КОНПК „имотна корист стекната со кривично дело“ значи секој имот (вклучувајќи правни документи или инструменти со кои се докажува сопственост над таков имот, или интерес сврзан со таков имот) кој произлегол или е стекнат, директно или индиректно, од извршување на кривично дело.^[29]
- › Стразбуршката конвенција од 1990 година и Стразбуршката конвенција од 1999 година ја дефинираат „имотната корист“ од кривично дело како секоја економска корист од кривични дела, а може да се состои од секаков вид на имот и исто така може да ги вклучи сите правни документи или инструменти со кои се докажува сопственост над имотот, или интерес сврзан со тој имот.^[30]
- › Уште поширока дефиниција е дадена во Варшавската конвенција, која вели дека „имотна корист“ е секоја „економска корист, произлезена или стекната, директно или индиректно, од вршење на кривични дела, која може да се состои од секаков вид на имот, како и од сите правни документи или инструменти со кои се докажува сопственост над таков имот, или интерес сврзан со тој имот“.^[31] [курзивот е додаден].
- › Варшавската конвенција предвидува и конфискација на „испран“ имот^[32]
- › „Имотна корист од кривично дело“ е широко дефинирана во Директивата од 2014 година: „секоја економска корист произлезена од вршење на кривично дело; може да се состои од секој вид на имот [вклучувајќи правни документи или инструменти кои докажуваат сопственост над таков имот, или интерес сврзан со таков имот] и вклучува секое подоцнежено реинвестирање или преобразување на директна имотна корист од страна на осомничено или обвинето лице и секоја парична погодност“.^[33] [курзивот е додаден].

[29] Член 2 од КОНПТОК; Член 2 од КОНПК.

[30] Видете го Појаснувачкиот извештај кон Кривично-правната конвенција за корупција, став 94

[31] Член 1 од Варшавската конвенција.

[32] Член 1 од Варшавската конвенција.

[33] Член 2 од Директивата 2014/42/EУ за замрзнување и конфискација на предмети и приноси од казниво дело во Европската Унија.

1.3.4 Конфискација на вредност и мешање на имот

Во некои ситуации можеби не е можно да се конфискува директна имотна корист стекната со кривично дело, поради што обичната конфискација на имот може да биде тешко изводлива или невозможна. Тоа може да се случи кога имотната корист од кривично дело е преобразена или претворена во друг облик на имот. Во таков случај, мерките кои овозможуваат конфискација на паричен износ што одговара на вредноста на приходите од кривичното дело можат да претставуваат делотворно средство. Овој облик на конфискација е познат како конфискација на вредност.

Друга ситуација во која можеби нема да биде возможно да се конфискува директна имотна корист од кривично дело може да настане кога таква имотна корист е помешана со имот стекнат од законски извори. Тоа е познато како мешање на имот. На мешање на имот може да се реагира со воведување на конкретни мерки кои овозможуваат одземање на одреден износ на измешан имот кој ја покрива проценетата вредност на првобитната имотна корист од кривичното дело.

Видот на имотот што може да биде предмет на конфискација на вредност, може да варира од земја до земја. Меѓународните инструменти наведени во делот 1.1 не воспоставуваат стандардна дефиниција. Некои држави прават разлика помеѓу пари со еднаква вредност на приносите од криминал, и непарични имоти со еднаква вредност на истите (како што се недвижен имот и возила). На пример, во Кривичните закони на Црна Гора и Хрватска,^[34] сторителот е обврзан да плати еквивалентна парична вредност на приноси од криминал, но не може да биде принуден да предаде имот со еквивалентна непарична вредност за да се задоволи одлуката за конфискација.^[35]

КОНПТОК, КОНПК и Варшавската конвенција ги обврзуваат договорните страни (i) да усвојат мерки за конфискација на вредности; (ii) да овозможат конфискација на имот во кој е преобразена или претворена имотната корист и (iii) да овозможат конфискација на измешан имот до висина на проценетата вредност на имотната корист која е измешана. Во ЕУ, сите земји освен две

[34] Член 113 од Кривичниот законик на Црна Гора и член 77 од Кривичниот законик на Хрватска.

[35] Антикорупциска мрежа на ОЕЦД за Источна Европа и Централна Азија, „Конфискација на предмети и приноси од корупциски кривични дела во Источна Европа и Централна Азија“, 2018 година.

(Кипар и Малта) ја имаат имплементирано можноста за конфискација на вредности.^[36]

Стразбуршките конвенции од 1990 и 1999 година изречно предвидуваат само обврска да се усвојат мерки за конфискација на вредности и не регулираат непосредно прашања кои се однесуваат на преобразување, претворање или мешање на имот. Можеби намерата била овие прашања да се опфатат со широката дефиниција на „имотна корист“, која покрива секаква економска корист од кривично дело. Може да се смета дека преобразен, претворен или измешан имот, кој во краен исход произлегол од вршење на кривично дело, може да биде конфискуван, без изречни дополнителни одредби, врз основа на тоа што од имотот останува економска корист, без оглед дали неговиот облик е изменет или не.

1.3.5 Конфискација на предмети

Предмети се сите ствари кои се користени или се наменети за користење, на кој било начин, во целост или делумно, за извршување на кривично дело или кривични дела. Во нив спаѓаат, на пример, превозни средства кои се користени за сокривање на стока при криумчарење или опрема која е наменета за извршување на кривично дело. Конфискацијата на предметите не е ограничена на кој било имот кој го поседува или е во сопственост на сторителот. Тие можат да бидат конфискувани и од трети лица.^[37]

И КОНПТОК и КОНПК ги обврзуваат договорните страни да усвојат мерки кои ќе овозможат одземање на ствари, опрема и други предмети^[38] кои се користени или наменети за користење за извршување на кривично дело на кое се однесуваат овие конвенции. Стразбуршките конвенции од 1990 и 1999 година, Варшавската конвенција и Директивата од 2014 година на сличен

[36] Б. Ветори, Т. Коларов и А. Русев „Располагање со конфискувани средства во земјите-членки на ЕУ: закони и практики“, Центар за проучување на демократијата, 2014 година; Антикорупциска мрежа на ОЕЦД за Источна Европа и Централна Азија, „Конфискација на предмети и приноси од корупциски кривични дела во Источна Европа и Централна Азија“, 2018 година.

[37] Антикорупциска мрежа на ОЕЦД за Источна Европа и Централна Азија, „Конфискација на предмети и приноси од корупциски кривични дела во Источна Европа и Централна Азија“, 2018 година.

[38] „Предметите“ не се дефинирани во КОНПТОК и КОНПК.

начин одредуваат дека секоја договорна страна мора да воведо мерки кои ќе и овозможат на таа држава да го конфискува секој имот што се користи или е наменет да се користи, на кој било начин, целосно или делумно, за извршување на кривично дело или кривични дела.

1.3.6 Конфискација на приходи и други користи од имот стекнат со кривично дело и корупција

Имотната корист стекната со криминал и корупција, или имот во кој таа имотна корист е преобразена или претворена, може да влијае врз растот на приходите или другите парични погодности. Сите главни меѓународни стандарди се занимаваат со овие прашања, иако на различни начини. Политиката зад овозможувањето конфискација на приходот и другите користи стекнати од приноси од криминал има за цел да обезбеди сторителите да не бидат наградени за незаконското однесување.

КОНПТОК, КОНПК и Варшавската конвенција изречно одредуваат дека таков приход и корист се конфискуваат на ист начин и во ист обем како и имотна корист стекната со кривично дело. Стразбуршката конвенција од 1990 година го третира ова прашање на поинаков начин, преку дефиницијата „имотна корист од кривично дело“ која вклучува секоја економска корист од извршено кривично дело. Тоа секако ги опфаќа барем користите во облик на приходи добиени од имот стекнат со извршување на кривично дело.

Директивата од 2014 година изречно ја проширува дефиницијата на „имотна корист“ така што ги опфаќа „сите парични погодности“. Меѓутоа, Директивата од 2014 година не дозволува конфискација на пари по овој основ доколку економската корист не е изведена од самото кривично дело. На пример, во споените случаи С-845/19 и С-863/19 - Кривична постапка против Д.Р. и Т.С.,^[39] СПЕУ заклучил дека бидејќи кривичното поседување наркотици само по себе не создавало економска корист, парите што биле предмет на постапките за конфискација по осуда за таквото поседување, без осуда за продажба, не можеле да произлезат од кривично дело во рамките на Директивата од 2014 година и затоа не можеле да бидат конфискувани според таа Директива.

[39] Споени случаи С-845/19 и С-863/19 - Кривична постапка против ДР и Т.С., пресуда од 21 октомври 2021 година (вклучена како резиме во оваа публикација).

Проширената конфискација, која е предвидена во членот 5 од Директивата од 2014 година, оди подалеку од конфискацијата на приходите и придобивките кои произлегуваат од приносите од кривично дело за кое едно лице е осудено. Тоа е конфискација на имот што му припаѓа на лице осудено за кривично дело, каде што судот е уверен дека имотот е изведен „од криминално однесување“ (т.е. не мора да е од кривично дело за кое е осудено). Директивата од 2014 година опишува дека вредноста на имотот е непропорционална со легитимниот приход на сторителот како пример на околност што може да го увери судот дека имотот е изведен од криминално однесување. Нацрт-директивата на ЕУ за враќање на имотот ги задржува овие одредби.

1.3.7 Префрлање на товарот на докажување

Важен елемент на режимот на конфискација на имот, е начинот на кој се одредува кои средства се подобни за конфискација. Без соработка од сопственикот може да биде тешко да се докаже дека имотот има недозволено потекло, така што може да се смета дека е прикладно товарот на докажување дека средствата имаат дозволено потекло да биде врз обвинетиот. Во КОНПТОК, КОНПК, Препораките на ФАТФ внимателно се сугерира овој пристап, така што се одредува дека секоја договорна страна може да ја разгледа можноста да бара сторителот на кривично дело да покаже дека е законито потеклото на наводната имотна корист од кривично дело/корупција или друг имот подобен за одземање, во мера во која такво барање е во склад со начелата^[40] на домашното право и карактерот на судските и другите постапки. Директивата од 2014 година, на пример, предвидува дека треба да биде можна продолжена конфискација кога судот е уверен дека предметниот имот е изведен од криминално однесување. Земјите-членки на ЕУ може, на пример, да усвојат претпоставка дека е значително поверојатно дека имотот за кој станува збор е добиен од криминално однесување отколку од други активности, со што го ставаат товарот на обвинетиот да ја побие оваа претпоставка.

Варшавската конвенција е нешто помалку воздржана. Таа ги обврзува договорните страни да усвојат мерки кои се однесуваат на тешки кривични дела (како што се дефинирани во националното законодавство) со кои ќе се бара од сторителот да го покаже потеклото на имотот кој, наводно, е подобен

[40] Во КОНПК, референцата е „фундаментални принципи“; во КОНПТОК упатувањето е само на „принципи“.

за одземање, иако државите можат со декларација да ја одбијат оваа обврска од Варшавската конвенција со декларација во моментот на потпишување, ратификација или пристапување.^[41]

ЕСЧП утврдил дека специфичните системи кои вклучуваат обратно оптоварување на докажување во рамките на границите се компатибилни со ЕКЧП.^[42] За постапките за конфискација (граѓанска постапка за одземање) заснована на осуда, може да се дозволи промена на товарот на докажување се додека тоа не резултира со „неприфатлива нерамнотежа меѓу странките“.^[43] За постапките за конфискација засновани на осуда, претпоставките против обвинетиот се дозволени сè додека државите ги ограничуваат овие претпоставки „во разумни граници кои ја земаат предвид важноста на она што е загрозувано и ги одржуваат правата на одбраната“.^[44] При одредување на овие разумни граници, може да се земат предвид следните фактори:

- › Дали конфискацијата е претпоставена наместо реститутивна.^[45]
- › Ефектите на налогот за конфискација врз обвинетиот.^[46]
- › Дали презумпцијата е на начин компатибилен со презумпцијата на невиност, така што постои одредена можност за побивање дури и ако побивањето бара од обвинетиот да се брани самиот.^[47]

[41] Видете го членот 53, став 4.

[42] На пример, Грејсон и Барнам против Обединетото Кралство [*Grayson and Barnham v. the United Kingdom*], пресуда од 23 септември 2008 година, бр. 19955/05 и 15085/06 (вклучена како резиме во оваа публикација).

[43] *Г против Франција* [*G v. France*], одлука од 5 октомври 1988 година, бр. 11941/86; Свртување на товарот на докажување при конфискација на приноси од криминал: Анкета за најдобри практики на Советот на Европа (Анкета за најдобра практика бр. 2) PC-S-CO (2000) 8 Rev.

[44] *Салабијаку против Франција* [*Salabiaku v. France*], пресуда од 7 октомври 1988 година, бр. 10519/83 во §28 (вклучена како резиме во оваа публикација).

[45] Свртување на товарот на докажување при конфискација на приноси од криминал: Анкета за најдобри практики на Советот на Европа (Анкета за најдобра практика бр. 2) PC-S-CO (2000) 8 Rev, 9.

[46] Свртување на товарот на докажување при конфискација на приноси од криминал: Анкета за најдобри практики на Советот на Европа (Анкета за најдобра практика бр. 2) PC-S-CO (2000) 8 Rev, 9.

[47] *Фам Хоанг против Франција* [*Pham Hoang v. France*], пресуда од 25 септември 1992 година,

- › Дали менувањето на товарот на докажување би барало самоинкриминација.^[48]

1.3.8 Одземање од трети лица

Сторителот може да се обиде да ги избегне мерките за конфискација така што средствата кои претставуваат имотна корист стекната со кривично дело ќе ги пренесе на трети лица, како што се роднини или лица над кои сторителот има контрола. Конфискацијата од трети лица се однесува на конфискација на имот кој се наоѓа во посед на таквите трети лица. Конвенциите на Обединетите нации (ОН) и Советот на Европа не содржат посебни правила за конфискација на имот од трети лица, меѓутоа нивните општи одредби за конфискација на имот, вклучувајќи ги и дефинициите за „имотната корист стекната со кривично дело“ и изразената заштита на правата на совесните трети лица, дозволуваат конфискација од трета страна.^[49]

Меѓутоа, Директивата од 2014 година содржи разработени одредби за конфискација на имот од трети лица. Таа изречно бара воведување на мерки кои ќе овозможат конфискација на имот од трети лица кога трето лице стекнало имотна корист од обвинетиот, или друг имот чија вредност одговара на таа имотна корист, доколку третото лице, врз основа на факти и околности, барем знаело или морало да знае дека целите за пренесување или стекнување на имот биле да се избегне конфискација на имотот. Фактот дека имотот е пренесен без надомест или за износ кој е значително помал од пазарната вредност може да укаже дека третото лице имало такви сознанија.

Правата на правично судење и ефективен правен лек се однесуваат на трети лица од кои се предлага да се конфискува имотот. Ова ќе значи дека може да биде странка во постапката за конфискација, кога тоа лице ќе тврди дека има сопственички права на имотот што се бара да биде конфискуван. Ова

бр. 13191/87; *Салабијаку против Франција [Salabiaku v France]*, пресуда од 7 октомври 1988 година, бр. 10519/83 (вклучена како резиме во оваа публикација).

[48] Свртување на товарот на докажување при конфискација на приноси од криминал: Анкета за најдобри практики на Советот на Европа (Анкета за најдобра практика бр. 2) PC-S-CO (2000) 8 Rev, 9.

[49] Се верува дека дефиницијата за „имотна корист“ во овие конвенции е доволно широка за да го опфати имотот кој се наоѓа во посед на трети страни. Според тоа, конфискацијата на овие приходи ќе значи конфискација од трети лица.

било предмет на постапување од страна на СПЕУ во споените случаи С-845/19 и С-863/19 – *Кривична постапка против Д.Р. и Т.С.*, каде што се тврдело дека сумите кои се одземени во текот на истрагата им припаѓале на членовите на семејството и никогаш не биле во посед на обвинетите, а уште помалку дека биле поврзани со криминал.^[50] Во овој случај, СПЕУ сметал дека националните закони во Бугарија што спречуваат трети лица да се појават во постапката се спротивни на Директивата од 2014 година.

Правата на совесните трети лица (т.е. кај оние кај кои не може да се докаже или на кои не може да им се припише потребното знаење) не смеат да бидат загрозувани. Ова е изрично предвидено во КОНПТОК, КОНПК, препораките на ФАТФ и Директивата од 2014 година. Варшавската конвенција особено наложува секоја држава членка да усвои законски одредби за да се осигура дека оние кои се засегнати од замрзнувањето, одземањето, конфискацијата или другите мерки на имотот ќе имаат ефективни правни лекови со цел да ги заштитат своите права. Ваквите заштитни мерки се однесуваат и на трети лица кои се номинални сопственици на спорниот имот и на оние кои го поседуваат таквиот имот. Стразбуршката конвенција од 1999 година не содржи одредби за ова.

Иако судската пракса на ЕСЧП историски обезбедувала ограничена заштита за совесни трети лица,^[51] во *Варвара против Италија [Varvara v. Italy]*, ЕСЧП сугерирал дека заштитата на совесните трети лица е вообичаена норма на меѓународното право која не смее да биде нарушена при конфискација на предмети и приноси од кривични дела.^[52] Ако заштитата на совесните трети лица е навистина вообичаена норма на меѓународното право во однос на конфискацијата на предметите од кривично дело и приносите генерално, ова право се применува без оглед на меѓународната конвенција која ја поткрепува конкретната форма на постапка за конфискација за која станува збор (на пример, Стразбуршка конвенција од 1999 година во однос на кривични дела за поткуп, или КОНПТОК во однос на организираниот криминал. Онаму каде што е вклучено меѓународното право, националните судови треба да се грижат

[50] Споени случаи С-845/19 и С-863/19 - Кривична постапка против ДР и Т.С., пресуда од 21 октомври 2021 година (вклучена како резиме во оваа публикација).

[51] Во предметот АГОСИ против Обединетото Кралство [AGOSI v. the United Kingdom], пресуда од 24 октомври 1986 година, бр. 9118/80, потврдено е решението за заплена против „совесен сопственик“

[52] *Варвара против Италија [Varvara v. Italy]*, пресуда од 29 октомври 2013 година, бр. 17475/09.

да ја одмерат било која штета спрема совесните трети страни во однос на бараната конфискација и онаму каде што е релевантно, да го олеснат правото на таквите трети страни да бидат сослушани во текот на постапката.

1.3.9 Конфискација на имот која не е заснована врз кривична пресуда

Постојат ситуации во кои не е можно да се изврши конфискација на имот врз основа на кривична пресуда. На пример, можно е обвинетиот да биде непознат, починат, да е во бегство или да има имунитет од кривично гонење, или рокот на застареност може да спречи да се покрене кривична постапка против него. Во такви ситуации нема кривична пресуда, но и понатаму може да биде пожелно да се овозможи постапка за одземање на имот со соодветни заштитни мерки. Некои држави навистина овозможуваат, под одредени услови, да се водат постапки за конфискација на имот и кога нема осуда во кривична постапка. Тоа се нарекува конфискација на имот која не е заснована врз пресуда.

Меѓународните стандарди на кои се упатува во оваа публикација немаат детален и добро разработен пристап во поглед на граѓанско-правното одземање на имотот. КОНПТОК, КОНПК, Стразбуршката конвенција од 1990 година, Стразбуршката конвенција од 1999 година и Варшавската конвенција не наведуваат изречно дека осуда во кривична постапка е предуслов за одземање на имот, но нивните дефиниции на „имотна корист“ и нивните одредби за одземање на предмети сугерираат дека фокусот во голема мера е врз конфискација на имот што е заснована врз кривична пресуда. Ова може да се должи на сериозноста на конфискацијата (како конечно одземање на имотот) и ризикот од злоупотреба на таквите овластувања, вклучително и произволното одземање на имотот во спротивност со основните права на една личност, во отсуство на осуда според кривичниот стандард за докажување.

Меѓутоа, се воочува дека меѓународните стандарди во оваа област се менуваат. КОНПК утврдува дека, за потребите на заемна помош, договорните страни можат да ја „разгледаат“ можноста за преземање на мерки кои можат да бидат потребни за да се овозможи конфискација на имот од странско потекло врз основа на одлука на суд на друга договорна страна и ако нема кривична пресуда, доколку сторителот не може да биде кривично гонет поради смрт, бегство или отсуство, или во други соодветни случаи.^[53] Во Препораките на

[53] Видете го членот 54, став 1, т. (в) на КОНПК.

ФАТФ се наведува дека земјите би требале да „го разгледаат усвојувањето“ на таквите мерки.^[54] Згора на тоа, во Варшавската конвенција (1929, член 23, став 5) е наведено, во контекст на соработка со држави-молителки, дека може да биде неопходно државите „во најголема можна мера во согласност со своето домашно законодавство“ да спроведуваат мерки, кога тоа се бара „во однос на кривично дело“ [курзивот е додаден], а не обврзувачки како кривична санкција изречена кон кривична пресуда.^[55]

Во рамките на Европската унија се развиваат стандарди кои прифаќаат граѓанско-правно одземање на имот. Рамковната одлука од 2005 година во поглед на казниви дела во областа на даноците предвидува дека државите членки можат и во други постапки да одземат од сторителот приходи стекнати со криминал, а не само во кривични постапки. Европската комисија во 2008 година им сугерираше на државите членки да разгледаат воведување на мерки за граѓанско-правно одземање на имот.^[56]

Директивата од 2014 година, вовеле посебни одредби за конфискација на имот која не е заснована врз кривична пресуда, иако само во ограничени околности, кога болест или бегство на осомничено или обвинето лице создава проблеми за кривично гонење и под услов лицето за чиј имот се работи да мора да има адвокат. Тестот за праг утврден во членот 4 став 2 од Директивата од 2014 година е дека кривичната постапка „можела“ да доведе до кривична осуда доколку на обвинетиот можело да му се суди. Според Појаснувачкиот меморандум на Комисијата, на државите членки им е дозволено да изберат дали одлуката за конфискација на имот ќе ја донесат кривични и/или граѓанско-правни/управни судови.^[57]

Нацрт-директивата на ЕУ за враќање на имотот ја додава смртта, имунитетот од кривично гонење, обезбедувањето амнестија и истекот на

[54] Препорака бр. 4 од Препораките на ФАТФ.

[55] Член 23 став 5 од Варшавската конвенција.

[56] Комуникација од Комисијата до Европскиот парламент и Советот, „Имотна корист од организиран криминал – Обезбедување 'кривичното дело да не се исплати' “ („Proceeds of organised crime – Ensuring that 'crime does not pay' “), COM (2008) 766 конечен текст, став 3.3.1.

[57] Предлог за директива на Европскиот парламент и на Советот, за замрзнување и конфискација на предмети и имотна корист од кривични дела во Европската унија, COM (2012) 85 конечен текст, страна 11

рокот на застареност според националното законодавство како околности во кои, доколку е започната кривична постапка, може да се покрене постапка за конфискација која не е заснована на кривична пресуда.^[58] Нацрт-текстот го заострува тестот за применливост, барајќи од националниот суд „да биде задоволен дека се присутни сите елементи на кривичното дело“.

ЕСЧП, исто така, ја разгледува конфискацијата која не е заснована на пресуда. Неодамнешната судска пракса потврдува дека, како прашање на принцип, може да се воведат систем за конфискација која не е заснована на пресуда, на начин што е компатибилен со правата од Конвенцијата.^[59] Ова значи дека:

- › Постапката за конфискација која не е заснована на кривична пресуда мора да се води во присуство на двете страни и со почитување на правата на одбраната,^[60] иако правата од кривичниот аспект од членот 6 од ЕКЧП веројатно нема да се применуваат.^[61]
- › Судот во таква постапка мора да даде образложени причини за својата пресуда.^[62]
- › Мора да постои право на жалба.^[63]
- › Сè уште може да биде дозволено да се промени товарот на докажување за конфискација која не е заснована на кривична пресуда.^[64]

[58] Член 15 од Предлог за директива на Европскиот парламент и на Советот за враќање и конфискација на имотот COM/2022/245 конечен текст.

[59] *Аркури против Италија [Arcuri v. Italy]*, пресуда од 5 јули 2001 година, бр. 52024/99 (вклучена како резиме во оваа публикација).

[60] *Аркури против Италија [Arcuri v. Italy]*, пресуда од 5 јули 2001 година, бр. 52024/99 (вклучена како резиме во оваа публикација).

[61] *Батлер против Обединетото Кралство*, одлука за допуштеност од 27 јуни 2022 година, бр. 41661/98 (вклучена како резиме во оваа публикација).

[62] *Батлер против Обединетото Кралство*, одлука за допуштеност од 27 јуни 2022 година, бр. 41661/98 (вклучена како резиме во оваа публикација).

[63] *Батлер против Обединетото Кралство*, одлука за допуштеност од 27 јуни 2022 година, бр. 41661/98 (вклучена како резиме во оваа публикација).

[64] *Гогитице против Грузија*, пресуда од 12 мај 2015 година, бр. 36862/05 (вклучена како резиме во оваа публикација).

1.3.10 Меѓународна соработка

КОНПТОК, КОНПК, Стразбуршката конвенција од 1990 година, Стразбуршката конвенција од 1999 година и Варшавската конвенција го препознаваат значењето на меѓународната соработка во поглед на конфискација на имот и содржат детални одредби за тоа.^[65] На пример, Стразбуршката конвенција од 1990 година експлицитно го признава постоењето на други меѓународни конвенции и им дозволува на другите меѓународни конвенции да ги заменат одредбите во таа конвенција доколку ја олеснува меѓународната соработка.^[66]

Основањето на ЕППО и предлозите за национални канцеларии за враќање на средства во рамките на ЕУ, исто така, укажуваат на важноста на усогласувањето и меѓународната соработка каде што засегнатите кривични дела веројатно имаат прекуграничен елемент.

1.3.11 Заштитни мерки

Во светло на сериозноста на конфискацијата како механизам за извршување и казнување, потребни се заштитни мерки за обвинетите, жртвите и за третите лица. И КОНПТОК и КОНПК ги обврзуваат договорните страни да преземат соодветни мерки за заштита на сведоци, вештаци и жртви кои сведочат по повод на кривични дела дефинирани во склад со овие конвенции, не доведувајќи ги во прашање правата на обвинетиот, вклучувајќи го правото на правичност на постапката. Тие понатаму наведуваат дека правата на совесните трети лица не смеат да бидат нарушени.

Иако Стразбуршките конвенции од 1990 и 1999 година не предвидуваат конкретни гаранции, во Појаснувачкиот извештај на Стразбуршката конвенција од 1999 година е признаено дека посебни истражни техники можат да предизвикаат непријатност. Појаснувачкиот извештај потврдува дека државите членки се слободни да одлучат некои од тие техники да не бидат дозволени во нивното домашно законодавство или да дозволат такви техники „со онолку заштитни мерки и гаранции колку што може да биде потребно со цел да се заштитат човековите права и основните слободи“.^[67]

[65] Видете го Прирачникот на UNODC за меѓународна соработка во областа на конфискација на имотната корист стекната со кривично дело: <https://t.ly/XNbl4>

[66] Член 39 од Стразбуршката конвенција од 1990 година.

[67] Појаснувачки извештај кон Кривично-правната конвенција за корупција, став 114.

Другите меѓународни конвенции, како што се Европската конвенција за обесштетување на жртвите од насилство^[68] и Конвенцијата на Советот на Европа за спречување на тероризам^[69] може да се применуваат кога се работи за имотна корист стекната од криминал со конкретни кривични дела како што се тероризмот и трговијата со луѓе. Овие категории на кривични дела се надвор од опсегот на оваа публикација.

1.3.12 Управување со конфискуваната имотна корист

Главните меѓународни конвенции^[70] се однесуваат на управување со конфискуван имот. КОНПК предвидува дека со конфискуваниот имот ќе се постапува, вклучувајќи го и враќањето на неговите претходни легитимни сопственици, на начин во согласност со КОНПК и домашното право. Од државите се бара, исто така, да усвојат законски мерки за да им овозможат на нивните власти да го вратат конфискуваниот имот на барање на друга држава потписничка. Членот 57 го вклучува условот дека од странката која бара враќање на конфискуван имот ќе се бара да утврди претходна сопственост на имотот и да добие правосилна судска пресуда; државата барател може да се откаже од последното барање.^[71]

Според КОНПК конфискуваниот имот треба да се отуѓи во согласност со домашните закони. Конвенцијата упатува на тоа дека приоритет треба да биде враќањето на конфискуваниот имот или имотната корист стекната од криминал на државата членка барател за да може да се определи обесштетување на жртвите на криминал или да им се врати на легитимните сопственици. Членот 14 став 3 опишува механизам со кој државите можат ефективно да ја донираат вредноста на кој било имот добиен од продажба на криминален имот на фонд управуван од ООН за да им помогне на земјите во развој во имплементацијата на КОНПК.^[72]

[68] 1983, ETS бр.116.

[69] 2005, CETS бр.196.

[70] КОНПК, КОНПТОК, Директивата 2014/42/EУ за замрзнување и конфискација на предмети и имотна корист од кривични дела во Европската унија, Стразбуршката конвенција од 1990 и Варшавската конвенција.

[71] Член 57 од КОНПК.

[72] Член 14 од КОНП.

Членот 10 од Директивата од 2014 година нуди примери за видовите мерки што страните можат да ги преземат за да управуваат со замрзнатиот и конфискуван имот. Тие вклучуваат формирање централизираны канцеларии, специјализирани канцеларии за управување со замрзнатиот имот со цел можна конфискација. Директивите од 2014 година забележуваат дека треба да има одредба за продажба или пренос на имот таму каде што е потребно и државите можеби ќе сакаат да разгледаат мерки за да дозволат конфискуваниот имот да се користи за јавен интерес или социјални цели.^[73]

Стразбуршката конвенција од 1990 година и Варшавската конвенција, исто така, ги овластуваат страните да усвојат сопствени законодавни мерки за управување со конфискуваниот имот.^[74]

[73] Член 10 од Директивата 2014/42/EУ за замрзнување и конфискација на предмети и имотна корист од кривични дела во Европската унија.

[74] Член 15 од Стразбуршката конвенција од 1990 и член 6 од Варшавската конвенција.

► 1.4 ПРИМЕНА НА ЕВРОПСКАТА КОНВЕНЦИЈА ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

Целта на овој дел е да објасни, повикувајќи се на релевантната судска пракса, како функционираат релевантните членови на ЕКЧП во врска со конфискацијата, заплenuвањето и одземањето на имотната корист стекната со кривично дело. Ќе биде анализирана содржината на членовите и клучните принципи развиени од ЕСЧП, проследено со резимеа на клучните судски постапки релевантни за конфискацијата на имотот. Главната цел е да му се помогне на читателот да стекне темелно разбирање за различните контексти во кои овие права на ЕКЧП може да бидат засегнати, и кога тие може да бидат прекршени.^[75]

Како што е наведено во воведот на оваа публикација, одредени права на ЕКЧП мора секогаш да бидат избалансирани во контекст на постапките за конфискација. Едно од главните права може да се најде во членот 1 од Протоколот бр. 1 од ЕКЧП, кој го утврдува правото на поединците на мирно уживање во нивниот имот. Правото на правично судење (член 6 од ЕКЧП), принципот дека нема кривично дело или казна без правна основа (член 7 од ЕКЧП) и правото на почитување на приватниот и семејниот живот (член 8 од ЕКЧП) се исто така релевантни и се предмет на судската пракса на ЕСЧП која се однесува на конфискацијата.

[75] Покрај судската пракса дискутирана во овој дел, читателите се упатуваат на Платформата за споделување знаење на ЕСЧП (ECHR-KS). Овој одличен ресурс го води Регистарот на Европскиот суд за човекови права, редовно се ажурира и може да се пристапи преку <https://ks.echr.coe.int/en/web/echr-ks/>. Конкретно, клучната тема Член 1 од Протоколот бр. 1 Конфискација/Заплена на имот ќе биде од интерес за читателите и може да се пристапи преку <https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/confiscation-seizure-of-assets>.

1.4.1 Право на мирно уживање во имотот: член 1 од Протоколот бр.1 од ЕКЧП

1.4.1.1 Преглед

Начелото на правото на мирно уживање на имотот е утврдено во членот 1 од Протоколот бр.1 од ЕКЧП.

Членот 1 од Протоколот бр. 1 кон Конвенцијата, гласи:

- 1) *Секое физичко и правно лице има право на непречено уживање на својот имот. Никој не може да биде лишен од својот имот, освен во јавен интерес и под услови предвидени со закон и општите начела на меѓународното право*
- 2) *Претходните одредби, сепак, на никој начин не влијаат врз правото на државата да применува закони за кои смета дека се потребни за да се регулира користење на имотот во склад со општиот интерес или за да се обезбеди наплата на даноци или други давачки или казни*

Членот 1 од Протоколот бр. 1 гарантира право на имот и штити поединци или правни лица од арбитрерно мешање на државата во нивните имотни права.^[76] Членот 1 од Протоколот бр. 1 наметнува и негативни и позитивни обврски за државата со цел да се заштити правото на уживање на имот.^[77] Меѓутоа, Судот го признава правото на државата да одзема имот од поединци или правни лица под услови кои се одредени со членот 1 од Протоколот бр. 1. Конкретно, секое мешање мора да биде во склад со јавен интерес, мора да биде спроведено така што да се почитува владеењето на правото и мора да биде сразмерно во однос на неговата цел.

Судот воспостави тристепена постапка врз основа на која се утврдува дали дошло до повреда на оваа одредба.

[76] *Марккс против Белгија [Marckx v. Belgium]*, пресуда од 13 јуни 1979 г., бр. 6833/74.

[77] *Онериилдиз против Турција [Öneriyildiz v. Turkey]*, пресуда од 30 ноември 2004 година, бр. 48939/99.

1. Примена на членот 1 од Протоколот бр. 1: „Поседување“ на „имот“

За да потпадне под доменот на Конвенцијата, поединецот мора да „поседува“ имот во смисла на членот 1 од Протоколот бр. 1. Терминот „поседување“ има автономно значење во системот на Конвенцијата,^[78] вклучително и според членот 1 од Протоколот бр.1. Тоа се однесува на поединечно барање и/или право на сопственост. Битно е во домашното право да постои правен основ за ова побарување/право, а подносителот на апликацијата (апликантот) треба да ја утврди точната природа на своето право во домашното законодавство (право). На пример, во предметот *Новиков против Русија [Novikov v. Russia]*,^[79] Судот забележа дека апликантот имал право на сопственост над горивото кое Русија го запленила како предмет на извршување на кривично дело бидејќи правото во поглед на горивото му било пренесено со договор кој требало да биде извршен според руското право.

Побарувањата и/или правото на имот, исто така, може да се признае како „поседување“ доколку спаѓа во опсегот на законско побарување или легитимно очекување за тој имот. Легитимното очекување може да се оствари според домашното право и се смета како имот во смисла на членот 1 од Протоколот бр. 1. Предметот *Денисова и Мојсеева против Русија [Denisova and Moiseyeva v. Russia]*^[80] се однесува на човек кој бил осуден за предавство и на кого домашните органи му го одзеле имотот. Сопругата и ќерката на тој човек потоа тврделе дека одземениот имот бил делумно нивен. Разгледувајќи го тврдењето на сопругата, Судот утврдил дека домашното право предвидува заедничка сопственост над имотот стекнат од брачните другари во текот на бракот и дека затоа сопругата имала легитимно очекување во однос на делот од имотот што е еднаков на оној што му припаѓа на нејзиниот сопруг. Во предметот *Пајн Вали Деवलупментс д.о.о. и други против Ирска [Pine Valley Developments Ltd and Others v. Ireland]* се сметало за легитимно очекување во комерцијален контекст, иако не во контекст на конфискација. Во овој случај, легитимното очекување произлегло кога била дадена дозвола за урбанистичко планирање, врз основа на која компаниите апликанти купиле земјиште за да го развијат. Урбанистичката дозвола се сметала за дел од

[78] *Gasus Dosier und Föedertechnik GmbH против Холандија [Gasus Dosier und Föedertechnik GmbH v. the Netherlands]*, пресуда од 23 февруари 1995 година, бр. 15375/89.

[79] *Новиков против Русија [Novikov v. Russia]*, пресуда од 11 јули 2013 година, бр. 7087/04.

[80] *Денисова и Моисеева против Русија [Denisova and Moiseyeva v. Russia]*, пресуда од 1 април 2010 година, бр. 16903/03.

имотот и компаниите имале легитимно очекување дека ќе биде дадена целосна урбанистичка дозвола.^[81]

Интересите може да се сметаат како „имот“ во смисла на членот 1 од Протоколот бр. 1, дури и ако домашните закони на една држава не признаваат одреден интерес како „право на имот“. Ова било прикажано во *Депале против Франција* [*Depalle v. France*] каде, иако правото на апликантот да заземе јавна површина било отповикливо и неизвесно (а не е предмет на сопственичко право според домашното право), тоа значи поседување за целите на членот 1 од Протоколот бр. 1 затоа што било „доволно утврдено и тешко за да се смета за поседување“^[82], дури и кога домашното право не признава дека во периодот додека било заземено, му се припишувал сопственички интерес. Терминот „имот“ е широко толкуван и не е ограничен на физички добра.^[83] Го вклучува следново:

- › Материјален, подвижен и недвижен имот, како што се стоки, згради, земјиште.
- › Нематеријален имот, кој вклучува парични средства, акции, интелектуална сопственост, пензии, права од социјално осигурување, професионална клиентела, работни лиценци.
- › Побарувања од правен аспект како што се обврзувачки пресуди на судови и трибунали, должнички обврски.

Во контекст на заплена, одземање или губиток на имот, сопственоста била засегната со одземање на авион,^[84] заплена на имот во тек на кривичната постапка,^[85] како и заплена на имот во друга земја.^[86]

[81] *Пајн Велу Девелопментс д.о.о. против Ирска* [*Pine Valley Developments Ltd and Others v. Ireland*], пресуда од 29 ноември 1991, бр. 12742/87.

[82] *Депале против Франција* [*Depalle v. France*], пресуда на Големиот судски совет од 29 март 2010 година, бр. 34044/02.

[83] Видете го Водичот на ЕСЧП за член 1 од Протоколот бр. 1 на Европската конвенција за човекови права, достапен на <https://t.ly/Pdxy>, последно ажуриран на 31 август 2022 година.

[84] *Босфорус Ерејс против Ирска* [*Bosphorus Airways v. Ireland*], пресуда на Големиот судски совет од 30 јуни 2005 година, бр. 45036/98 (вклучена како резиме во оваа публикација).

[85] *Тендам против Шпанија* [*Tendam v. Spain*], пресуда од 13 јули 2010 година (вклучена како резиме во оваа публикација).

[86] *Сакоќа против Австрија* [*Saccoccia v. Austria*], пресуда од 18 декември 2008 година, бр.

2. Мешање во уживање на правото од членот 1 од Протоколот бр. 1 – три правила

Откако ќе се утврди поседувањето на имотот на апликантот и ќе стане применлив членот 1 од Протоколот бр.1, Судот ќе утврдува дали постои (или дали имало или ќе има) мешање во уживање на имотот. Тоа ќе опфаќа испитување на релевантни чинења или нечинења за да се види дали тие влијаат врз уживање на имотот за кој станува збор. ЕСЧП зазема пристап на „три правила“ кон ова прашање, при што првото е општото право, а втората и третата се двете форми на квалификација за тоа право содржани во членот 1 од Протоколот бр.1. Одлуката на ЕСЧП ќе биде донесена врз основа на испитување кое од трите правила се однесува на дадената ситуација.^[87]

Прво правило

Со првото правило се утврдува општо начело дека поединците имаат право на мирно уживање на имот (сеопфатна формула). Второто и третото правило треба да се толкуваат во светло на ова општо начело.

Второ правило

Второто правило се однесува на лишување од сопственост, односно укинување на сопственичко право на поединец. За да утврди дали имало или ќе има „лишување“, судијата разгледува дали поединецот е во можност (или ќе биде во можност) да го користи, продаде, подари или на друг начин да врши сопственички права над конкретниот имот.

Одземањето може да биде фактичко (*de facto*) или правно (*de jure*). Начелно, фактичко одземање има кога надлежните власти (т.е. некој државен орган) се мешаат во уживање на имот, но не го укинуваат правото на сопственост. Треба да се напомене дека Судот постапува внимателно кога треба да признае фактичко одземање за потребите на членот 1 став 2 од Протоколот бр. 1 доколку сопственичките права не се формално укинати. Во предметот *Ентрие против Франција* [*Hentrich v. France*]^[88] Судот сметал дека превентивно одземање

69917/01 (вклучена како резиме во оваа публикација).

[87] *Гогитидзе против Грузија* [*Gogitidze v. Georgia*], пресуда од 12 мај 2015 година, бр. 36862/05 (вклучена како резиме во оваа публикација).

[88] *Ентрие против Франција* [*Hentrich v. France*], пресуда од 22 септември 1994 година, бр. 13616/88.

на имотот на апликантката извршено од даночните власти, откако тој имот и бил продаден на апликантката за прениска цена, претставувало фактичка експропријација бидејќи превентивното одземање, всушност, претставувало одземање на имот на апликантката во смисла на членот 1 од Протоколот бр. 1.

Лишувањата од имот може да настанат дури и таму каде што немало формална одлука за гаснење на индивидуалните права, но влијанието врз имотот било толку големо што довело до експропријација. ЕСЧП ќе ги анализира околностите кои стојат подлабоко од она како изгледаат и ќе ја испита реалноста на ситуацијата.^[89] Во *Сарица и Дилавер против Турција [Sarica and Dilaver v. Turkey]*, земјиштето се наоѓало во воена зона што им овозможило на турските власти да го окупираат и неповратно да ја променат неговата намена, така што се сметало за државна сопственост, иако не била донесена формална одлука.^[90] Доколку ЕСЧП утврди дека мерката е експропријација, државата имала обврска да му додели надомест на засегнатиот сопственик.^[91]

Не сите акти што ги ограничуваат сопственичките права се сметаат за лишувања според второто правило, наместо тоа, тие можат да потпаднат под третото правило. Меѓутоа, бидејќи конфискацијата е конечно одземање на имотот, штом ќе се изврши налогот за конфискација, генерално ќе спаѓа во ова второ правило.

Трето правило

Третото правило се однесува на контрола на користење на имот во склад со општиот интерес. Контрола на користење на имот постои кога надлежен орган дефинира прописи во општ интерес, со кои правото на сопственикот во поглед на користење на имотот ќе се ограничи, но кои нема да вклучат одземање на имот. Државата има широко, но не и неограничено поле за проценка, кога се работи за контрола на имотот. Контролата над имотот мора да биде заснована врз општ пропис и не може да биде арбитражна.^[92] ЕСЧП често ја наведува

[89] *Апан Болоња против Малта [Apar Bologna v. Malta]*, пресуда од 9 декември 2021 година, бр. 47505/19.

[90] *Сарица и Дилавер против Турција [Sarica and Dilaver v. Turkey]*, пресуда од 27 мај 2010 година, бр. 11765/05.

[91] Водич за ЕСЧП за член 1 од Протоколот бр.1 на Европската конвенција за човекови права, достапен на <https://t.ly/XEIX>, последно ажуриран на 31 август 2022 година, стр.23.

[92] *Пајн Вали Девелопментс д.о.о. против Ирска [Pine Valley Developments Ltd v. Ireland]* (член 50),

заплената и конфискацијата како пример за контрола на имот во согласност со третото правило.

Државната контрола над користењето на имотот може да има многу поширок обем отколку лишување од сопственост. Државата може да спроведува „контрола“ применувајќи прописи со кои од поединците се бара да преземат некои дејствија, или преку правила кои наметнуваат ограничувања на нивните активности, како што се замрзнување на имот, наредби за конфискација или одземање, контроли на планирање, наредби за заштита на животната средина, промени во условите за лиценцирање и уривање на незаконски изградени објекти.

ЕСЧП нагласува дека овие три правила не се различни и неповрзани. Второто и третото правило се примери на мешање во мирно уживање на имот и, како такви, овие правила треба да се толкуваат во светлото на општото начело содржано во првото правило.^[93] Доколку мешањето во правото на имот не може да се подведе под второто и третото правило, се применува првото правило.

3. Оправдување за мешањето

Последниот чекор што Судот треба да го направи за да процени дали дошло до повреда на членот 1 од Протоколот бр. 1 е да одреди дали мешањето во правото на сопственост било оправдано. За да биде оправдано, постапувањето на државата мора да пројде низ тристепен тест: мора да биде законито, да се стреми кон легитимна цел и мора да воспостави правична, сразмерна размнотежа помеѓу правата на поединец и легитимната цел кон која се стреми постапувањето.

Законитост

Прво, мешањето на државата во имот на апликантот мора да биде законито, што значи дека мора да има јасен основ во домашното право и да биде во склад со начелото на владеење на правото (вклучувајќи јасност, предвидливост и прецизност). Конкретно, законот мора да им овозможи на оние кои се засегнати од истиот да ги предвидат, до степен што е разумен во околностите,

пресуда од 9 февруари 1993, бр. 12742/87.

[93] *Џејмс против Обединетото Кралство [James v. the United Kingdom]*, пресуда од 21 февруари 1986 година, бр. 8793/79.

последниците од нивните постапки.^[94] Понатаму, законитоста не бара само од државата да се придржува до домашното законодавство, туку и да следи правична и правилна постапка – предметната мерка треба да се издава од и да биде извршена од соодветен орган и не треба да биде произволна.^[95] Секое мешање мора да биде придружено со процедурални гаранции кои му даваат на засегнатото лице или субјект разумна можност да го презентира својот случај пред одговорните органи за да ги оспори мерките.^[96]

Накратко, за мешањето да биде законско, мора да има основа во националното право,^[97] да биде јасно, предвидливо за засегнатите страни и да биде прецизно.^[98] Дополнително, ЕСЧП забележал дека секоја казна одредена во фаза на предистражна постапка сериозно би ја попречила способноста на лицето ефективно да го презентира својот случај пред судот.^[99]

Легитимна цел

Второ, мешањето на државата во правото на мирно уживање на имот мора да се стреми кон легитимна цел, во јавен или општ интерес.^[100] Имајќи го предвид широкиот спектар на политики кои можат да влијаат врз имотот на некој начин, во некој облик или во некој степен, кој државите го применувале, ЕСЧП прифаќа дека државата има широко поле за проценка да одреди што е, а што не е во јавен или општ интерес.^[101] Кога мешањето од државата вклучува

[94] *Бакланов против Русија [Baklanov v. Russia]*, пресуда од 9 јуни 2005 година, бр. 68443/01 (вклучена како резиме во оваа публикација).

[95] *Винтерверп против Холандија [Winterwerp v. the Netherlands]*, пресуда од 24 октомври 1979 година, бр. 6301/73.

[96] *Шоразова против Малта [Shorazova v. Malta]*, пресуда од 3 март 2022 година, бр. 51853/19 (вклучена како резиме во оваа публикација).

[97] *Босфорус Ерејс против Ирска [Bosphorus Airways v. Ireland]*, пресуда на Големиот судски совет од 30 јуни 2005 година, бр. 45036/98 (вклучена како резиме во оваа публикација).

[98] *Карбонара и Вентура против Италија [Carbonara and Ventura v. Italy]*, пресуда од 30 мај 2000 година, бр. 24638/94; *Бејелер против Италија [Beyeler v. Italy]*, пресуда од 5 јануари 2000 година, бр.33202/96.

[99] *Маркус против Латвија [Markus v. Latvia]*, пресуда од 11 јуни 2020 година, бр. 17483/10 (вклучена како резиме во оваа публикација).

[100] *Џејмс против Обединетото Кралство [James v. the United Kingdom]*, пресуда од 21 февруари 1986 година, бр. 8793/79.

[101] *Џејмс против Обединетото Кралство [James v. the United Kingdom]*, пресуда од 21 февруари

социјална и економска политика која се спроведува преку закон, ЕСЧП ќе ја почитува проценката на законодавецот за тоа што е „во јавен интерес, освен доколку таа проценка е очигледно без разумна заснованост“.^[102]

ЕСЧП утврдил дека следните цели спаѓаат во јавен интерес:

- › Спречување на даночно затајување.
- › Мерки за борба против трговијата со дрога и криумчарење.
- › Конфискација на незаконски стекнати парични средства.
- › Спречување на тајните договори и заштита на државниот буџет.
- › Непречено функционирање на правосудниот систем.

Во предметот *Риела и други против Италија [Riela and Others v. Italy]* италијанските органи им одзеле имот на апликантите врз основа на тоа што имотот претставувал имотна корист, односно произлегол од криминал. Имало значајни докази дека првите двајца апликанти биле членови на криминална организација и дека тие го стекнале одземениот имот со своите активности во таа организација. Апликантите истакнале жалбени наводи врз основа на членот 1 од Протоколот бр. 1 дека со мерката одземање било повредено нивното право на почитување на имотот. ЕСЧП во предметот Риела утврдил дека иако мерката одземање на имот несомнено довела до мешање во правото на апликантите од членот 1 од Протоколот бр. 1, легитимната цел на борбата против криминални организации слични на мафијата во Италија е во таа мера значајна така што мешањето на државата не било несразмерно во однос на таа цел. Од таа причина не била утврдена повреда на Конвенцијата и апликацијата била прогласена како очигледно неоснована.^[103]

1986 година, бр. 8793/79.

[102] *Џејмс против Обединетото Кралство [James v. the United Kingdom]*, пресуда од 21 февруари 1986 година, бр. 8793/79.

[103] *Риела и други против Италија [Riela and Others v. Italy]*, одлука за допуштеност од 4 септември 2001 година, бр. 52439/99.

Сразмерно мешање

Конечно, мешањето на државата во имотот мора да биде сразмерно. Помеѓу правата на апликантите на мирно уживање на имот и барањата сврзани за јавниот интерес мора да биде остварена правична рамнотежа. Секоја несигурност, без разлика дали е законодавна, административна или која произлегува од практиките што ги применуваат властите, е фактор што го зема предвид ЕСЧП кога го оценува однесувањето на државата.^[104]

ЕСЧП прифатил дека мерките за конфискација се пропорционални дури и кога не постои осуда со која се утврдува вината на апликантите, под услов да произлегува дека релевантната имотна корист е стекната со кривично дело.^[105]

Во предметот *АГОСИ против Обединетото Кралство [AGOSI v. the United Kingdom]* апликантот им продал 1.500 златници кругеранд (со ликот на јужноафриканскиот претседател Кругер) на двајца мажи, кои потоа биле уапсени при обидот да ги прокриумчарат во Обединетото Кралство. Златниците биле одземени како предмет на криумчарење. Со договорот за продажба на златниците било предвидено дека сопственоста над златниците нема да биде пренесена додека претпријатието не прими пари. Имајќи предвид дека не бил исплатен чекот што му бил даден на претпријатието АГОСИ, претпријатието тврдело дека златниците требале да му бидат вратени бидејќи тие сè уште биле во сопственост на претпријатието. Апликантот истакнал жалбени наводи пред ЕСЧП дека одземањето на златниците претставувало повреда на членот 1 од Протоколот бр. 1, бидејќи тој не извршил никаков прекршок. ЕСЧП во АГОСИ при оценување на сразмерноста утврдил дека:

„Државата има широка маргина за проценка, и во поглед на изборот на средствата за извршување и во поглед на проценката дали последиците од извршувањето се оправдани во општ интерес и заради остварување на конкретната легитимна цел.“

[104] *Брониовски против Полска [Broniowski v. Poland]*, пресуда од 24 јуни 2004 година, бр. 31443/96.

[105] *Балсамо против Сан Марино [Balsamo v. San Marino]*, пресуда од 8 октомври 2019 година, бр. 20319/17 и 21414/17 (вклучена како резиме во оваа публикација).

ЕСЧП препознал дека остварувањето на правична рамнотежа зависи од многубројни различни фактори како што се:

- › Однесувањето на сопственикот (во однос на постапувањето кое довело до тоа државата да преземе мерки, т.е. во однос на кривично дело).^[106]
- › Степенот на вина или внимание што сопственикот го покажал во своето однесување и дали применливите постапки ѝ дозволуваат на државата да го земе предвид степенот на вина или внимание на апликантот.^[107]
- › Дали на засегнатото лице му била дадена разумна можност ефективно да го изнесе својот случај пред одговорните органи.^[108]
- › Целите на предметната политика/законодавство. Законодавецот особено мора да има слобода да преземе мерки со кои ќе ја оствари целта на усвоената политика.^[109]
- › Дали државата ја пречекорила маргината за проценка.^[110]
- › Дали постоеле помалку наметливи мерки кон кои разумно можело да се прибегне.^[111]

[106] АГОСИ против Обединетото Кралство [AGOSI v. the United Kingdom], пресуда од 24 октомври 1986 година, бр. 9118/80.

[107] АГОСИ против Обединетото Кралство [AGOSI v. the United Kingdom], пресуда од 24 октомври 1986 година, бр. 9118/80.

[108] Г.И.Е.М. С.Р.Л и други против Италија [G.I.E.M. S.R.L and Others v. Italy], пресуда на Големиот судски совет од 28 јуни 2018 година, бр. 1828/06, 34163/07 и 19029/11 (вклучена како резиме во оваа пресуда).

[109] Мелакер против Австрија [Mellacher v. Austria], пресуда од 19 декември 1989 година, бр. 10522/83, 11011/84, 11070/84.

[110] Пресос Компаниа Навиера СА против Белгија [Pressos Compania Naviera SA v. Belgium], пресуда од 20 ноември 1995 година, бр. 17849/91.

[111] ОАД Нефтјанаја Компанија Јукос против Русија [ОАО Neftyanaya Kompaniya Yukos v. Russia], пресуда од 31 јули 2014 година, бр. 14902/04.

- › Понатаму биле разгледувани: временските детерминанти^[112] *certainty in the exercise of State power*,^[113] извесноста во вршењето на овластувањата на државните органи,^[114] процесните гаранции,^[115] и исплатата на надомест.^[116]

Широката маргина за проценка на државата во борбата против корупцијата е преку пример прикажана во случајот *Гогитидзе против Грузија [Gogitidze v Georgia]*. ЕСЧП сметал дека е оправдано товарот на докажување да биде префрлен на апликантот и легитимно дека имотот на апликантот бил конфискуван пред да се утврди кривичната вина (и на крајот без осуда за какво било кривично дело), бидејќи имало огромни посредни докази кои сугерирале дека законските приходи на апликантот не можеле да бидат доволни за стекнување на предметната имотна корист.^[117]

И покрај тоа што на домашните власти мора да им биде дозволено да преземат мерки за остварување на целта на нивните усвоени политики, овие мерки исто така мора да бидат сразмерни.

Во предметот *Габриќ против Хрватска [Gabrić v. Croatia]* полицијата ја запрела апликантката при преминување на границата помеѓу Босна и Херцеговина и Хрватска. Ѓ биле запленети 20.000 германски марки и 61 пакети со цигари од нејзиниот автомобил. Поради избегнување

[112] *Еркнер и Хофауер против Австрија [Erkner and Hofauer v. Austria]*, пресуда од 23 април 1987 година, бр. 9616/81.

[113] *Хентрих против Франција [Hentrich v. France]*, пресуда од 22 септември 1994 година, бр. 13616/88.

[114] *Еркнер и Хофауер против Австрија [Erkner and Hofauer v. Austria]*, пресуда од 23 април 1987 година, бр. 9616/81.

[115] *Хентрих против Франција [Hentrich v. France]*, пресуда од 22 септември 1994 година, бр. 13616/88.

[116] *Литгоу и другите против Обединетото Кралство [Lithgow and Others v. the United Kingdom]*, пресуда од 8 јули 1986 година, бр. 9006/80, 9262/81, 9263/81, 9265/81, 9266/81, 9313/81 и 9405/81.

[117] *Гогитидзе против Грузија [Gogitidze v. Georgia]*, пресуда од 12 мај 2015 година, бр. 36862/05 (вклучена како резиме во оваа публикација).

на царинската контрола, апликантката била казнета условно на шест месеци затвор, а нејзините цигари биле конфискувани. Таа била и прекршочно осудена во врска со 20.000 германски марки, за кои била парично казнета, а парите биле конфискувани. Апликантката тврдела дека мерките биле претерани и дека било повредено нејзиното право од членот 1 на Протоколот бр. 1. ЕСЧП констатирал дека мерките за конфискување на имотот биле законити и дека претставувале контрола над користење на имотот. Меѓутоа, бидејќи апликантката веќе била парично казнета поради непријавување на парите и бидејќи против неа немало кривична пресуда во врска со тие пари, а парите ги стекнала на законит начин, ЕСЧП заклучил дека државата не покажала на уверлив начин дека првобитната парична казна не била доволна како мерка за одвраќање и казнување. Поради таа причина, конфискувањето на имотот било несразмерно и довело до повреда на Конвенцијата.^[118]

Пристапот на сразмерност од предметот *Габриќ* се огледа во предмет пред Судот на правдата на Европската унија (СПЕУ) *Шмилевски против Општата управа за царини и финансии на регионот Дел-алфелд* [*Chmielewski v. Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Vám- és Pénzügyőri Főigazgatósága*]. СПЕУ утврдил дека иако земјите-членки имаат маргина за проценка при одлучувањето како да обезбедат усогласеност со нивните обврски за спроведување на правото на ЕУ, санкциите според избраните мерки мора да бидат сразмерни и неопходни за да се постигнат целите што ги следи соодветното законодавство.^[119]

Во следните предмети може да се забележат примери кога ЕСЧП смета дека мерките на државните органи биле несразмерни:

- › **Грифорст против Франција** [*Grifhorst v. France*]:^[120] Конфискацијата на пари во готовина од апликантот претставувала повреда на членот 1 од

[118] *Габриќ против Хрватска* [*Gabric v. Croatia*], пресуда од 5 февруари 2009 година, бр. 9702/04.

[119] *Шмилевски против Општата управа за царини и финансии на регионот Дел-алфелд* [*Chmielewski v. Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-alföldi Regionális Vám- és Pénzügyőri Főigazgatósága*], Пресуда на СПЕУ од 16 јули 2015 година (вклучена како резиме во оваа публикација)

[120] *Грифорст против Франција* [*Grifhorst v. France*], пресуда од 26 февруари 2009 година, бр. 28336/02 (вклучена како резиме во оваа публикација).

Протоколот бр. 1 бидејќи немало докази дека готовината била поврзана со некаква незаконита активност, а донесувањето на налог за одземање било во многу значајна мера построго од казната која вообичаено би била изречена во такви околности.

- › **Тендам против Шпанија [Tendam v. Spain]:**^[121] Судот сметал дека, во случај сопственикот да е ослободен од обвинение, мора да бидат преземени разумни мерки заради зачувување на запленетиот имот.
- › **Гладишева против Русија [Gladysheva v. Russia]:**^[122] Одземање без надомест на сопственост над станот во случај на совесен купувач, во околности во кои не се работи за спротивставени приватни интереси и без доволно оправдување дека тоа било во јавен интерес, претставувало несразмерно мешање.

Неодамнешната судска пракса на ЕСЧП покажува дека земјите потписнички имаат значителна дискреција во постапките за враќање на имотот. На пример, во предметот *Улемек против Србија [Ulemek v. Serbia]*, апликантот бил осуден за бројни сериозни кривични дела и од него се барало да ја врати куќата, купена со недозволен средства во 1998 година. ЕСЧП утврдил дека не било арбитражно тоа што се проширила конфискацијата на имотот ретроспективно на имотот што апликантот го стекнал пред домашниот закон од 2008 година.^[123] Во предметот *Филипс против Обединетото Кралство [Phillips v. United Kingdom]*, ЕСЧП сметал дека постапките за налог за конфискација функционираат за да го одвратат и лишат лицето од добивката добиена од трговија со дрога, како во овој случај. Се сметало дека оваа важна цел го оправдува мешањето кое го претрпел апликантот во мирното уживање во неговиот имот.^[124]

[121] *Тендам против Шпанија [Tendam v. Spain]*, пресуда од 13 јули 2010 година (вклучена како резиме во оваа публикација).

[122] *Гладишева против Русија [Gladysheva v. Russia]*, пресуда од 6 декември 2011 година, бр. 7097/10 (вклучена како резиме во оваа публикација).

[123] *Улемек против Србија [Ulemek v. Serbia]*, одлука за допуштеност од 2 февруари 2021 година, бр. 41680/13 (вклучена како резиме во оваа публикација).

[124] *Филипс против Обединетото Кралство [Phillips v. the United Kingdom]*, пресуда од 5 јули 2001 година, бр. 41087/98 (вклучена како резиме во оваа публикација).

1.4.1.2 Совесни трети лица

Значаен проблем се јавува кога трето лице, кое постапувало во добра верба, трпи последици од заплена или конфискација на имот. ЕСЧП во минатото имал разбирање за таквите апликанти, бидејќи воочуваше дека трети лица трпеле сериозни последици поради одлуки за заплена и конфискација. Како што е наведено погоре, заштитата на совесните трети лица е исто така експлицитно предвидена во голем број меѓународни инструменти кои обезбедуваат основа за националното законодавство за спроведување на конфискација; и СПЕУ утврдил дека домашните закони кои го спречуваат учеството на третата страна во постапките се спротивни на Директивата од 2014 година.^[125]

Кога одлучува за барањата на трети лица во однос на член 1 од Протоколот бр.1, ЕСЧП разгледува два главни фактори. Прво, тој ќе разгледа дали засегнатото трето лице имало можност ефективно да изнесе свои барања во поглед на имотот и дали тие барања биле земени предвид во постапките на извршување. Второ, ЕСЧП ќе го има предвид однесувањето на апликантот и степенот на вина, како и дали домашните судови во доволна мера ги разгледале овие фактори.^[126]

Значајни предмети кои се однесуваат на трети лица се *АГОСИ против Обединетото Кралство [AGOSI v. the United Kingdom]* (погоре) и *Ер Канада против Обединетото Кралство [Air Canada v. the United Kingdom]*,^[127] во кои било прифатено дека трети лица претрпеле сериозни последици поради одлуки за заплена и конфискација но не била утврдена повреда на правото на заштита на имотот согласно членот 1 од Протоколот бр.1.

[125] Споени случаи C-845/19 и C-863/19 - *Кривична постапка против Д.Р и Т.С [Criminal proceedings against DR and TS]*, пресуда од 21 октомври 2021 година (вклучена како резиме во оваа публикација).

[126] *АГОСИ против Обединетото Кралство [AGOSI v. the United Kingdom]*, пресуда од 24 октомври 1986 година, бр. 9118/80.

[127] *Ер Канада против Обединетото Кралство [Air Canada v. the United Kingdom]*, пресуда од 5 мај 1995 година, бр. 18465/91.

Во предметот *Ер Канада против Обединетото Кралство [Air Canada v. the United Kingdom]*, Службата за царини и акцизи запленила авион кој му припаѓал на претпријатието „Ер Канада“, откако во авионот било пронајдено големо количество на дрога. До заплената дошло по долготраен историјат на криумчарење дрога во кое биле вклучени „Ер Канада“ и британските аеродроми, како и по низа повици на британските органи до „Ер Канада“ да ги засили безбедносните процедури на аеродромот „Хитроу“, каде што била извршена заплената. Авионот бил задржан неколку часа и бил пуштен откако претпријатието-апликант платило 60.000 британски фунти за да му биде вратен авионот. Компанијата-апликант истакнала жалбени наводи пред ЕСЧП дека заплената на авионот и условите поставени за негово враќање довеле до повреда на негови права од членот 1 од Протоколот бр. 1 и членот 6.

Во предметот *Ер Канада*, како и во предметот АГОСИ, на крајот не била утврдена повреда на членот 1 од Протоколот бр. 1. Во овој предмет било земено предвид дека историјатот на апликантот во врска со инцидентите кои се однесувале на криумчарење на дрога и тоа што претпријатието не ја зголемило безбедноста влијаеле врз одлуката на Комесарот за царина и акцизи да го заплени имотот на компанијата. ЕСЧП понатаму напомнал дека одлуката за конфискување на имотот била разгледана пред суд и дека апликантот имал можност ефективно да изнесе свои аргументи во овој предмет и да пружи докази за своите тврдења. Исто така, апликантот имал можност да бара судско преиспитување на одлуката, но не го направил тоа. Поради тоа, не била утврдена повреда.

Помеѓу апликантите во предметот *Ер Канада* и во предметот *Гладишева против Русија [Gladysheva v. Russia]*^[128] постои разлика. Во *Гладишева*, апликантката ги презела сите неопходни чекори и ја поднела целата релевантна документација (до надлежните органи) за да стане законита сопственичка на станот; наспроти измамата која била извршена во текот на постапката спроведена од државата. Слично во *Денисова и Моисеева против*

[128] *Гладишева против Русија [Gladysheva v. Russia]*, пресуда од 6 декември 2011 година, бр. 7097/10 (вклучена како резиме во оваа публикација).

Русија [Denisova and Moiseyeva v. Russia]^[129] наредбите за конфискација можеле да го вклучат само делот од брачниот имот на брачен другар кај кого била утврдена вина, во ситуација кога имотот бил стекнат со кривично дело и последователно бил префрлен на име на совесниот брачен другар со цел да се спречи негова конфискација.

Во предметот *Андоноски против Македонија [Andonoski v. the Former Yugoslav Republic of Macedonia]*,^[130] може да се види на кој начин Судот му пристапува на разгледувањето дали засегнатото трето лице било во можност ефективно да изнесе свои барања во однос на имотот. Била утврдена повреда на членот 1 од Протоколот бр.1 затоа што, меѓу другото, според домашното право автоматски и без исклучок се изрекува одземање на кое било возило користено за криумчарење на луѓе, поради што апликантот немал никаква можност да изнесе свои аргументи или да бара надомест.

Во некои предмети, ЕСЧП ќе разгледува други фактори кои се однесуваат на случаи со трета страна за да утврди дали имало повреда. Во предметот *Б.К.М. Ложистик Тасимаџилик Тиџарет Лимитед Сикети против Словенија [B.K.M. Lojistik Tasimacilik Ticaret Limited Sirketi v. Slovenia]*,^[131] ЕСЧП утврдил дека лишувањето од имот во однос на трето лице може да биде оправдано само ако легитимната цел на домашните органи натежнала над интересот на трето лице да му биде вратен имотот. Со оглед на тоа дека, во овој случај, камионот не бил прилагоден за криумчарење и дека во минатото не бил користен за криумчарење, а неговиот возач бил огласен за виновен и осуден со затворска казна, немало причина врз основа на која би можело да се заклучи дека камионот во иднина би бил користен за криумчарење.

Иако причините кои се однесуваат на трети лица се важни за ЕСЧП, тие не се решавачки при утврдување повреда на членот 1 од Протоколот бр. 1. Исходот на крајот ќе зависи од прашањето на рамнотежа, што се проценува врз основа на фактите.

[129] *Денисова и Моисеева против Русија [Denisova and Moiseyeva v. Russia]*, пресуда од 1 април 2010 година, бр. 16903/03.

[130] *Андоноски против Македонија [Andonoski v. the Former Yugoslav Republic of Macedonia]*, пресуда од 17 септември 2015 година, бр. 16225/08 (вклучена како резиме во оваа публикација).

[131] *Б.К.М. Ложистик Тасимаџилик Тиџарет Лимитед Сикети против Словенија [B.K.M. Lojistik Tasimacilik Ticaret Limited Sirketi v. Slovenia]*, пресуда од 17 јануари 2017 година, бр. 42079/12 (вклучена како резиме во оваа публикација).

Меѓутоа, кога станува збор за конфискација, ЕСЧП прифатил дека властите можат да применуваат мерки за конфискација не само на лицата кои се директно обвинети, туку и на членовите на нивните семејства или други инволвирани блиски роднини.^[132] Во предметот *Балсамо против Сан Марино* [*Balsamo v. San Marino*], на апликантите им била изречена наредба за конфискација поради претходното криминално досие на нивниот татко.^[133]

1.4.1.3 Соработка со странска држава

Сите меѓународни инструменти кои се спомнати во првиот дел на публикацијата вклучуваат обврска на државите меѓусебно да соработуваат. Предметот *Сакоќа против Австрија* [*Saccoccia v Austria*]^[134] покажува како државна соработка со цел да се конфискува имот може да биде во согласност со членот 1 од Протоколот бр. 1, под услов домашните закони на договорната страна која одзема имот да обезбедуваат почитување на членот 1 од Протоколот бр. 1. Во овој случај, ЕСЧП утврдил дека била остварена правична рамнотежа помеѓу правото на апликантот и легитимната цел, која била во насока на унапредување на меѓународната соработка со цел парите стекнати од трговија со дрога да бидат запленети и одземени, така што немало повреда на членот 1 од Протоколот бр.1 и членот 6 кога австриските власти извршиле налог за одземање издаден во САД.

1.4.1.4 Услови кои се однесуваат на судскиот надзор

И покрај тоа што вториот став на членот 1 од Протоколот бр. 1 не содржи изречни процесни услови, ЕСЧП зазел став дека постапката во целина мора да биде таква што на апликантот да му пружи разумна можност да го изнесе својот предмет пред надлежните органи, за тие да бидат во можност да воспостават правична рамнотежа помеѓу спротивставените интереси. Оттаму, домашните судови имаат обврска да ги вршат своите овластувања за испитување на предметот по поднесено барање, конкретно, да утврдат дали е остварена неопходната рамнотежа помеѓу правата на апликантот на мирно

[132] *Раимондо против Италија* [*Raimondo v. Italy*], пресуда од 22 февруари 1994 година, бр. 12954/87 (вклучена како резиме во оваа публикација).

[133] *Балсамо против Сан Марино* [*Balsamo v. San Marino*], пресуда од 8 октомври 2019 година, бр. 20319/17 и 21414/17 (вклучена како резиме во оваа публикација).

[134] *Сакоќа против Австрија* [*Saccoccia v. Austria*], пресуда од 18 декември 2008 година, бр. 69917/01 (вклучена како резиме во оваа публикација).

уживање на имот и легитимната цел на државните органи. Во предметот *Полеџ против Обединетото Кралство [Paulet v. the United Kingdom]*, кој се однесуваше на одземање заработка стекната со незаконита работа, било утврдено дека обемот на преиспитување на одлуката од страна на апелациониот суд бил премногу тесен за да го задоволи барањето за постигнување на правична рамнотежа, која е составен дел на членот 1 од Протоколот бр. 1.^[135]

1.4.1.5 Клучни точки

Накратко, кога разгледува дали имало повреда на правото на сопственост, ЕСЧП ги поставува следниве прашања:

- › Дали правото на имот или сопственост спаѓа во опсегот на членот 1 од Протоколот бр. 1?
- › Дали имало мешање во правото на сопственост?
- › Под кое од трите правила потпаѓа мешањето?
- › Дали мешањето било во склад со начелото на законитост?
- › Дали мешањето се стреми кон легитимна цел во јавен или општ интерес?
- › Дали мешањето е сразмерно – дали е остварена рамнотежата помеѓу барањето на општиот интерес на заедницата и потребата да се заштитат основните права на поединецот?

Во контекст на постапката за конфискација, првите три прашања погоре веројатно ќе бидат доволно јасни. Се смета дека е потешка примената на тестовите за законитост, легитимните цели и пропорционалноста. Сепак, судската пракса е јасна дека различните форми на конфискација, вклучително и граѓанско одземање и конфискација од трети лица, може да се преземат без повреда на членот 1 од Протоколот бр.1, се додека постојат и се следат процедуралните заштитни мерки. Иако опсегот на овој член е широк, тој дава разумна маргина за проценка за да им овозможи на државите да ја повратат имотната корист од криминал.

[135] *Полеџ против Обединетото Кралство [Paulet v. the United Kingdom]*, пресуда од 13 мај 2014 година, бр. 6219/08 (вклучена како резиме во оваа публикација).

Важни предмети во кои апликантите тврделе дека постои повреда на членот 1 од Протоколот бр. 1 во контекст на заплена и одземање на имот се прикажани подолу во делот 2 од публикацијата преку резимеа на предметите.

1.4.2 Право на правично судење: Член 6 од ЕКЧП

1.4.2.1 Преглед

Правото на правично судење е гарантирано со членот 6 од ЕКЧП. Членот 6 гласи:

- 1) *Секој, при одлучувањето за неговите граѓански права и обврски или за какво било кривично обвинение против него, има право на правично и јавно расправање на предметот во разумен рок пред независен и непристрасен суд, воспоставен со закон. Пресудата се изрекува јавно, но печатот и јавноста можат да бидат исклучени од целото судење или од дел од него во интерес на моралот, јавниот ред или националната безбедност во демократско општество, кога тоа го налагаат интереси на малолетници или заштита на приватниот живот на странките, или во мера која, според мислењето на судот, е нужно потребна во посебни околности кога јавноста би можела да им наштети на интересите на правдата.*
- 2) *Секој кој е обвинет за кривично дело ќе се смета невин сè додека не се докаже неговата вина врз основа на законот.*
- 3) *Секој кој е обвинет за кривично дело ги има следниве минимални права:*
 - (а) во најкус можен рок, подробно и на јазик што го разбира, да биде известен за природата и причините за обвинението против него;*
 - (б) да има доволно време и можности за подготвување на одбрана;*
 - (в) да се брани лично или преку бранител кого сам ќе го избере или, ако нема доволно средства да плати за правна помош, да ја добие оваа помош бесплатно кога интересите на правдата го налагаат тоа;*
 - (г) да сослуша сведоци против себе или тие да бидат сослушани и да обезбеди присуство и сослушување на сведоци во негова корист под исти услови кои важат за оние кои сведочат против него;*

(d) да добие бесплатна помош од толкувач ако не го разбира или не го говори јазикот што се употребува во судот.

Членот 6 се применува на „граѓански права и обврски“ и „кривични обвиненија“. Овие термини се толкуваат автономно и можат да имаат поинакво значење во смисла на Конвенцијата во споредба со значењето во домашното право.

Накратко, „одлучување за граѓански права и обврски“ вклучува суштински и сериозни спорови за правата и обврските на поединци во врска со, на пример, облигационо, трговско право, семејно право, стварно и трудово право. Апликантот мора да биде во состојба да изнесе уверливо тврдење во поглед на право кое веќе е предвидено во домашното законодавство, бидејќи членот 6 не овозможува создавање на нови права. Членот 6 се применува само на граѓански права кои се наоѓаат во основата на разгледуваната постапка. На „граѓански права и обврски“ можат да влијаат, на пример, спорови кои се однесуваат на имот во контекст на експропријација и граѓанско-правно одземање на имот.

Во кривичен контекст членот 6 може да се примени дури и ако во домашното право обвинението не е категоризирано како „кривично“, туку како, на пример, прекршочно. Кога се разгледува дали членот 6 ќе биде применлив, мора да се имаат предвид природата на делото и целта, природата и сериозноста на санкциите. Терминот „обвинет“ исто така има автономно значење и вклучува и официјално известување на поединец дека е осомничен за извршување на кривично дело и ситуација во која осомничениот трпел значајни последици поради такво сомневање.

Важно е што во членот 6 став 2 е предвидена претпоставка на невиност; тоа значи дека оние кои донесуваат одлука за вината не треба однапред да имаат став за тоа дали обвинетиот го извршил кривичното дело кое му се става на товар. Меѓутоа, важно е тоа што заплена на имот одредена во парнична постапка самата по себе не покренува прашање според членот 6 став 2.^[136]

[136] *Гогитице против Грузија*, пресуда од 12 мај 2015 година, бр. 36862/05 (вклучена како резиме во оваа публикација).

1.4.2.2 Член 6 – конфискација на имот

Членот 6 најчесто се појавува во контекст на антикорупциски постапки и постапки за одземање на имот поради тоа што на апликантот му бил одземен имот во постапка која не била во согласност со членот 6, став 1,^[137] поради тоа што наложите биле засновани врз обвиненија од кои апликантот бил ослободен,^[138] или поради тоа што апликантот верува дека судот кој одлучувал во кривична постапка и наложил одземање на имот не бил надлежен.^[139]

ЕСЧП утврдил основни начела кои се однесуваат на постапка за одземање на имот и примена на членот 6 во *Филипс против Обединетото Кралство [Phillips v. the United Kingdom]*.^[140] ЕСЧП сметал дека членот 6 став 2 нема да биде засегнат освен ако било какви законски претпоставки во постапките за конфискација не доведат до покренување на ново обвинение во рамките на автономното значење на ЕКЧП. Од друга страна, членот 6 став 1 се применува на целата постапка во однос на кривичната пријава, вклучувајќи ја и постапката за изрекување на казната. ЕСЧП утврдил дека постапките за конфискација се слични или аналогни на постапките за изрекување казна. Правата на апликантот биле доволно заштитени кога апликантот имал можност да ја побие претпоставката дека неговиот имот бил стекнат со нелегитимни средства.

Ваквите заклучоци во предметот *Филипс* во врска со членот 6 став 2 можат да се споредат со фактите и пресудата во предметот *Герингс против Холандија*,^[141] каде обвинителството поднело барање за донесување решение за одземање имот сврзан со повеќе кривични дела, иако апликантот бил ослободен од обвинение во повеќето од нив. ЕСЧП утврдил повреда на членот

[137] *Ал-Дулими и Монтана Менаџмент АД против Швајцарија [Al-Dulimi and Montana Management Inc v. Switzerland]*, пресуда на Големиот судски совет од 21 јуни 2016 година, бр. 5809/08 (вклучена како резиме во оваа публикација).

[138] *Геерингс против Холандија [Geerings v. the Netherlands]*, пресуда од 1 март 2007 година, бр. 30810/03 (вклучена како резиме во оваа публикација).

[139] *Илија Стефанов против Бугарија [Iliya Stefanov v. Bulgaria]*, пресуда од 22 мај 2008 година, бр. 65755/01 (вклучена како резиме во оваа публикација).

[140] *Филипс против Обединетото Кралство [Phillips v. the United Kingdom]*, пресуда од 5 јули 2001 година, бр. 41087/98 (вклучена како резиме во оваа публикација).

[141] *Геерингс против Холандија [Geerings v. the Netherlands]*, пресуда од 1 март 2007 година, бр. 30810/03 (вклучена како резиме во оваа публикација).

6 став 2 бидејќи во секоја смисла, апликантот бил третиран за виновен без да биде прогласен за виновен согласно законот.

Заклучоците во предметот *Филипс* кои се однесуваат на членот 6 став 1 понатаму се разработени во пресудата во предметот *Грејсон и Барнам против Обединетото Кралство* [*Grayson and Barnham v. the United Kingdom*].^[142] ЕСЧП сметал дека во контекст на докажаното тргување со дрога на апликантот, не било неразумно да се очекува тој да ја објасни легитимноста на своите парични средства. Според тоа, немало повреда на член 6 став 1 при префрлањето на товарот на докажување на апликантот во постапката за конфискација.

Овој заклучок може да се спореди со предметот *Ал-Дулими и претпријатие Монтана менаџмент против Швајцарија* [*Al-Dulimi and Montana Management Inc v. Switzerland*].^[143] Замрзнувањето на средствата согласно резолуциите на Советот за безбедност на Обединетите нации не било во согласност со членот 6, бидејќи апликантите не биле во можност да добијат судиско преиспитување пред независен трибунал на наредбите и нивното спроведување.

Надоврзувајќи се на ова начело, во предметот *Равон против Франција* [*Ravon v. France*] е покажано дека не е доволно домашното право едноставно да пружа можност да се оспори правниот основ за одземање на имот. Неправилностите во извршување на решението мора, исто така, да бидат подложни на преиспитување, а секоја заштита која се пружа во тој контекст мора да биде стварна и ефективна, а не само теориска.^[144]

1.4.2.3 Клучни точки

- › Членот 6 став 2 нема да се применува на одлуки за одземање на имот кои се во врска со кривични постапки, освен доколку овие одлуки не

[142] *Грејсон и Барнам против Обединетото Кралство* [*Grayson and Barnham v. the United Kingdom*], пресуда од 23 септември 2008 година, бр. 19955/05 и 15085/06 (вклучена како резиме во оваа публикација).

[143] *Ал-Дулими и Монтана Менаџмент АД против Швајцарија* [*Al-Dulimi and Montana Management Inc v. Switzerland*], пресуда на Големиот судски совет од 21 јуни 2016 година, бр. 5809/08 (вклучена како резиме во оваа публикација).

[144] *Равон против Франција* [*Ravon v. France*], пресуда од 21 февруари 2008 година, бр. 18497/03 (вклучена како резиме во оваа публикација).

претставуваат ново „обвинение“, но членовите 6 став 1 и 3 може да продолжат да имаат применливост.

- › Одлуки за конфискација на имот не можат да се спроведуваат во однос на кривични дела за кои апликантот е ослободен од вина кога такви одлуки би имплицирале кривична одговорност на засегнатото лице и затоа се нарушува презумпцијата на невиност. Конфискацијата која не е заснована на осуда е дозволена кога не создава таква импликација на вина.
- › Мора да постојат гаранции дека апликантот ќе има можност да побива каква било претпоставка дека неговиот имот бил стекнат со незаконски пари.
- › Апликантите имаат право националните судови да ги испитаат нивните тврдења кога сакаат да оспорат одлука за одземање на имот.

1.4.3 Нема казна без закон: Член 7 од ЕКЧП

1.4.3.1 Преглед

Членот 7 пропишува дека казнувањето може да биде само врз основа на закон, во контекст на кривичното право: *nullum crimen, nulla poena sine lege*.^[145] Во членот 7 е содржан суштински елемент на владеење на правото, а правото од овој член е апсолутно. Членот 7 гласи:

1. Никој не може да се смета како виновен за кривично дело извршено со чинење или нечинење кое, во времето кога било извршено, не претставувало кривично дело според внатрешното или меѓународното право. Исто така, не може да се изрече построга казна од онаа која била пропишана во времето кога било извршено кривичното дело.
2. Овој член не влијае врз судење и казнување на некое лице за кривично дело извршено со чинење или нечинење кое во времето на извршување се сметало како кривично дело според општите правни начела признаени од цивилизирани народи.

[145] *Кафкарис против Кунар [Kafkaris v. Cyprus]*, пресуда на Големиот судски совет од 12 февруари 2008 година, бр. 21906/04.

Основна цел на членот 7 е да обезбеди ефективна заштита од арбитражно гонење, осудителна пресуда и казна.^[146] Членот го содржи општото начело дека кривичните дела мора да бидат засновани врз закон и дека поединецот мора да има можност од формулација на соодветните одредби, а доколку е потребно и со толкување од суд, да знае кои чинења или нечинења ќе го направат кривично одговорен. Затоа, законот мора на соодветен начин да биде достапен и предвидлив. Не се бара апсолутна сигурност: доволен е стандардот „разумна предвидливост“.

Исто така, треба да се напомене дека втората реченица од членот 7, со која се забранува изрекување на потешка казна од онаа која можела да се изрече во времето на извршување на кривичното дело, е проширена така што да опфаќа право на обвинет да му се изрече која било поблага казна чија примена е воведена по извршување на кривично дело.

1.4.3.2 Интеракција помеѓу членот 7 и конфискацијата

Наводи за повреда на членот 7 воглавно се јавуваат во случаи кога апликантот ја оспорувал казната што му била изречена од страна на домашните судови. Согласно на тоа, примената на членот 7 ќе зависи од тоа дали ЕСЧП ќе утврди дека мерката конфискација на имот претставува казна во смисла на автономното значење на овој поим во системот на Конвенцијата, или некоја друга мерка.^[147]

Апликантот во предметот *Велч против Обединетото Кралство [Welch v. the United Kingdom]* бил огласен за виновен за увоз на големи количини канабис и бил осуден на 22 години затвор. Судијата, исто така, изрекол мерка конфискација на имот во износ од 75.000 евра врз основа на Законот за кривични дела во врска со трговија со опојни дроги од 1986 година (**Законот од 1986 година**). Мерката конфискација на имот била изречена пред стапување во сила на Законот од 1986 година и апликантот се жалел дека, поради тоа, оваа мерка претставувала кривична санкција

[146] *Стрелец, Кеслер и Кренц против Германија [Streletz, Kessler and Krenz v. Germany]*, пресуда на Големиот судски совет од 22 март 2001 година, бр. 35532/97, 34044/96 и 44801/98.

[147] Совет на Европа, Водич за член 7 од Европската конвенција за човекови права. 31 август 2022 година. Достапен на: https://t.ly/c_5_.

која била применета ретроактивно, спротивно на членот 7. Потсетувајќи на автономната природа на поимот „казна“ во смисла на членот 7, ЕСЧП сметал дека мора да утврди дали мерката одземање имот суштински претставува казна за да обезбеди членот 7 да биде ефективно применет. За таа цел ЕСЧП разгледувал дали мерката била изречена по извршување на кривичното дело, ги испитувал природата и целта на мерката, нејзината карактеризација според домашното право, постапката во чии рамки била изречена и спроведена мерката, како и тежината на мерката. Примената на Законот од 1986 година зависела од тоа дали кривичната постапка била завршена со осудителна пресуда, па ЕСЧП не сметал дека превентивниот и отштетниот аспект на одземањето на имот го исклучуваат казниот аспект. Всушност, ЕСЧП констатирал дека превенција и отштета можат да се сметаат како составен елемент на казнувањето. Иако се сметало дека тежината на казната не е релевантна, постапки во врска со одредување на мерката, вклучувајќи ја можноста за изрекување на затворска казна во случај на непостапување по мерката, цврсто укажувале дека мерката претставувала казна. Поради таа причина, имајќи ја предвид суштината на мерката, членот 7 од Конвенцијата се однесувал на решение за одземање, па затоа била утврдена повреда на тој член.

Одлуката на Судот дека решението за конфискација на имот претставува казна е значајна, но не е секогаш одлучувачка. Во предметот *Г.И.Е.М. и други против Италија* [*G.I.E.M. and Others v. Italy*],^[148] ЕСЧП утврдил дека мерката конфискација претставува казна. Сепак, членот 7 бил повреден само во однос на апликантите кои не биле странки во кривичната постапка што довела до одлуката за конфискација; немало повреда во однос на апликантот чија одговорност била утврдена во кривичната постапка.

Пресудите во предметите *Велч* и *Г.И.Е.М.* се спротивни во однос на одлуката во предметот *М. против Италија* [*M. v. Italy*].^[149]

[148] *Г.И.Е.М. С.Р.Л и други против Италија* [*G.I.E.M. S.R.L and Others v. Italy*], пресуда на Големиот судски совет од 28 јуни 2018 година, бр. 1828/06, 34163/07 и 19029/11 (вклучена како резиме во оваа пресуда).

[149] *М. против Италија* [*M. v. Italy*], одлука за допуштеност од 15 април 1991 година, бр. 12386/86.

Во предметот *М. против Италија* [*M. v. Italy*] апликантот бил осуден, помеѓу другото, за „членство во криминална организација“ и осуден на повеќекратна затворска казна. Во постапката било барано да се одредат привремени мерки, вклучувајќи одземање на имот на апликантот. Потоа против него било донесено решение за конфискација на имотот врз основа на тоа што толку голем имот можел да стекне само со незаконски активности. Апликантот тврдел дека италијанските судови го лишиле од имотот со ретроактивна примена на законот, бидејќи тој го стекнал имотот пред времето кога релевантниот закон стапил на сила. ЕСЧП утврдил дека превентивните мерки одземање на имот биле спроведени заради легитимната цел „задавање удар на организации слични на мафијата“ и нивните ресурси. Во италијанското право таквите мерки според карактерот не се кривични санкции и не претставувале казна за извршување на кривично дело. Затоа, ЕСЧП заклучил дека мерките не вклучувале утврдување вина врз основа на кривично обвинение и дека поради тоа не претставувале казна.

Ова начело понатаму е испитано во предметот *Јилдирим против Италија* [*Yildirim v. Italy*].^[150]

Апликантот во предметот *Јилдирим против Италија* [*Yildirim v. Italy*] поседувал автобус што го дал под наем. Додека автобусот бил изнајмен, било утврдено дека превезувал илегални мигранти. Возачите биле уапсени и добиле казни што вклучувале лишување од слобода, а автобусот бил заплениет. Апликантот повел постапка за враќање на автобусот. Повикувајќи се на членот 1 од Протоколот бр. 1 и на членот 7, апликантот го оспорувал одбивањето на неговото барање и неввраќањето на автобусот. Во однос на членот 7, ЕСЧП напомнал дека против апликантот не било подигнато обвинение, дека постапката за конфискација на имотот не се однесувала на кривично обвинение против апликантот, па оттаму конфискацијата на имотот не можело да опфати утврдување на вина врз основа на обвинение. Затоа, конфискацијата не можела да претставува казна според членот 7.

[150] *Јилдирим против Италија* [*Yildirim v. Italy*], одлука за допуштеност од 10 април 2003 година, 38602/02.

1.4.3.3 Клучни точки

Интеракцијата помеѓу членот 7 и членот 1 од Протоколот бр. 1 често е суптилно, а минималните разлики во поглед на фактичката состојба влијаат врз одлуката на ЕСЧП дали одземањето на имотот претставува или не претставува казна. Од клучно значење за ставот на ЕСЧП е дали одземањето на имотот е последица на кривично обвинение или обвиненија и дали таквите мерки според домашното право се сметаат како кривични санкции. Други мотиви како што се надомест и спречување не ја исклучуваат мерката за конфискација да биде „казна“ и затоа спаѓа во рамките на членот 7.

Онаму каде што членот 7 се применува на мерката за конфискација, домашните судови мора да обезбедат дека внимателно се разгледува времето на извршување на кое било основно(и) кривично дело и казните што се применуваат во тоа време и секое последователно воведување на поблаги казни.

1.4.4 Право на почитување на приватниот и семејниот живот: Член 8 од ЕКЧП

1.4.4.1 Преглед

Со членот 8 се гарантира почитување на приватниот и семејниот живот, што го опфаќа и правото на почитување на домот и преписката. Тоа е квалификувано право.

Членот 8 гласи:

1. *Секој има право на почитување на својот приватен и семеен живот, дом и преписка*
2. *Јавните власти нема да се мешаат во вршењето на ова право освен кога тоа е во склад со законот и е неопходно во демократско општество во интерес на националната безбедност, јавната безбедност или економската добросостојба на земјата, заради спречување на нереди или кривични дела, заштита на здравјето или моралот или заради заштита на права и слободи на други.*

Концептот на приватен живот се однесува на физички и правни лица и опфаќа личен идентитет, автономија, лични податоци, сексуалност, самостоен развој, односи со други поединци, углед, физички и морален интегритет (т.н. физичка и психичка добросостојба). Семејниот живот опфаќа биолошки, правни и општествени семејни заедници, на пример, однос во рамки на традиционално семејство помеѓу венчани парови, родители и деца, баби и дедовци со внуци и помеѓу сестри и браќа. Семеен живот се однесува и на верени парови, вонбрачни заедници, родители раздвоени од деца, хомосексуални парови, посвоители и посвоени деца, и хранители и деца. Конечно, конвенциските органи широко го дефинирале концептот на „дом“ и тој се применува на правен (*de iure*) и фактички (*de facto*) дом, како и на физички и правни лица, а дефиницијата е повеќе поврзана со местото на домување отколку со некој правен основ. Потоа, бидејќи „дом“ и „семеен живот“ можат да се преплетуваат со деловни и професионални активности, заклучено е дека заштитата од членот 8 се проширува и на лични канцеларии, а во случајот на компаниите – и на деловните простории во компаниите.

Државата има негативна обврска да не се меша во приватниот живот, семејниот живот, домот и преписката на поединецот. Кога државата презема мерки кои влијаат врз такви права, ќе се утврди дека имало повреда, освен ако мешањето било „во согласност со законот“, доколку се стремело кон остварување на легитимна цел и доколку бил исполнет условот за сразмерност. Во членот 8 став 2 се наведени низа такви легитимни цели, како што се националната безбедност, спречување на нереди или кривични дела и заштита на права и слободи на други. Во некои околности државата ќе има позитивна обврска да преземе чекори за ефективно почитување на членот 8. Ова се однесува не само на врски помеѓу државата и поединци, туку и помеѓу поединци и приватни тела, како и помеѓу приватни лица.

1.4.4.2 Интеракција помеѓу членот 8 и членот 1 од Протоколот бр.1

Не е невообичаено апликантите кои наведуваат дека им е повредено правото на дом според членот 8 истовремено да се жалат на повреда на членот 1 на Протоколот бр. 1 – особено кога домот претставува престојувалиште за апликантот. Како што се гледа од предметот *Нимец против Германија [Niemietz v. Germany]*^[151] влегувањето на полицијата во стан или работно место со цел да

[151] *Нимец против Германија [Niemietz v. Germany]*, пресуда од 16 декември 1992 година, бр. 13710/88.

се запленаат предмети е користено како основ за тврдење дека на апликантот му биле повредени не само правото или правата од членот 8, туку и од членот 1 од Протоколот бр. 1.

Предметот *Нимиц против Германија [Niemitz v. Germany]* се однесува на даночна истрага што довела до кривично обвинение за клеветата. Било донесено решение за претрес на адвокатската канцеларија на апликантот за да се утврди идентитетот на авторот на едно писмо. Во текот на претресот биле пребарани шкафови со архива во која биле содржани доверливи податоци за клиенти кои не биле предмет на решението за претрес. Врз основа на членот 8 став 1 и членот 1 од Протоколот бр. 1, апликантот се жалел дека претресот претставувал повреда на неговото право на почитување на дом и преписка, дека претресот бил несразмерна мерка и дека бил одреден за да се заобиколат прописите за доверливост. ЕСЧП напоминал дека решението за претрес било широко поставено бидејќи со него се налагало да се бараат и запленаат „документи“, без какви било ограничувања. Затоа претресот бил несразмерен и не бил неопходен во демократско општество, па довел до повреда на членот 8. Жалбениот навод на апликантот врз основа на членот 1 од Протоколот бр. 1, дека со решението за претрес бил уништен неговиот професионален углед како адвокат, веќе бил разгледан во контекст на членот 8, така што ЕСЧП сметал дека не било неопходно да се разгледа според членот 1 од Протоколот бр. 1.

Во предмети кои се однесуваат на одлуки за одземање на имот, ЕСЧП бил подготвен да утврди повреда и на членот 1 од Протоколот бр. 1 и на членот 8. Во предметот *Гладишева против Русија [Gladysheva v. Russia]*,^[152] ЕСЧП утврдил повреда на членот 8 бидејќи државата ги игнорирала правата на апликантката според тој член; и повреда на членот 1 од Протоколот бр. 1, бидејќи државата го конфискувала станот на апликантот, поради тоа што претходниот сопственик го стекнал тој имот на измамнички начин, без да и обезбеди алтернативно сместување.

[152] *Гладишева против Русија [Gladysheva v. Russia]*, пресуда од 6 декември 2011 година, бр. 7097/10 (вклучена како резиме во оваа публикација).

1.4.4.3 Член 8 и претрес на имот

Сите меѓународни конвенции и стандарди спомнати во првиот дел од оваа публикација наметнуваат или поттикнуваат, на воопштен начин, примена на истражни овластувања кои вклучуваат и претресување заради ефективно спроведување на законите. Затоа членот 8 може да биде применлив пред одземање на имот, на пример, за време на истрага за наводна корупција. Кога домашните органи треба да извршат претрес на стан или деловни простории на некој апликант, врз основа на членот 8 се бара таквиот претрес да се изврши „во согласност со законот“. Тоа значи дека претресот мора не само да биде заснован врз достапен и предвидлив закон, туку и тој закон мора да пружи соодветни гаранции против арбитрерност. Начелно, тоа значи дека претресот мора да се изврши врз основа на судски налог.

Кога нема судски налог, претресот може дополнително да се озакони низ судско преиспитување на законитоста на претресот, како и кога на располагање стои можност за обраќање до суддоколку претресот е незаконит. Во предметот *Гуцанови против Бугарија [Gutsanovi v. Bulgaria]*,^[153] ЕСЧП заклучил дека не било доволно домашен судија едноставно да потпише и стави печат на записник за претрес до зборот „одобрено“, а да не наведе причини врз основа на кои го одобрил претресот; тоа не претставувало доволна заштита од злоупотреба. Дотолку повеќе, опсегот на секој судски налог за претрес ќе биде релевантен за неговата „неопходност“. На пример, во предметот *Илија Стефанов против Бугарија [Iliya Stefanov v. Bulgaria]*,^[154] ЕСЧП утврдил дека тоа што налогот за претрес бил претерано широко одреден, што се огледало и во начинот на кој бил извршен, не може да се смета како неопходно и сразмерно во согласност со она што е предвидено со членот 8.

1.4.4.4 Клучни точки

Членот 8 и членот 1 од Протоколот бр. 1 можат да бидат применливи и заедно да делуваат на повеќе начини. Важно е да се напомене дека државата мора да преземе разумни чекори со кои ќе обезбеди конфискацијата на имотот да не пречекорува неопходни ограничувања, односно налозите за претрес

[153] *Гуцанови против Бугарија [Gutsanovi v. Bulgaria]*, пресуда од 15 октомври 2013 година, бр. 34529/10 (вклучена како резиме во оваа публикација).

[154] *Илија Стефанов против Бугарија [Iliya Stefanov v. Bulgaria]*, пресуда од 22 мај 2008 година, бр. 65755/01 (вклучена како резиме во оваа публикација).

и одземање не можат да бидат без ограничувања. Како што е објаснето погоре, утврдено е дека таквите мерки доведуваат до повреда на членот 1 од Протоколот бр. 1, како и до повреда на членот 8.

► Дел 2 – Резимеа на предметите

Недозволувањето на лицата и ентитетите кои подлежат на режимот на санкции на Советот за безбедност на ОН, кој подразбира замрзнување и одземање на имот, да бараат преиспитување на мерките преземени во согласност со тој режим од националните судови претставува повреда на членот 6

ПРЕСУДА НА ГОЛЕМИОТ СУДСКИ СОВЕТ ВО ПРЕДМЕТОТ
**АЛ-ДУЛИМИ И МОНТАНА МЕНАЏМЕНТ ИНК.
 против ШВАЈЦАРИЈА [AL-DULIMI AND MONTANA
 MANAGEMENT INC. v. SWITZERLAND]**

(Апликација бр. 5809/08)

21 јуни 2016 година

1. Главни факти

Првиот апликант, Калаф М. Ал-Дулими, бил ирачки државјанин кој живеел во Јордан. Според Советот за безбедност на Обединетите нации (ОН), тој бил шеф на финансии на ирачките тајни служби под режимот на Садам Хусеин. Вториот апликант била компанија основана според законите на Панама, Монтана Менаџмент Инк., со седиште во Панама. Првиот апликант бил и генерален директор на Монтана Менаџмент Инк.

Откако Ирак го нападнал Кувајт во август 1990 година, Советот за безбедност на ОН усвоил две нови резолуции со кои ги повикал ОН и земјите кои не се членки на ОН да воведат општо ембарго врз Ирак. Како одговор на тоа, швајцарскиот федерален совет издал „наредба за Ирак“ на 7 август 1990 година, спроведувајќи економски мерки против Ирак и повикувајќи на замрзнување на средствата и економските ресурси кои припаѓале на тогашната ирачка влада, на високи функционери и на компании или тела под контрола или раководството на таа Влада или на нејзините службеници. Оваа наредба довела до замрзнување на имотот на апликантите. Во мај 2004 година, апликантите биле вклучени на списокот составен од ОН на лица и

групи кои требале да бидат цел на обновениот режим на санкции против Ирак. Како одговор, швајцарските власти издале наредба за одземање на претходно замрзнатите ирачки средства кои биле вклучени на списокот и да се префрлат во Фондот за развој на Ирак.

Првиот апликант сакал да поднесе барање за отстранување на неговиот имот од списокот на Комитетот за санкции на ОН и побарал од швајцарскиот федерален оддел за економски прашања да ја прекине постапката за одземање на неговиот имот, но во меѓувреме, барањето било прифатено од страна на властите. Преговорите меѓу апликантот и ОН во врска со неговото вклучување на списокот биле прекинати во 2005 година, откако не било преземено никакво дејство како одговор на неговото барање да обезбеди усни докази до Комитетот за санкции. Швајцарските власти повторно наредиле да се одземе имотот, истакнувајќи дека Швајцарија била обврзана според меѓународното право и дека можела да отстрани име од списокот само кога тоа ќе го стори самиот Комитет за санкции.

Апликантите поднеле три жалби до швајцарскиот федерален суд кои биле одбиени до јануари 2008 година, а домашните судови ги ограничиле нивните одлуки на реафирмирање на обврските на швајцарските власти за спроведување на меѓународното право и присуството на апликантите на списокот на Комитетот за санкции. Во јули 2008 година, апликантите поднеле барање за отстранување од листата до Комитетот за санкции во согласност со процедурата на ОН, кое било одбиено во јануари 2009 година.

2. Одлуки на Судот

Апликантите тврделе според членот 6 став 1 (право на правично судење), одземањето на нивниот имот било наредено во отсуство на каква било постапка компатибилна со Конвенцијата.

Член 6 став 1

Правото на правично судење мора да се толкува во светло на владеењето на правото, барајќи од сите парнични странки да имаат ефективен правен лек кој ќе им овозможи да ги бараат своите граѓански права. Меѓутоа, правото на пристап до суд не е апсолутно, туку подлежи на ограничувања, сè додека овие ограничувања не го ограничуваат пристапот на поединецот на таков начин или до тој степен што самата суштина на правото е нарушена.

Во своите пресуди од јануари 2008 година, швајцарскиот федерален суд навел детални причини зошто сметал дека бил обврзан само да потврди дали имињата на апликантите всушност се појавиле на списоците на Комитетот за санкции и дека односниот имот им припаѓал нив. Федералниот суд се повикал на апсолутниот примат на обврските што произлегуваат од Повелбата на ОН и одлуките на Советот за безбедност на ОН, велејќи дека обврските наметнати со Резолуцијата 1483 (2003) не им оставале на државите никакво дискреционо право. Во тие околности, Судот сметал дека правото на пристап до суд на апликантот било јасно ограничено и дека останало да се испита дали тоа ограничување било оправдано.

Целта на мерките била да се продолжи стабилизацијата и развојот на Ирак, а средствата требале да се пренесат на Фондот за развој на Ирак. Оттука, оспорената одлука била донесена за спроведување на цел која била компатибилна со Конвенцијата и се стремела кон легитимна цел, имено одржување на меѓународниот мир и безбедност. Владата тврдела дека Швајцарија била соочена со конфликт помеѓу нејзините обврски од Повелбата на ОН и обврските од Конвенцијата и дека тој не можел да се реши бидејќи Швајцарија немала простор за маневрирање при спроведувањето на Резолуцијата на ОН. Судот се осврнал на целите за кои се создадени Обединетите нации: како и за одржување на меѓународниот мир и безбедност, член 1 од Повелбата предвидува дека Обединетите нации се создадени „[за] да се постигне меѓународна соработка ... во промовирање и поттикнување на почитување на човековите права и на основните слободи...“. Следствено, морало да постои претпоставка дека Советот за безбедност нема намера да наметне никаква обврска на државите што ќе ги прекршат основните принципи на човековите права.

Судот утврдил дека ниту една од одредбите на Резолуцијата 1483 (2003) изречно не им забранувала на швајцарските судови да ги верификуваат, за да обезбедат почитување на човековите права, мерките преземени на национално ниво за спроведување на одлуките на Советот за безбедност. Вклучувањето на поединци и ентитети на списоците на лица кои подлежат на санкциите на ОН повлекувало практично мешање што може да биде исклучително сериозно за правата на Конвенцијата на засегнатите, и требало да биде предмет на преиспитување.

Судот утврдил дека кога резолуцијата на Советот за безбедност не содржела јасна или експлицитна формулација што ја исклучува можноста за

судски надзор на мерките преземени за нејзино спроведување, таа секогаш треба да се сфати како овластување на судовите на тужената држава да вршат доволно контрола за да може да се избегне секое самоволие. Ограничувајќи го тој надзор на самоволие, Судот постигнал правична рамнотежа помеѓу потребата да се обезбеди почитување на човековите права и императивите за заштита на меѓународниот мир и безбедност.

Оттука, Швајцарија во овој случај не била соочена со вистински конфликт на обврски во однос применена на правилото на примат на Повелбата на ОН. Оваа констатација придонела кон тоа дека за Судот било непотребно да го оценува прашањето за хиерархијата помеѓу обврските на државите членки на Конвенцијата според тој инструмент, од една страна, и оние кои произлегуваат од Повелбата на ОН, од друга страна.

Што се однесува до суштината на санкциите - замрзнување на имотот и сопственоста на високи функционери на поранешниот ирачки режим - Судот зазел став дека изборот спаѓа во еминентната улога на Советот за безбедност на ОН како конечна политичка одлука во оваа област. Меѓутоа, пред да ги преземат горенаведените мерки, швајцарските власти имале должност да обезбедат дека таргетирањето не било произволно. Сојузниот суд само се ограничил на тоа да потврди дека имињата на апликантите навистина се појавиле на списокот на Комитетот за санкции и дека односниот имот им припаѓал на нив, но тоа не било доволно за да се осигура дека апликантите не биле произволно наведени. На апликантите требало да им се даде барем вистинска можност да поднесат соодветни докази до судот, за мериторно испитување, за да се обидат да покажат дека нивното вклучување на спорните списоци било произволно. На тој начин била нарушена самата суштина на нивното право на пристап до суд.

Судот понатаму забележал дека апликантите биле, и продолжиле да бидат подложени на големи ограничувања. Фактот дека за нив останало целосно невозможно да ја оспорат мерката за одземање долги години било тешко замисливо во едно демократско општество.

На крајот, Судот забележал дека системот за санкции на ОН, а особено постапката за ставање на листата на физички и правни лица и начинот на кој се постапувало со барањата за бришење од списокот, добиле многу сериозни, повторувачки и конзистентни критики од многу меѓународни и национални тела и судовите. Оттука, пристапот до таа постапка не можела да го замени

соодветниот судски надзор на ниво на тужената држава или дури делумно да го компензира неговото отсуство.

Оттука, Судот утврдил дека имало повреда на членот 6 став 1.

Член 41

Судот сметал дека не постоела причинско-последична врска помеѓу повредата на членот 6 став 1 и наводите на апликантите за материјална штета. Со оглед на тоа што апликантите не побарале надомест за нематеријална штета или надомест на нивните трошоци и издатоци, Судот не донел никаква одлука ниту по тие основи.

Барањето на домашното законодавство за автоматско одземање на возилото користено при криумчарење мигранти претставува повреда на членот 1 од Протоколот бр.1

ПРЕСУДА ВО ПРЕДМЕТОТ
АНДОНОСКИ против РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
[ANDONOSKI v. MACEDONIA]

(Апликација бр. 16225/08)
17 септември 2015 година

1. Главни факти

Апликантот бил роден во 1968 година и живеел во Прилеп. На 25 јули 2007 година, апликантот, кој бил таксист, бил запрен од полицијата додека возел тројца албански државјани од Прилеп до Витолиште, село кое се наоѓа во близина на македонско-грчката граница. Полицијата ги лишила од слобода апликантот и неговите тројца патници, откако патниците не биле во можност да приложат патни исправи. Полицијата, исто така, го запленила автомобилот на апликантот и му издала потврда за привремено одземен предмет.

На 26 јули 2007 година, истражен судија отворил истрага против апликантот и еден од патниците врз основа на постоење на основано сомневање за криумчарење на мигранти. На 8 август 2007 година, јавниот обвинител се откажал од сите обвиненија против апликантот, укажувајќи дека немало докази дека апликантот знаел или имал разумна основа да верува дека превезувал илегални мигранти. Било утврдено и потврдено од патниците, дека апликантот никогаш не се сретнал или бил во претходен контакт со некој од патниците. Понатаму, единствениот патник со кој разговарал апликантот, П.К., течно зборувал македонски јазик.

На 3 септември 2007 година, основниот суд утврдил дека П.К. бил платен за пренесување на другите двајца патници, илегални албански мигранти, преку македонско-грчката граница и го осудил за криумчарење мигранти. Основниот суд, исто така, наредил трајно одземање на автомобилот на апликантот, како средство со кое било извршено кривичното дело („одлука за одземање“) како што се барало со Кривичниот законик.

Апликантот поднел жалба на одлуката за одземање, тврдејќи дека таа всушност не била заснована, бидејќи сите обвиненија против него биле отфрлени. Апелациониот суд ја одбил неговата жалба со образложение дека одземањето на возилата што се користат за криумчарење мигранти било задолжително според Кривичниот законик.

2. Одлука на Судот

Апликантот тврдел дека одземањето на неговото такси возило, кое го користел за да се издржува себеси и неговото семејство, не служело за јавен интерес, ниту можело да има за цел да го спречи извршувањето на понатамошни кривични дела, со оглед на тоа што тој не бил осуден и дека тоа претставувало повреда на членот 1 од Протоколот бр.1.

Член 1 од Протокол бр.1

Заштитата на сопственоста, содржана во член 1 од Протоколот бр. 1, се состои од три правила: првото правило, утврдено во првата реченица од првиот став, е од општа природа и го пропишува принципот на мирно уживање во сопственоста; второто правило, содржано во втората реченица од првиот став, го опфаќа одземањето на имотот и предвидува услови за истото; третото правило, во вториот став, препознава дека државите се овластени, меѓудругото, да го контролираат располагањето со сопственоста во согласност со општиот интерес. Во конкретниот случај, дејствијата на тужената држава претставувале трајно лишување од имотот на апликантот. Одземањето на автомобилот на апликантот било трајна мерка која подразбирала конечен пренос на сопственоста. Државата не тврдела дека постоела можност апликантот да бара враќање на неговата сопственост.

Судот се повикал на воспоставената судска практика дека мешањето на државата во правата на сопственост мора да биде пропишано со закон и мора да се стреми кон една или повеќе легитимни цели. Мора да се постигне правична рамнотежа помеѓу барањата на општиот интерес и интересите на засегнатите поединци. Потребната рамнотежа нема да биде обезбедена доколку засегнатото лице или лица морале да сносат индивидуален и прекумерен товар. Во конкретниот случај, одземањето на возилото на апликантот било наложено со Кривичниот законик и тој ја следел легитимната цел на превенирање на нелегалната миграција и трговија со луѓе.

Во однос на проценката на пропорционалноста, Судот повторил дека, кога имотот што бил незаконски користен бил одземен, таквата рамнотежа зависи од многу фактори, меѓу кои е и однесувањето на сопственикот. Во овој случај, апликантот немал историја на трговија со луѓе, немал криминално досие и бил ослободен од јавниот обвинител.

Судот забележал дека релевантната одредба од Кривичниот законик барала автоматско одземање на транспортните средства што се користат за криумчарење мигранти и не дозволувала никакви исклучоци. Се применувала без разлика дали тие средства биле во сопственост на сторителот или трето лице и во вториот случај, без разлика на однесувањето или односот на третото лице со кривичното дело. Во случајот на апликантот, таквото автоматско одземање го лишила апликантот од секаква можност да го аргументира својот случај и да има изгледи за успех во постапката за одземање. Слично на тоа, домашните судови, во такви околности, немале дискреционо право и не биле во можност да го испитаат случајот врз основа на кој било од факторите опишани погоре. Конечно, Судот забележал дека Кривичниот законик не предвидувал можност да се бара надоместок за имотот одземен на овој начин. Владата не дала никаква илустрација на домашната пракса која би покажала дека барањето за надомест за невини трети страни кои се сопственици било достапно, а уште помалку дека било ефективно, во слични околности како случајот на апликантот.

Имајќи го предвид однесувањето на апликантот и потребното одземање, наизглед без можност за обесштетување според Кривичниот законик, Судот утврдил дека наредбата за одземање наметнала непропорционален и прекумерен товар на апликантот што претставувало повреда на член 1 од Протоколот бр.1.

Член 41

Судот му досудил на апликантот 3.000 евра во однос на нематеријална штета и ѝ наредил на тужената држава да го врати одземениот автомобил во состојбата во која бил кога му бил одземен или, доколку тоа не било можно, да му плати на апликантот 10.000 евра по однос на материјалната штета.

Претресот во адвокатските канцеларии и одземањето на документи од страна на даночните инспектори со цел обезбедување на докази против еден од клиентите на адвокатската канцеларија претставувало повреда на членот 6 и членот 8

ПРЕСУДА ВО ПРЕДМЕТОТ
АНДРЕ И ДРУГ против ФРАНЦИЈА
[ANDRÉ AND ANOTHER v. FRANCE]

(Апликација бр.18603/03)
24 јули 2008 година

1. Главни факти

Апликантите биле адвокат и адвокатска канцеларија, со седиште во Марсеј. Апликантите ја застапувале компанијата во врска со спор кој таа го имала со властите во врска со сомненија за даночно затајување. Во јуни 2001 година, француската даночна служба добила овластување според член L.16B од Законот за даночна постапка да ги претресе адвокатските канцеларии со цел обезбедување на докази против компанијата клиент. Претресот бил извршен во присуство на првиот апликант, претседателот на Адвокатската комора на Марсеј и висок полициски службеник.

Во претресот биле запленети 66 документи, вклучително и рачно напишани белешки и документ со рачно напишани коментари на првиот апликант. Претседателот на Адвокатската комора истакнал дека тоа биле лични документи на адвокатот и не можеле да бидат одземени бидејќи биле заштитени со правилото на апсолутна професионална доверливост. Првиот апликант исто така приговарал на тоа како бил извршен претресот.

Апликантите поднеле жалба и тврделе дека претресот и запленивањето биле незаконски. Потпирајќи се на професионалната тајна и правата на одбраната, тие особено тврделе дека документите испратени од клиентот до адвокатот и кореспонденцијата меѓу нив не можеле да бидат одземени кога претресот не бил насочен кон утврдување на доказ дека предметниот адвокат бил вклучен во делото. Во декември 2022 година, случајот бил одбиен од Касациониот суд.

2. Одлука на Судот

Апликантите истакнале жалбени наводи за тоа дека постапката за претрес и одземање од нивната канцеларија претставувало повреда на нивното право на одбрана и повреда на професионалната доверливост. Тие дополнително истакнале жалбени наводи за недостаток на ефикасен правен лек. Тие ги засновале своите наводи на членовите 6, 8 и 13.

Член 6

Онаму каде што, како што е конкретниот случај, се применува членот 6 став 1, тој претставува *lex specialis* во однос на членот 13 и затоа Судот утврдил дека било соодветно да ја оценува апликацијата само според членот 6 став 1. При утврдувањето дали апликантите имале пристап до суд за да добијат одлука за нивниот спор, Судот се повикал на претходната судска пракса каде што веќе ги испитал различните судски правни лекови во француското право.^[155] Во тој случај, Судот утврдил дека постапката предвидена и опишана во членот Л. 16 Б од Законот за даночна постапка не ги исполнила условите од членот 6 став 1. Судот не нашол причина за да отстапи од таквите наоди и утврдил повреда на членот 6 став 1 поради недостаток на ефективна судска заштита во конкретниот случај.

Член 8

Терминот „дом“ што се појавува во членот 8 може да се прошири и на канцелариите на лице кое се занимава со одредена професија, на пример адвокат. Оттука, претресот на канцелариите на апликантите и извршените одземања претставувале мешање во остварувањето на нивните права согласно членот 8. Ова мешање било „во согласност со законот“, како што бил членот Л. 16 Б од Законот за даноци. Во постапката биле утврдени условите кои мора да се исполнат во случај на претрес, а Законот за кривична постапка изречно предвидувал почитување на професионалната тајна и професионалните простории или приватниот дом на адвокатот. Мешањето, исто така, ја следело „легитимна цел“, спречување на јавниот неред и криминалот.

[155] *Равон и други против Франција [Ravon and Others v. France]*, пресуда од 21 февруари 2008 година, апликација бр. 18497/03

При оценка на тоа дали мешањето било „неопходно“, Судот навел дека претресите и заплениите во просториите на адвокатот несомнено ја нарушиле професионалната тајна, која е основа на односот на доверба што постои помеѓу адвокатот и неговиот клиент. Понатаму, заштитата на професионалната тајна била особено последица на правото кое го имал клиентот да не се инкриминира себеси, што претпоставува дека властите се обидуваале да го докажат својот случај преку прибегнување кон докази добиени преку методи на принуда или угнетување во спротивност на волјата на „обвинетиот“. Затоа било од суштинско значење таквите претреси да бидат придружени со посебни заштитни мерки. Адвокатите заземаат витална позиција во спроведувањето на правдата и можат, врз основа на нивната улога како посредници меѓу странките и судовите, да бидат опишани како службеници на законот.

Во конкретниот случај, Судот забележал дека претресот бил придружен со посебни процедурални заштитни мерки, бидејќи бил извршен во присуство на претседателот на Адвокатската комора чии членови биле апликантите. Но, судијата кој го одобрил претресот не бил присутен, а присуството на претседателот на Адвокатската комора и неговите конкретни приговори не биле доволни за да се спречи вистинскиот увид на сите документи во канцеларијата или нивно одземање. Што се однесува особено на одземањето на рачно напишаните белешки на првиот апликант, не било спорно дека тоа биле лични документи на адвокатот и предмет на професионална тајна.

Понатаму, налогот за претрес бил изготвен во широки размери, при што одлуката била ограничена на наредба за претрес и заплена, потребни за обезбедување на докази за несоодветно однесување на одредени локации, каде што можеле да се најдат документи и носители на податоци во врска со сомнителната измама, како што се просториите каде апликантите ја вршеле својата дејност. Според тоа, на инспекторите и на полициските службеници им биле дадени широки овластувања.

Конечно и најважно, целта на предметниот претрес била да се откријат во просториите на апликантите, во својство на адвокати на компанијата осомничена за измама, документи од кои можело да се утврди постоењето на таква измама од страна на компанијата и да бидат искористени таквите документи како доказ против истата. Во ниту еден момент апликантите не биле обвинети или осомничени дека извршиле кривично дело или биле вклучени во каква било измама извршена од нивниот клиент.

Оттука, во контекст на даночната инспекција во работата на компанија која била клиент на апликантите, властите ги таргетирале апликантите исклучиво поради тешкотиите со кои се среќавале и при извршувањето на потребните даночни инспекции и при пронаоѓањето на „сметководствени, правни и корпоративни документи“ со кои се потврдува сомнежот дека компанијата клиент била вмешана во измама. Во светло на ова, претресот и заплената извршени во просториите на апликантите биле непропорционални со целта и имало повреда на членот 8.

Член 41

Судот на првиот апликант му досудил 5.000 евра за нематеријална штета и 10.000 евра на сите апликантите заедно, за трошоци и издатоци.

Жалбените наводи во врска со одземањето на имот за кој постоело сомнеж дека бил стекнат незаконски, но кога апликантите можеле ефективно да се вклучат во постапката за одземање, биле прогласени за недопуштени како очигледно неосновани според членот 1 од Протоколот бр. 1 и членот 6

ОДЛУКА ВО ПРЕДМЕТОТ
АРЦУРИ И ДРУГИ против ИТАЛИЈА
[ARCURI AND OTHERS v. ITALY]

(Апликација бр. 52024/99)

5 јули 2001 година

1. Главни факти

Четворицата апликанти биле италијански државјани кои живееле во Торино. Првите двајца апликанти биле брачни другари, родители на третиот апликант. Четвртата апликантка била ќерка на вториот апликант.

Јавниот обвинител од Торино поднел барање за превентивни мерки и заплена на имотот што им припаѓал на апликантите поради сомнежот спрема првиот апликант за членство во криминални организации вклучени меѓу другото и во трговија со дрога, како и несовпаѓање на нивниот имот и нивниот легитимен приход. Иако предметниот имот бил стекнат од првиот апликант, тој префрлил голем дел од неговите средства на неговата сопруга и децата.

Специјалниот оддел на Судот во Торино со експертиза за превентивни мерки наредил одземање на заплениетиот имот на апликантите во согласност со домашното право. Одземањето било засновано на доказите доставени од властите дека богатството на апликантите било незаконски стекнато и поради отсуството на докази обезбедени од апликантите за да го поткрепат нивното тврдење дека имотот бил законски стекнат. Судот во Торино заклучил дека имотот што им припаѓал на вториот, третиот и четвртиот апликант бил стекнат од првиот апликант, а потоа пренесен на нивните деца, а неговата сопруга ја направил негов деловен партнер во обид да го заштити својот имот од бројни судски постапки против него.

Налогот за одземање бил потврден од Апелациониот суд во Торино, кој заклучил дека богатството на семејството било натрупано со криминални средства. Недостигот на точна документација оневозможило да се процени

легитимниот приход на првиот апликант и имало докази дека неговите легитимни бизниси биле финансирани од приходите од кривични дела што тој ги извршил.

2. Одлука на Судот

Апликантите истакнале жалбени наводи за тоа дека одземањето довело до повреда на нивното право на мирно уживање во сопственоста според членот 1 од Протокол 1 и нивното право на правично судење според членот 6 став 1 и член 6 став 3.

Член 1 од Протокол бр.1

Судот признал дека одземањето претставувало мешање во правото на мирно уживање во сопственоста. Меѓутоа, во овој случај, одземањето имало за цел да го спречи првиот апликант да ги искористи наводно незаконски стекнатите средства на семејството за да оствари профит за себе или за криминалната организација на која бил осомничен дека припаѓа, на штета на заедницата. Соодветно на тоа, мерката претставувала контрола на користењето на имотот од општ интерес во согласност со вториот став од членот 1 од Протоколот бр. 1.

За да се спречи повреда на членот 1 од Протоколот бр. 1, мешањето мора да биде пропорционално на легитимната цел. Во спроведувањето на политиките за спречување на криминалот, државите имаат широка маргина на проценка. Судот забележал дека во Италија проблемот со организираниот криминал достигнал многу високо ниво, до степен до кој организираниите криминални групи имале ниво на економска моќ која го загрозувало владеењето на правото. Така, Судот заклучил дека мерките за одземање биле суштински дел од битката за успешно справување со организираниот криминал.

Сепак, имајќи ги предвид специфичните околности, Судот ја нагласил својата обврска да обезбеди почитување на правата загарантирани со Конвенцијата во секој случај. За таа цел, Судот ја повторил потребата од ефективна судска заштита, особено дека домашните судските постапки им дале на апликантите разумна можност да го презентираат својот случај до властите. Истакнал дека апликантите, поучени од адвокатот по нивен избор, можеле да поднесат приговори и да изнесат докази што ги сметале за неопходни за заштита на нивните интереси, и оттука правото на апликантите на одбрана било почитувано. Дополнително, Судот забележал дека нема

ништо што укажува на тоа дека домашните судии постапиле произволно при проценката на доказите.

Судот заклучил дека мешањето во правото на апликантите на мирно уживање во нивната сопственост не било непропорционално со легитимната цел и го отфрлил барањето според членот 1 од Протоколот 1 како очигледно неосновано.

Член 6

Судот на почетокот нагласил дека превентивните мерки, како што е одземањето, не претпоставуваат никакво утврдување на вина и затоа постапките што ја регулираат нивната примена не ги даваат сите гаранции достапни во кривичната постапка и членот 6 став 3 не бил применлив. Во секој случај, Судот забележал дека постапката за одземање во која биле опфатени апликантите се однесувала на нивните „граѓански права и обврски“ во смисла на првиот став од член 6 и затоа членот 6 став 1, според неговиот граѓански аспект, бил применлив.

Во светло на претходните наоди според членот 1 од Протоколот бр. 1, Судот ги отфрлил жалбените наводи според членот 6 како очигледно неосновани, бидејќи постапката за одземање била спроведена во присуство на двете страни, биле почитувани правата на одбраната и домашните судови дале доволно причини за нивните одлуки.

Задолжителното одземање на камион што се користел за трговија со дрога претставува повреда на членот 1 од Протоколот бр. 1 од Конвенцијата

ПРЕСУДА ВО ПРЕДМЕТОТ
**Б.К.М. ТРГОВСКО ДРУШТВО ЗА ПРЕВОЗ И
 ЛОГИСТИКА [B.K.M. LOJISTIK TASIMACILIK
 TICARET LIMITED SIRKETI v. SLOVENIA]**

(Апликација бр.42079/12)
17 јануари 2017 година

1. Главни факти

Компанијата апликант била турска компанија која дејствувала надвор од регистрираната канцеларија во Истанбул. Во ноември 2008 година, словенечките цариници го сопреле и го провериле камионот на компанијата апликант. Пронашле пакувања со непозната содржина, во кои по прелиминарното тестирање имало хероин. Следниот ден камионот бил прегледан од полицијата, при што биле пронајдени 105 килограми хероин. Возачот бил уапсен, а камионот бил заплнет. Приколката и стоката која се наоѓала во истата станале предмет на царинска постапка.

Набргу потоа приколката била вратена на компанијата апликант. Сепак, камионот бил одземен според членот 186(5) од словенечкиот кривичен законик, бидејќи бил користен за транспорт на нелегални наркотични дроги. Во декември 2008 година, Окружниот суд во Птуј го прогласил возачот за виновен за трговија со дрога и го осудил на девет години затвор. Тој наредил камионот да и биде вратен на компанијата апликант, бидејќи сметал дека не биле исполнети условите за одземање на имот според словенечкиот Кривичен законик, бидејќи немало индикации дека компанијата апликант била запознаена со транспортот на нелегалните средства.

Вишиот суд во Марибор ја укинал пресудата во мај 2009 година, а оваа одлука била потврдена од Уставниот суд во септември 2011 година. Уставниот суд потврдил дека членот 186 од словенечкиот Кривичен законик предвидува задолжително одземање на возила што се користат за транспорт и складирање на дрога или нелегални супстанции во спортот, без оглед на сопственоста. Според него, целта на оспорената мерка била да се спречи извршување на тешки кривични дела во иднина и со тоа да се заштитат критичните вредности

во општеството, како што се здравјето и животот. Природата на предметното кривично дело, начинот на неговото сторување и неговите последици, сето тоа го оправдувало мешањето во сопственичките права на сите сопственици на транспортните средства што се користат за трговија со дрога. Исто така, било посочено дека оштетениот сопственик имал можност и право да бара надомест од одговорното лице за штетата (во овој случај, возачот на камионот).

Во меѓувреме, Окружниот суд во Птуј ја информирал компанијата апликант дека камионот ќе биде продаден на јавно наддавање. Владата тврдела дека камионот бил продаден на компанијата апликант за 12.000 евра, но компанијата апликант ги оспорила таквите наводи, тврдејќи дека друга компанија го купила камионот.

2. Одлука на Судот

Компанијата апликант истакнала жалбени наводи дека одземањето на нејзиниот камион претставува незаконско и непропорционално мешање во нејзиниот имот според членот 1 од Протоколот бр.1. Компанијата апликант тврдела дека словенечките домашни судови произволно го применувале домашното право, а одземањето не следело никаков јавен интерес.

Член 1 од Протоколот бр.1.

Судот истакнал дека во неколку наврати испитувал прашања кои произлегуваат од мерките за одземање спроведени во врска со сопственост која била незаконски користена и имало за цел да ја спречи понатамошната незаконска употреба. Во повеќето од овие случаи било утврдено дека мерката претставувала пример за контрола на располагањето на имотот. Сепак, забележал дека тие пресуди се однесувале на привремени ограничувања на користењето на имотот, а во конкретниот случај, напротив, одземањето вклучувала трајно пренесување на сопственоста и компанијата апликант немала реална можност да го врати својот камион. Одземањето на средство за извршување на кривични дела од трето лице не вклучувало исто ниво на итност како одземањето на приноси или предмети од кривичното дело, гледано од перспектива на политиките во општ интерес. Така, во одредени околности би можело да се испита според втората реченица од првиот став од членот 1 од Протоколот бр. 1 кој опфаќа одземање на сопственоста, а Судот сметал дека овој пристап требал да биде усвоен во конкретниот случај.

Судот потоа испитал дали мешањето во имотните права на компанијата апликант било оправдано. Истакнал дека во борбата против илегалната трговија со дрога, Судот бил целосно свесен за проблемите со кои се соочуваат државите во нивните напори за борба против штетата предизвикана во нивните општества преку снабдување со дрога од странство и прифатил дека тоа можело да предизвика негативни последици за имотот на третите лица.

Иако странките не се согласиле околу тоа дали мерката била пропишана со закон, Судот оценил дека одредбите од членот 186(б) од Кривичниот законик, гледани во врска со членот 73(3) го поддржувале одземањето. Судот, исто така, прифатил дека мешањето ја следело легитимната цел за спречување на кривични дела поврзани со дрога кои претставуваат сериозна закана за здравјето и животот на поединецот - цел што му служи на општиот интерес.

Судот потоа ја разгледал пропорционалноста на мерката. Компанијата апликант се обидела да го врати својот камион, но домашните судови го толкувале релевантното домашно законодавство како задолжително одземање на секое возило што се користи за шверц на дрога, без оглед на совесноста и добрата волја што ја покажувал сопственикот. Оттука, и покрај тоа што немало индикации дека компанијата апликант била вклучена во извршувањето на кривичното дело или дека имала сознанија за незаконските активности на нејзиниот возач или дека не извршила редовни контроли на возилото, таа немала ефективна можност да обезбеди враќање на нејзиниот камион.

Немало сомнеж дека заштитата на здравјето и животот на луѓето – основите наведени од Владата како оправдување за мерката – барале решителна акција од страна на државите за намалување на кривичните дела поврзани со дрога. Сепак, одземањето на имотот што се користи за извршување на такви прекршоци може да наметне значителен товар за третите лица на кои им припаѓа имотот. Наметнувањето такво оптоварување на сопственикот на имотот би можело да биде оправдано само доколку неговиот интерес да му биде вратен имотот бил надминат од ризикот дека неговото враќање би ја олеснило трговијата со дрога и би ја поткопало борбата против организираниот криминал. Се чинело дека камионот не бил приспособен за шверц на дрога, ниту пак имало какви било претходни инциденти предизвикани од неуспехот на компанијата апликант да спречи транспорт на нелегални пратки. Ова, заедно со фактот дека возачот на камионот бил осуден за трговија со дрога и осуден на девет години затвор, не доведувало до заклучокот дека камионот

може повторно да се користи за транспорт на нелегални супстанции, а Судот не увидел какви негативни ефекти можеле да се очекуваат од враќањето на камионот на неговиот сопственик. Ова било особено точно ако, како што тврдела Владата, компанијата апликант во секој случај можела да го откупи камионот на јавна аукција.

Оттука, и покрај широката маргина на проценка, Судот не можел да прифати дека неселективната природа на предметната мерка била оправдана со околностите на овој случај. Дополнително, можноста да се добие надомест за материјалната загуба барајќи ја од возачот осуден за шверц на дрога, кој бил одговорен за штетата што ја претрпела компанијата само повлекувала дополнителна неизвесност, бидејќи можело да се утврди дека возачот бил несолвентен.

Оттука, со задолжителното одземање на возилото на компанијата апликант, заедно со недостатокот на реална можност да се добие надомест за неговата загуба, не биле земени доволно во предвид интересите на компанијата апликант. Не била постигната правична рамнотежа помеѓу барањата на општите интереси на јавноста и правото на компанијата апликант на мирно уживање во својот имот, а товарот ставен на компанијата апликант бил прекумерен, што довело до повреда на членот 1 од Протоколот бр.1.

Член 41

Судот на апликантот му досудил 14.490 евра за материјална штета и 7.000 евра за трошоци и издатоци.

Одземањето на имотот на апликантот, кој се состоел од парични средства пренесени преку граница, немало основа во домашното законодавство и оттаму претставува повреда на членот 1 од Протоколот бр.1

ПРЕСУДА ВО ПРЕДМЕТОТ
БАКЛАНОВ против РУСИЈА [BAKLANOV v. RUSSIA]

(Апликација бр.68443/01)
9 јуни 2005 година

1. Главни факти

Апликантот бил латвиски државјанин роден во 1957 година и живеел во Рига. Во 1997 година, тој одлучил да се пресели од Латвија во Русија и преговарал за договор за недвижности со московски агент. На 20 март 1997 година, апликантот подигнал 250.000 американски долари во готовина и побарал од неговиот познаник Б. да ги достави парите во Москва.

Подоцна истиот ден на аеродромот пристигнал Б. Бидејќи тој пропуштил да ги пријави парите на царинскиот пункт, добил кривична пријава за шверц. На 13 септември 2000 година, Головинскиот окружен суд во Москва го прогласил Б. за виновен за шверц според член 188-1 од Кривичниот законик од 1996 година и го осудил на условна затворска казна од две години. Паричните средства биле одземени во Трезорот, како предмет на неовластено пренесување. Апликантот поднел жалба, тврдејќи дека ниту еден релевантен закон не предвидувал одземање на парите. Жалбата била одбиена.

На 1 јули 2002 година, заменик-претседателот на Врховниот суд поднел барање за вонредно преиспитување на пресудите. Тој тврдел дека шверцуваните парични средства можеле да се одземат само доколку се докаже дека биле стекнати со криминал. Московскиот градски суд го одбил барањето со образложение дека пресудата на Пленарниот Врховен суд на СССР донесена во 1978 година дозволувала одземање на шверцувана стока.

2. Одлука на Судот

Апликантот навел дека Окружниот суд Головински му ги одзел паричните средства без никаква законска основа, што претставувало повреда на членот 1 од Протоколот бр.1.

Член 1 од Протокол бр.1

Судот истакнал дека одземањето на паричните средства на апликантот било мешање во неговите имотни права во смисла на членот 1 од Протоколот бр.1. Прашањето што Судот требал да го разгледа било дали мешањето било оправдано во согласност со барањата од членот 1 од Протоколот бр.1.

Судот забележал дека државите навистина имаат право да го контролираат располагањето со имотот преку спроведување на законите, но дека првото и најважно барање од членот 1 од Протоколот бр.1 било дека секое мешање во мирното уживање во сопственоста од страна на државната власт треба да биде законско – како што е наведено во втората реченица од првиот став од членот 1 од Протоколот бр.1.

Дополнително, Судот навел дека прашањето дали е постигната правична рамнотежа помеѓу општиот интерес на заедницата и основните права на поединецот станува релевантно само кога ќе се утврди дека предметното мешање е законско, а не арбитрерно. Судот нагласил дека законитоста бара мерките да имаат основа во домашното законодавство, при што тоа домашно законодавство треба да биде прецизно, предвидливо и достапно за засегнатите лица.

Во овој случај, Судот забележал дека националните судови не се повикале на ниту една законска одредба како основ за одземањето на големата сума на парични средства. Иако Кривичниот законик од 1960 година јасно предвидувал „одземање на стока и други предмети што се пренесуваат преку граница“, Кривичниот законик од 1996 година, кој го дал основот за осудата на Б., повеќе не предвидувал такво одземање. Понатаму, пресудата на Врховниот суд на која се потпирале домашните судови се однесувала на законодавството од 1960 година, а не од 1996 година. Така, Судот утврдил дека важечкиот закон за кој станува збор не бил изготвен со доволна прецизност за да му овозможи на апликантот разумно да ги предвиди последиците од неговите постапки, во околностите.

Оттука, Судот утврдил дека мешањето во имотот на апликантот немало законска основа и претставувало повреда на членот 1 од Протоколот бр.1.

Член 41

На апликантот му биле досудени 3.000 евра за нематеријална штета.

Одземањето на имотот на апликантите по нивното ослободување од обвинение за перење пари не довело до повреда на членот 1 од Протоколот 1

ПРЕСУДА ВО ПРЕДМЕТОТ **БАЛСАМО v. САН МАРИНО [BALSAMO v. SAN MARINO]**

(Апликации бр. 20319/17 и 21414/17)

8 октомври 2019 година

1. Главни факти

Апликантките биле родени во 1986 и 1985 година соодветно и живееле во Бреша, Италија. На неодреден датум била започната кривична истрага против апликантките и нивниот татко за континуирано перење пари. Според обвинителството, обвинетиот испрал имот во вредност од 2.150.000 евра.

Првично, апликантките биле прогласени за виновни на 4 ноември 2014 година. Првостепениот домашен суд ја осудил првата апликантка на две години и шест месеци затвор, а втората апликантка на една година затвор. И двете биле казнети со парична казна од 5.000 евра и забрана од една година и четири месеци да извршуваат јавна функција и да остваруваат политички права. Судијата, потпирајќи се на членот 147 став 3 од Кривичниот законик, ги одзел износот кој бил заплениет - 1.920.785,50 евра. Дополнително, судијата изрекол, во однос на првата апликантка, одземање на еквивалентни средства од 499.000 евра со оглед на тоа што, пред извршувањето на запленијата, таа ја подигнала последната сума од нејзината банкарска сметка.

Криминалното потекло на имотот било докажано со претходна италијанска кривична пресуда против таткото на апликантките заедно со други релевантни елементи. Конкретно, судијата цитирал дел од италијанската пресуда во која била опишана криминалната кариера на таткото и неговите претходни пресуди за тепачка, нанесување лична повреда, носење оружје и по 1975 година, за ракување и примање украдена стока, повеќекратни случаи на кражба, поседување неоправдани средства и продавање на дрога.

На 10 октомври 2016 година, Апелациониот судија за кривични дела (Giudice d'Appello Penale) ги ослободил двете апликантки поради недостиг на докази способни да ја докажат *mens rea*. Сепак, Кривичниот Апелационен суд констатирал дека сумата депонирана на жиро-сметката имала криминално

потекло во отсуство на какво било објаснување за потеклото на парите. Судијата го потврдил одземањето на запленетите суми.

2. Одлука на Судот

Апликантките истакнале жалбени наводи дека одземањето ги нарушило нивните права според членот 7, членот 6 ставот 2 и членот 1 од Протоколот бр. 1 од Конвенцијата. Тие понатаму се пожалиле дека немале ефикасен правен лек како што се бара според членот 13.

Член 7

Судот прво требал да утврди дали членот 7 бил применлив во овој случај. Тој повторил дека концептот на „казна“ во членот 7 имал автономно значење и дека Судот можел да погледне подалеку од очигледното и да оцени дали мерката е казна според Конвенцијата. Општата појдовна точка за оваа оцена била дали предметната мерка се изрекува по решение дека некое лице е виновно за кривично дело. Меѓутоа, се земаат предвид и други фактори, имено природата и целта на предметната мерка; нејзината карактеризација според националното право; процедурите вклучени во донесувањето и спроведувањето на мерката; и нејзината сериозност.

Одземањето во конкретниот случај дошло по ослободувањето на апликантките од сите кривични пријави. Меѓутоа, отсуството на осуда не било доволно за да се исклучи применливоста на членот 7.

Што се однесува до природата и целта на мерката одземање, Судот оценил дека мерката не била кривична, туку превентивна, бидејќи одземањето била применето иако предметите не му припаѓале на сторителот. Домашното право имало за цел да спречи незаконско користење на средствата и извршување на дополнителни кривични дела. Апелациониот кривичен суд утврдил дека средствата имале недозволено потекло, а апликантките биле свесни за тоа. Следело дека апликантките би можеле да бидат обвинети за нови дела на перење пари доколку ги користат или префрлат таквите пари. Оттука не можело да се каже дека мерката вклучувала кривична цел.

Фактот дека одземањето било извршено од страна на судовите од кривична јурисдикција, не било причина да се заклучи дека тоа било казна бидејќи тоа било заедничка карактеристика на неколку јурисдикции.

Конечно, во однос на сериозноста на мерката, Судот повторил дека овој фактор сам по себе не бил одлучувачки, бидејќи многу не-казнени мерки од превентивна природа можеле да имаат суштинско влијание врз засегнатото лице. Одземањето не било мерка ограничена само на кривичното право, бидејќи таа преовладувала и во управното право, и требала да се гледа во поголем контекст. На пример, Советот на Европа дозволил да се спроведат сериозни мерки за спречување на перење пари, и во овие околности Судот сметал дека превентивните мерки би можеле да бидат неопходни и соодветни со оглед на вклучениот јавен интерес.

Оттука, предметната мерка не била „казна“ за целите на членот 7, а Судот утврдил дека жалбените наводи биле недопуштени.

Член 6 став 2

Презумпцијата на невиност на апликантките не била нарушена со самото донесување на налогот за одземање, а жалбените наводи биле прогласени за недопуштени како очигледно неосновани.

Член 13

Судот пресудил дека членот 13 не бил применлив бидејќи жалбените наводи според членот 7 и 6 став 2 не биле поткрепени и овој жалбен навод бил прогласен за недопуштен.

Член 1 од Протокол бр.1

Заштитата на сопственоста се состои од три правила: првото правило, наведено во првата реченица од првиот став, е од општа природа и го искажува принципот на мирно уживање во сопственоста; второто правило, содржано во втората реченица од првиот став, го опфаќа лишувањето од имот и го подложува на одредени услови; третото правило, во вториот став, признава дека државите имаат право, меѓу другото, да го контролираат користењето на имотот во согласност со општиот интерес. Мерката за одземање во конкретниот случај спаѓа во третото правило. И покрај тоа што одземањето не било засновано на кривична осуда, ниту било резултат на одделни „граѓански“ постапки, сепак требало да се испита како контрола на користењето на имотот.

На националните судови им било доверено да ги решат проблемите со толкувањето и примената на домашното законодавство, а Судот не нашол ништо произволно во однос на толкувањето на членот 147 (2) од страна на домашниот суд, кој предвидувал одземање дури и во отсуство на осуда, на сите предмети опфатени со кривичното дело. Немало прашања во однос на јасноста, прецизноста или предвидливоста на таа одредба.

Судот разгледал постара судска пракса за постапките за одземање имот поврзан со наводното извршување на тешки кривични дела. Во однос на имотот за кој се претпоставува дека бил стекнат целосно или делумно со приноси од казниви дела за трговија со дрога или од криминални организации вклучени во трговија со дрога или од други недозволен активности од типот на мафија, прифатил дека мерките за одземање биле пропорционални, дури и во отсуство на осуда со која се утврдува вината на обвинетиот.

Осврнувајќи се на стандардот кој се однесува на доказите што го бара домашниот суд за издавање на налогот за одземање, Судот оценил дека било легитимно релевантните домашни органи да го издале налогот врз основа на преовладување на доказите, кои во конкретниот случај сугерирале дека законските приходи на апликантите не можеле да бидат доволни за да го стекнат предметниот имот. Секогаш кога налогот за одземање бил резултат на граѓанска постапка која се однесувала на приноси од кривично дело произлезени од сериозни кривично дела, Судот не барал доказ „надвор од разумно сомневање“ за недозволеното потекло, туку доказ за урамнотежена веројатност или голема веројатност за недозволено потекло, во комбинација со неможноста на сопственикот да го докаже спротивното. Разумно било од апликантите да се бара да го исполнат својот дел од товарот на докажување со побивање на оправданите сомневања на обвинителот за погрешното потекло.

Судот потоа укажал на примери на меѓународни правни механизми како што се Конвенцијата на Обединетите нации против корупција од 2005 година, препораките на Работната група за финансиска акција и двете релевантни конвенции на Советот на Европа од 1990 и 2005 година во врска со одземањето на приносите од криминал цитирани во други случаи. Потоа забележал дека постојат заеднички европски, па дури и универзални правни стандарди кои поттикнуваат одземање на имот поврзан со сериозни кривични дела без претходнопостоене на кривична осуда. Обврската на докажување на законското потекло на имотот за кој се претпоставува дека бил погрешно стекнат можела легитимно да се префрли на обвинетите во таквите некривични постапки за

одземање, вклучително и стварната граѓанска постапка. Домашните судови утврдиле дека средствата во спорот, во конкретниот случај, имале недозволено потекло, а во текот на постапката, на апликантките, кои биле застапувани од адвокат, им била дадена разумна можност да ги изнесат своите аргументи пред домашните судови. Одземањето во конкретниот случај имало за цел да ги елиминира таквите средства да циркулираат во стопанството. Во врска со ова, Судот повторил дека на државите им била дадена широка маргина на проценка во однос на тоа што претставува соодветно средство за примена на мерки за контрола на користењето на имотот, како што било одземањето на сите видови приноси од криминал.

Имајќи ја предвид широката маргина на проценка на властите и фактот што домашните судови им дале на апликантките разумна можност да го презентираат својот случај, Судот заклучил дека одземањето на имотот на апликантите не го повредувало членот 1 од Протоколот бр. 1.

Конфискацијата и одземањето на авионот на апликантот согласно имплементираната регулатива на Европската унија не претставува повреда на членот 1 од Протоколот бр.1

ПРЕСУДА НА ГОЛЕМИОТ СУДСКИ СОВЕТ ВО ПРЕДМЕТОТ
БОСФОРУС ЕРВЕЈС против ИРСКА
[BOSPHORUS AIRWAYS v. IRELAND]

(Апликација бр.45036/98)
30 јуни 2005 година

1. Главни факти

Апликантот бил авионска чартер компанија регистрирана во Турција, Босфорус Ервејс. Во мај 1993 година, од страна на ирските власти бил заплениет авион кој апликантот го изнајмил од Југославија Ерлајнс (ЈАТ), додека се наоѓал во Ирска заради одржување, а според Регулативата 990/93 на Советот на Европската заедница (ЕЗ), која имала за цел да ги спроведува санкциите на Обединетите нации против Сојузна Република Југославија.

Во јуни 1994 година, апликантот го оспорил задржувањето на авионот пред Високиот суд. Било утврдено дека регулативата врз основа на која било спроведено заплениувањето на авионот не била применлива. Сепак, државата поднела жалба и Врховниот суд упатил барање до Европскиот суд на правдата (ЕСП)^[156] упатувајќи го прашањето дали авионот бил опфатен со Регулативата 990/93. ЕСП одлучил дека регулативата всушност го опфаќала авионот, а потоа Врховниот суд ја применил одлуката на ЕСП и жалбата на државата била успешна.

До моментот на донесување на конечната пресуда на Врховниот суд, истекол закупот кој апликантот го имал над авионот и санкциите кон Сојузна Република Југославија биле намалени. Ирските власти го вратиле авионот на ЈАТ. Последователно, апликантот изгубил три години од четиригодишниот закуп, а нивниот авион бил единствениот што некогаш бил заплениет според релевантните регулативи на ЕЗ и ОН.

[156] Сега Судот на правдата на Европската Унија (СПЕУ)

2. Одлука на Судот

Апликантот тврдел дека начинот на кој Ирска го спровела режимот на санкции преку заплена на авионот, претставувало примена на дискреционо право кое можело да се преиспита во смисла на членот 1 од Европската конвенција за човекови права и дека претставува повреда на членот 1 од Протоколот бр. 1.

Член 1

Не било спорно дека дејствието за кое компанијата апликант истакнала жалбени наводи и кое се однесувало на задржувањето на изнајмениот авион на одредено време, било спроведено од властите на тужената држава на нејзината територија по одлука донесена од ирскиот министер за транспорт. Во такви околности, компанијата апликант, како трпител на таквото дејствие, била под „јурисдикција“ на Ирската држава и оттука нејзините жалбени наводи за тоа дејствие биле компатибилни *ratione loci, personae* и *materiae* со одредбите на Конвенцијата.

Член 1 од Протокол бр.1

Судот утврдил дека Регулативата на ЕЗ 990/93, откако била усвоена, била општо применлива и обврзувачка во целост. Во таа смисла, таа се однесувала на сите земји-членки, ниту една не можела законски да отстапи од ниту една од нејзините одредби. Според тоа, нејзината директна применливост не можела да се оспори. Регулативата станала дел од ирското домашно право на 28 април 1993 година, кога била објавена во Службен весник, пред датумот на заплenuвањето и без потреба од законодавство за имплементација.

Судот оценил дека било предвидливо дека министерот за транспорт ќе ги спроведе овластувањата за заплenuвање содржани во членот 8 од Регулативата на ЕЗ 990/93. Ирските власти со право сметале дека се обврзани да го задржат секој авион што заминува за кој сметале дека се применува регулативата. Нивната одлука дека таа навистина се применува, подоцна била потврдена од ЕСП. Судот, исто така, се согласил со ирската влада и Европската комисија дека Врховниот суд во Ирска немал дискреционо право кое можел да го искористи. Така, мешањето било законско и претставувало усогласеност од страна на ирската држава со нивните законски обврски што произлегувале од правото на ЕЗ и Регулативата на ЕЗ 990/93.

Од аспект на тоа дали заплenuвањето било оправдано, Судот утврдил дека заштитата на основните права со правото на ЕЗ можела да се смета за, и во релевантното време, „еквивалентна“ на онаа на системот на Конвенцијата. Последователно, се појавила претпоставка дека Ирска не отстапила од барањата на Конвенцијата кога ги спроведувала законските обврски што произлегувале од нејзиното членство во ЕЗ. Таквата претпоставка можела да се побие доколку, во одреден случај, се смета дека заштитата на правата од Конвенцијата била очигледно недоволна. Во такви случаи, интересот на меѓународната соработка бил надминат од улогата на Конвенцијата како „уставен инструмент на европскиот јавен ред“ во областа на човековите права.

Судот продолжил да ја нотира природата на мешањето, општиот интерес што го следел заплenuвањето на авионот и режимот на санкции потврден со пресудата на ЕСП која Врховниот суд бил должен да ја следи. Тој сметал дека било јасно дека нема дисфункција на механизмите за контрола на почитувањето на правата од Конвенцијата. Оттука, во конкретниот случај не можело да се утврди дека заштитата на правата од Конвенцијата на Босфор Ервеј била очигледно недоволна и дека претпоставката за усогласеност со Конвенцијата не била побиеана.

Постапувањето на ирските власти не го повредило членот 1 од Протоколот бр.1.

Одземањето на имотот под претпоставка дека тој бил директно или индиректно принос од незаконски активности, не претставува повреда на членот 1 од Протоколот 1, бидејќи апликантот имал можност да приговара на таа претпоставка, а членот 6 став 2 не бил применлив

ОДЛУКА ВО ПРЕДМЕТОТ
БАТЛЕР против ОБЕДИНЕТО КРАЛСТВО
[BUTLER v. THE UNITED KINGDOM]

(Апликација бр. 41661/98)
 27 јуни 2002 година

1. Главни факти

Случајот се однесувал на одземање на 239.010 фунти (околу 270.000 евра) во готовина од багажникот на автомобил при негово напуштање на Обединетото Кралство, врз основа на тоа што се претпоставувало дека тие директно или индиректно биле приходи од трговија со дрога и/или наменети за трговија со дрога. Според релевантното домашно законодавство, стандардот за докажување потребен за донесување на налог за одземање, претставувал урамнотежената веројатност, а таквиот налог можел да се донесе без разлика дали била покрената постапка против кое било лице за прекршок поврзан со предметните парични средства или не.

2. Одлука на Судот

Апликантот истакнал жалбени наводи дека неговото право на презумпција на невиност според членот 6 став 2 било повредено бидејќи бил принуден да го сноси товарот на докажување без постоење на основано сомнение (кривичен стандард) дека предметните парични средства не биле поврзани со трговија со дрога и дека оттука предметната постапка била „кривична“ по природа и требало да се применуваат заштитните мерки на кривичната постапка. Апликантот понатаму тврдел дека налогот го лишил од мирното уживање во неговата сопственост според членот 1 од Протоколот 1.

Член 6

Судот најпрво забележал дека никогаш не била поднесена кривична пријава против апликантот, ниту против која било друга страна. Апликантот тврдел

дека одземањето на неговите парични средства во реалноста претставувало тешка кривична санкција, изречена во отсуство на процедурални гаранции дадени според членот 6, особено неговото право да се смета за невин.

Сепак, според мислењето на Судот, налогот за одземање на имотот претставувал превентивна мерка и не можела да се спореди со кривична санкција, бидејќи била предвидена да ги отстрани од оптек паричните средства за кои се претпоставувало дека биле поврзани со меѓународната трговија со недозволените дроги. Оттука, постапката што довела до донесување на наредбата не вклучувала „определување ... на кривична пријава“. Апликантот се потпрел на пресудата на Судот во случајот *Филипс против Обединетото Кралство [Phillips v. the United Kingdom]*^[157], но налогот за одземање оспорен во тој случај го следел гонењето, судењето и конечната осуда на апликантот за обвиненијата за увоз на нелегална дрога и не довело до утврдување на посебно или ново обвинение против апликантот. Било утврдено дека налогот за одземање во случајот Филипс бил аналоген на постапка за изрекување на казна и до тој степен ја потврдувал применливоста на членот 6, додека околностите на конкретниот случај биле различни.

Бидејќи членот 6 под неговиот кривичен аспект не бил применлив, Судот утврдил дека апликацијата била некомпатибилна *ratione materiae* со одредбите од Конвенцијата во смисла на членот 35 став 3 и таа била прогласена за недопуштена.

Член 1 од Протокол бр.1

Судот забележал дека заплената и одземањето на парите на апликантот очигледно претставувало мешање во мирното уживање во неговата сопственост. Меѓутоа, иако забележал дека апликантот бил трајно лишен од паричните средства преку примената на налогот за одземање, тој налог бил донесен во согласност со домашното право и бил во општ интерес, конкретно за борба против меѓународната трговија со дрога. Затоа, одземањето претставувало контрола на користењето на имотот во согласност со општиот интерес како што било наведено во вториот став од членот 1 од Протоколот 1.

[157] *Филипс против Обединетото Кралство [Phillips v. the United Kingdom]*, пресуда од 5 јули 2001 година, бр. 41087/98 (вклучена како резиме во оваа публикација)

За да се оправда мешањето на властите во правата на апликантот, домашните судови морале да постигнат правична и пропорционална рамнотежа помеѓу општите интереси на заедницата во искоренувањето на трговијата со дрога и заштитата на основното право на поединецот на мирно уживање во неговиот имот. Судот забележал дека државите уживаат широка маргина на проценка во формулирањето и спроведувањето мерки на политиката за борба против сериозниот криминал. Судот, исто така, забележал дека бил свесен за тешкотиите со кои се соочувале државите во нивните обиди да се борат против штетата предизвикана од нелегалните наркотици и признал дека строгите санкции како што се мерките за одземање биле оправдани во овие обиди. Судот понатаму признал дека домашното право им дава јасни и дефинирани овластувања на властите да заплenuваат и одземаат имот. Понатаму, секоја заплена била предмет на судска контрола, особено домашниот суд морал да биде убеден дека одземените пари биле поврзани со недозволена трговија со дрога. Тој, исто така, забележал дека апликантот, потпомогнат од бранителот, можел да ја оспори веродостојноста на доказите што го поткрепуваат налогот за одземање на усните рочишта и дека во ниту една фаза не бил соочен со непобитни претпоставки на факти или закони.

Имајќи ги предвид овие размислувања, Судот утврдил дека налогот за одземање не претставувал непропорционално мешање во имотните права на апликантот. Следело дека апликацијата била очигледно неоснована и била прогласена за недопуштена.

Автоматската конфискација на имотот без оглед на тоа што немало кривична пресуда за непочитување на регионалните прописи за користење на земјиштето, претставува повреда на членот 6 став 2, членот 7 и членот 1 од Протокол бр.1

ПРЕСУДА НА ГОЛЕМИОТ СУДСКИ СОВЕТ ВО ПРЕДМЕТОТ
Г.И.Е.М. С.Р.Л. И ДРУГИ ПРОТИВ ИТАЛИЈА
[G.I.E.M. S.R.L. AND OTHERS v. ITALY]

(Апликации бр. 1828/06, 34163/07 и 19029/11)

28 јуни 2018 година

1. Главни факти

Апликанти во случајот биле четири компании со правен субјективитет и директорот на четвртата компанија (г. Жиронда). Сите компании-апликанти имале свои регистрирани седишта во Италија. Г-дин Жиронда живеел во Пеларо.

Општинските власти одобриле планови за развој на локација за комерцијални имоти, која била на земјиште во сопственост на сите четири компании. Според италијанскиот закон за планирање, кога е извршено кривичното дело „незаконско уредување на локација“, кривичниот суд е обврзан, без разлика дали има или не кривична пресуда спрема обвинетите, да го конфискуваат развиеното земјиште вклучително и сите згради кои се наоѓаат на истото, дури и кога е во сопственост на трето лице (освен доколку се докаже дека било постапено со добра волја). Како што бил случајот со предметните апликантите, на оние кои го развивале земјиштето и на сопствениците, можел да им се конфискува имотот дури и доколку добиле соодветно одобрение за развој од релевантната општина, во случај кога планот за развој бил во спротивност со правилата за користење на земјиштето во поголемиот регион.

2. Одлука на Судот

Апликантите истакнале дека казната во облик на конфискацијата на нивниот имот и покрај отсуството на кривична осуда, го повредила членот 7 од Конвенцијата. Апликантите исто така истакнале дека конфискацијата не служела за унапредување на легитимен државен интерес и довела до несразмерно оптоварување, а со тоа го повредила членот 1 од Протоколот бр. 1. Конечно, апликантите истакнале жалбени наводи според членовите 6 и 13.

Член 7

За да се утврди дали барањето од членот 7 е допуштено, Судот прво мора да утврди дали однесувањето што предизвикало жалбени наводи претставува „казна“ во смисла пропишана со Конвенцијата. Судот повторил дека „казната“ има автономно значење - казната не е само казна затоа што државата што го наметнува ограничувањето ја дефинира како таква, но за Судот останува слободата да го процени прашањето сам.

Појдовна точка во секоја проценка за постоење на „казна“ е дали предметната мерка е изречена по пресуда со која лицето е прогласена за виновно за кривично дело. Во конкретниот случај, Судот ја следел анализата на преседанот утврден во *Суд Фонди С.р.л. и други против Италуја [Sud Fondi S.r.l. and Others v. Italy]*^[158] и сметал дека конфискацијата за незаконско развивање на локацијата наметната на апликантите можела да се смета како „казна“ во смисла на членот 7 од Конвенцијата и покрај фактот што не била изречена кривична пресуда против компаниите-апликанти или нивните претставници.

Природата и целта на конфискацијата била одвраќачка и казнена. Одвраќачката и казнената природа на конфискацијата била нагласена од страна на италијанскиот Касационен суд, била признаена од страна на тужениот во текот на постапката и потврдена со задолжителната и автоматската природа на конфискацијата, без оглед на вистинската закана што повредата ја претставува за животната средина, чија заштитата била во државен интерес како што тврдела владата упатувајќи на легитимните цели поради кои била применета конфискацијата. Понатаму, Судот утврдил дека националната карактеристика на конфискацијата укажувала дека таа се смета за казна во земјата. Делот од Градежниот законик што ја уредувал мерката за конфискација за која станувло збор во конкретниот случај го носела насловот „Кривични санкции“. Дополнително, конфискацијата на имотот на апликантите била процедурално одобрена од кривичните судови, а не во некоја административна постапка. Конечно, Судот забележал дека конфискацијата, која се однесувала не само на развиеното земјиште, туку и на целиот имот, била особено сурова и наметнувала преголем товар.

[158] Видете *Суд Фонди С.р.л. и други против Италуја [Sud Fondi S.r.l. and Others v. Italy]*, пресуда од 20 јануари 2009, бр. 75909/01

Затоа, мерките за конфискација би можеле да се сметаат за „казни“ во смисла на членот 7 од Конвенцијата, а жалбените наводи на апликантите според членот 7 биле допуштени.

За да оцени дали во конкретниот случај е почитуван членот 7, Судот испитал дали мерките за конфискација биле условени со постоење на психички елемент, дали мерките може да се изречат без претходно да биде донесена кривична пресуда во која е утврдена вина и без компаниите да бидат странки во предметната постапка.

Судот ја повторил важноста на принципот дека кривичните дела и казните мора да бидат предвидени со закон и да бидат извесни последиците од кривичниот закон. Како таква, мерката може да се смета како казна во смисла на член 7 само доколку е утврден елемент на лична одговорност од страна на сторителот. Судот утврдил дека, во конкретниот случај, членот 7 бара мерките за конфискација да бидат извесни за апликантите и ја оневозможува секоја одлука за наметнување на тие мерки на апликантите во отсуство на врска што открива елемент на одговорност во нивното однесување. Бидејќи правилата кои биле повредени не биле извесни, обвинетите направиле неизбежна и оправдана грешка, со што го отфрлиле менталниот елемент што требал да се утврди за да биде утврдено кривичното дело, а нивното ослободување било оправдано.

Кога анализираше дали мерките би можеле да бидат изречени без претходна осуда, Судот го толкувал членот 7 барајќи утврдување на одговорност од страна на домашната власт пред да се спроведе казната. Наодот за одговорност не морал да доаѓа од кривичен суд, може да се достави од управен орган. Со оглед на тоа што компаниите апликанти не биле кривично гонети, немало претходно утврдена одговорност. Меѓутоа, била поведена постапка против апликантот, г-дин Жиронда, и против него била поведена постапка за незаконско развивање на земјиште. Единствената причина поради која што постапката била прекината е поради тоа што неговиот случај бил застарен.

Кога се анализираше дали мерките можеле да бидат изречени спрема компаниите-апликанти, кои не биле странки во постапката, Судот повторил дека никој не може да биде прогласен за виновен за кривично дело на друг. Во конкретниот случај компаниите, кои имале свој правен субјективитет, не биле странки во ниту една постапка. Според италијанскиот закон, конфискацијата на имот била санкција наметната од кривичниот суд како автоматска последица

на утврдување на кривично дело за незаконско развивање на локацијата. Сепак, не била направена разлика за ситуацијата кога сопственикот на имотот е компанија, која не може да изврши кривично дело според италијанскиот закон. Компаниите не биле странки во какви било постапки. Само законскиот застапник и акционерите на три од фирмите биле обвинети во лично својство. Така, властите им наметнале санкција на компаниите-апликанти за дејствијата на трети лица, односно, освен во случај на една од компаниите, дејствијата на нивните законски застапници и/или акционери кои дејствувале лично.

Според тоа, Судот одлучил дека имало повреда на членот 7 во однос на компаниите-апликанти бидејќи тие не биле странки во кривичната постапка што резултирала со одлуки за конфискација. Сепак, немало повреда на членот 7 во однос на апликантот, г-дин Жиронда, бидејќи наодите на домашните судови во постапката против него можеле да се сметаат, во суштина, како утврдена одговорност што ги исполнува барањата од овој член кога постапката против него била за кривично дело во врска со незаконско развивање на локацијата и била запрена само затоа што случајот бил застарен.

Член 1 од Протокол бр.1

Судот утврдил дека вториот став од членот 1 од Протоколот бр. 1 се применува во овој случај бидејќи мешањето претставува контрола на користењето на имотот. Таквото мешање во правата на сопственост мора да биде пропишано со закон и да следи легитимна цел. Мора да се постигне правична рамнотежа помеѓу барањата на општиот интерес и интересот на засегнатите поединци. Државата ја навела заштитата на животната средина како нејзина примарна цел за конфискација на имотот на апликантите. Сепак, состојбата на имотите (започнале да пропаѓаат, во нив сè уште биле сместени нивните сопственици итн.) го навеле Судот да се запраша дали конфискацијата на имотот всушност придонела за заштита на животната средина..

Понатаму, членот 1 од Протоколот бр. 1 бара разумен однос на пропорционалност помеѓу средствата кои биле искористени и целта што се следела; правичната рамнотежа ќе била нарушена ако засегнатото лице морало да носи индивидуален и прекумерен товар. Следниве фактори можеле да се земат предвид за да се процени дали конфискацијата била пропорционална: можноста за помалку рестриктивни алтернативни мерки како што се уривање на објекти кои биле некомпатибилни со релевантните прописи или поништување на планот за развој; неограничената природа

на санкцијата, бидејќи таа влијаела и на развиеното и на неизграденото земјиште, па дури и на областите кои припаѓале на трети страни; и степенот на вина или небрежност од страна на апликантите или, во најмала рака, односот помеѓу нивното однесување и предметното дело. Дополнително, иако членот 1 од Протоколот бр.1 не содржи експлицитни процедурални барања, Судот призна дека судските постапки во врска со правото на мирно уживање на сопствениот имот, исто така, мора да им овозможи на засегнатите поединци разумна можност да ги предадат своите случаи до надлежните органи со цел ефективно оспорување на мерките што се вмешуваат во правата загарантирани со оваа одредба. Таква можност не им била достапна на апликантите.

Во конкретниот случај, Судот утврдил дека конфискацијата довела до повреда на членот 1 од Протоколот бр.1 спрема сите апликанти, поради нејзината автоматска природа и несразмерниот товар што го наметнала врз апликантите.

Член 6 став 1 и член 13

Не било неопходно да се испитаат овие жалбени наводи бидејќи тие биле опфатени со жалбените наводи што веќе биле разгледани според членот 7 од Конвенцијата и членот 1 од Протоколот бр.1.

Член 6 став 2

Г-дин Жиронда, исто така, истакнал жалбени наводи дека начелото на презумпција на невиност било повредено од страна на Касациониот суд при одлучувањето да се нареди конфискација на неговата земја, иако случајот против него бил одбиен како застарен.

Една општа цел на принципот на презумпција на невиност е да ги заштити лицата кои се ослободени од кривична постапка или во однос на кои кривичната постапка е прекината, да не биде постапувано со нив од страна на јавните службеници и власти како да се всушност виновни. за кривичното дело за кое се товарат. Во овој случај, апликантот бил ослободен по жалба и мерката за конфискација била укината откако било утврдено дека планот за развој бил компатибилен со планот за користење на земјиштето и прописите за планирање. Меѓутоа, таа одлука подоцна била поништена од повисокиот Касационен суд, кој утврдил дека одговорноста на апликантот била докажана.

На тој начин, апликантот бил прогласен за виновен, без оглед на фактот што гонењето за предметното дело било застарено.

Судот утврдил дека оваа низа дејствија од страна на Касациониот суд довела до повреда на презумпцијата на невиност и оттука повреда на членот 6 став 2.

Член 41

Судот сметал дека било преурането применувањето на членот 41 од Конвенцијата, бидејќи државата сè уште не го разгледала барањето на странките за правична отштета. Како таков, Судот го задржал прашањето за правичното обесштетување и ги поканил странките да поднесат писмени забелешки по однос на ова прашање и да го известат Судот за секој договор што може да го постигнат.

Спроведувањето на наредбата за одземање и покрај тоа што лицето било ослободено од предметното кривично дело, ја повредува презумпцијата на невиност согласно членот 6 став 2

ПРЕСУДА ВО ПРЕДМЕТОТ
ГЕРИНГС против ХОЛАНДИЈА
[GEERINGS v. THE NETHERLANDS]

(Апликација бр. 30810/03)

1 март 2007 година

1. Главни факти

На 20 мај 1998 година, апликантот бил осуден од Регионалниот суд за бројни точки од обвинението за кражба, провала, ракување со украдена стока и дека бил член на криминална банда. Тој бил осуден на пет години затвор. Оваа пресуда потоа била поништена во жалбена постапка, при што апликантот наместо тоа бил осуден за повеќе различни кражби и му била определена затворска казна од триесет и шест месеци, од кои дванаесет месеци биле одложени на условен период од две години. Во јануари 1999 година, јавниот обвинител го повикал апликантот пред Регионалниот суд за да може да биде сослушан во врска со барањето на обвинителот за издавање на наредба за одземање на незаконски стекнатата корист што ја добил од украдената стока. Регионалниот суд издал налог за одземање во март 1999 година, одлука која била обжалена од страна на апликантот.

Во март 2001 година, Апелациониот суд одлучил да издаде налог за одземање во износ од 147.493 холандски гулдени (67.594 евра), кои доколку не бидат исплатени требало да бидат заменети со 490 дневен притвор. Налогот за одземање го опфаќал профитот што апликантот би го стекнал со злосторствата за кои бил обвинет од Регионалниот суд. И покрај неговото ослободување од овие злосторства, Апелациониот суд ја оправдал својата одлука со заклучокот дека постоеле силни индиции дека тој всушност ги извршил. На апликантот му била одбиена жалбата од страна на Врховниот суд. Во 2004 година апликантот постигнал договор со кој му било дозволено да плати 10.000 евра веднаш, а остатокот да го исплати на месечни рати од 150 евра.

2. Одлука на Судот

Апликантот, потпирајќи се на членот 6 став 2 од Конвенцијата (презумпција на невиност), тврдел дека налогот за одземање се засновал на обвиненијата за кои тој бил ослободен во кривичната постапка, и затоа биле повредени неговите права од Конвенцијата.

Член 6 став 2

Судот забележал дека иако членот 6 став 2 ја регулира кривичната постапка во целост, правото на презумпција на невиност произлегува само во врска со конкретното дело за кое е обвинето лицето. Откако ќе се докаже дека лицето е виновно за тоа дело, презумпцијата на невиност повеќе не важи во процесот на изрекување на казната, освен ако постапките за изрекување на казната претставуваат покренување на ново обвинение.

Овој случај бил различен од претходните случаи кога Судот одлучувал, а во кои апликантите биле осудени за кривични дела и не биле во можност да докажат врз основа на урамнотезена веројатност дека предметните парични средства не биле стекнати како резултат на незаконската активност за која тие биле осудени. Иако апликантот бил прогласен за виновен за одредени кривични дела, не било докажано дека тој поседувал некој од предметниот имот. Судот сметал дека одземањето на средства за кои не се знаело или не било докажано дека биле во сопственост на релевантното лице било несоодветно, особено ако тоа лице не било прогласено за виновно. Доколку не било надвор од разумно сомневање дека релевантното лице го сторило кривичното дело и ако не можело да се докаже дека лицето се стекнало преку незаконските активности, мерката за одземање можела да се оправда само со претпоставка на вина, нешто што би значело вмешување во правата од Конвенцијата според членот 6 став 2.

Во случајот на апликантот, мерката за одземање била применета без апликантот да биде прогласен за виновен согласно законот. Според тоа, мерката за одземање претставувала утврдување на вината на апликантот што претставува повреда на членот 6 став 2.

Член 41

Судот го резервирал прашањето за правичниот надомест, бидејќи не бил подготвен за одлучување.

Неуспехот на државниот орган да ја утврди пропорционалноста кога совесен купувач бил иселен од станот, кој со измама бил стекнат од претходниот сопственик, претставува повреда на членот 1 од Протоколот бр.1

ПРЕСУДА ВО ПРЕДМЕТОТ
ГЛАДИШЕВА против РУСИЈА [GLADYSHEVA v. RUSSIA]

(Апликација бр. 7097/10)
6 декември 2011 година

1. Главни факти

Апликантката била родена во 1973 година. На 28 септември 2005 година, таа купила стан во Москва и живеела во истиот со нејзиниот син. Во времето на донесување на пресудата на Судот, и двајцата се соочиле со неизбежно иселување. Станот претходно бил во сопственост на Градот Москва, но бил купен од Је. – наводната сопруга на починат окупатор, М., на која и биле доделени социјални станови – во постапка за приватизација. Је. потоа го продала станот на трето лице, В., кое го продал на апликантката.

Во 2008 година, Одделот за домување во Москва покренал тужба против апликантката и претходниот сопственик на станот, тврдејќи дека тој бил со измама купен од Је., бидејќи било видно дека Је. всушност не била во брак со М. и дека нејзиниот пасош на кој се потпираше како доказ за идентификација бил прогласен за изгубен во 1996 година.

На 25 јули 2008 година, Окружниот суд Черјомушкински во Москва го одбил тужбеното барање на властите и ја дозволил противтужбата на апликантката, признавајќи ја како легитимен сопственик на станот. Тој навел дека апликантката го купила станот со добра волја и платила куповна цена за него. Одделот за домување во Москва ја обжалил одлуката и последователно, првичната одлука била укината и предметот бил вратен назад до Окружниот суд.

На 15 декември 2008 година, против неидентификуван сторител била започната кривична постапка поради измама во процесот на приватизација на станот. На 9 јули 2009 година, Окружниот суд утврдил дека приватизацијата на станот од страна на Је. била измама. Било утврдено дека органот за регистрација на граѓански акти немал евиденција за склучен брак помеѓу М. и Је. и дека венчаницата била фалсификувана. Така, Је. немала право да биде

регистралирана на адресата на М. или воопшто да го приватизира неговиот стан. Во случајот на апликантката, Окружниот суд утврдил дека таа била совесен купувач, но бидејќи станот бил приватизиран со измама, градот Москва бил законски сопственик и во свој интерес го одзел станот без таа да знае. Окружниот суд наредил иселување на апликантката без надомест или каква било понуда за алтернативно домување.

На 14 декември 2010 година, заменик-јавниот обвинител побарал од Врховниот суд да го разгледа случајот на апликантката во постапката за вонредно преиспитување. Врховниот суд го одбил барањето и одбил да го преиспита случајот. Тој навел дека статусот на апликантката како совесен купувач не бил доведен во прашање во ниту една фаза, а пониските судови го примениле законот и ги уважиле законските барања на тужителот. Било забележано дека апликантката можела слободно да тужи за отштета. Налогот за иселување бил одложуван двапати, но сè уште важел во времето кога била донесена пресудата на Судот.

2. Одлука на Судот

Апликантката истакнала жалбени наводи дека и бил одземен имотот со што бил повреден членот 1 од Протоколот бр.1. Таа понатаму тврдела дека иселувањето било повреда на нејзиното право на почитување на нејзиниот дом согласно членот 8.

Член 1 од Протокол бр.1

Како одговор на аргументот на Владата дека барањето било надвор од опсегот на членот 1 од Протоколот бр.1, бидејќи се однесувало на приватно-правен спор, Судот навел дека е јасно од домашната постапка дека тужбеното барање против апликантката било поднесено од Московското одделение за домување - јавна власт наместо приватна страна.

Судот ги повторил воспоставените принципи за структурата на членот 1 од Протоколот бр.1 и начинот на кој треба да се применат трите правила. За да биде компатибилно со општото правило од членот 1 од Протоколот бр.1, мешањето мора да биде во согласност со принципот на законитост и да се стреми кон легитимна цел со средства разумно пропорционални со целта што се бара да се постигне. Така, мешањето во мирното уживање во имотот мора да постигне правична рамнотежа помеѓу барањата на јавноста, од

општиот интерес на заедницата и барањата за заштита на основните права на поединецот. Понатаму, морал да постои разумен однос на пропорционалност помеѓу употребените средства и целта што се бара, со која било мерка што го лишува лицето од неговиот имот или ја контролира неговата употреба.

Понатаму, Судот одлучил дека преземањето на имотот без плаќање разумен надомест поврзан со неговата вредност вообичаено ќе претставува непропорционално мешање што не можело да се оправда според членот 1 од Протоколот бр.1. Сепак, оваа одредба не гарантирала право на целосна компензација во сите околности, бидејќи легитимните цели од јавен интерес можеле да бараат надоместок помал од целосната пазарна вредност.

Применувајќи ги овие принципи во конкретниот случај, Судот забележал дека апликантот бил признат како законски сопственик на имотот од страна на државата (органите за регистрација на имот и телата за регистрација на домување и престој). Според тоа, тој претставувал сопственост за целите на член 1 од Протоколот бр.1.

Што се однесува до прашањето за постоењето и за природата на мешањето, Судот потврдил дека конкретниот случај спаѓал во општото правило наведено во првата реченица од членот 1 од Протоколот бр.1. Судот повторил дека мешањето во имотот морало да биде законско и да следи легитимна цел, заедно со задоволување на барањето за пропорционалност. Мора да се воспостави правична рамнотежа помеѓу барањата на општиот интерес на заедницата и барањата за заштита на основните права на поединецот, а оваа рамнотежа нема да се постигне таму каде што поединецот носи прекумерен товар.

Судот одлучил дека државата има обврска да ги дефинира условите и процедурите под кои ја пренесува сопственоста на својот имот на лицата што ги смета за подобни и да го надгледува усогласувањето на таквите услови. Не било во рамките на одговорностите на апликантката, за таа да го преземе ризикот од отповикување на нивната сопственост врз имотот поради дефекти кои требало да се решат во специјално утврдени постапки. Обврската да ги исправи таквите грешки паѓала на државата, а не на сметка на поединецот. Така, одземањето на станот на апликантката, претставувало прекумерно индивидуално оптоварување без доволно оправдување дека тоа било во јавен интерес. Згора на тоа, било тешко да се види како сугестијата на Владата да го пренесе овој прекумерен индивидуален товар на В., друг совесен

индивидуален купувач, ќе ја подобро рамнотежата помеѓу јавниот интерес и потребата за заштита на правата на поединците. Ниту, пак, можело да се бара отштета од оние кои навистина биле виновни за измама бидејќи ниту еден виновник не бил идентификуван во кривичната постапка и шансите за нивно идентификување практично не постоеле бидејќи главните сведоци, Је. и нејзиниот наводен сопруг, двајцата биле починати.

Со оглед на горенаведеното, Судот утврдил повреда на членот 1 од Протоколот бр.1.

Член 8

Судот повторил дека кога ќе биде издаден налог за иселување, тоа значи попречување на правото на почитување на домот, без разлика дали тоа е извршено. Конвенцијата бара мешањето да биде пропорционално на легитимната цел, имено во овој случај правата на примателите на социјална помош на кои станот би можел да им се прераспредели. Судот оценил дека е важно да се земе предвид дека наменетите корисници на станот на листата на чекање за социјални станови не можеле да бидат доволно индивидуализирани за нивните лични околности да се избалансираат со оние на апликантот. Во секој случај, ниту еден поединец на листата на чекање не би имал иста приврзаност или интерес за тој конкретен стан – наспроти оној – на апликантката. Ниту, пак, ги исполнувала условите за замена за домување, а Секторот за домување во Москва не покажал добра волја да ѝ обезбеди ни привремено, а камоли трајно решение кога таа морала да се исели. Според тоа, Судот утврдил дека властите целосно го изоставиле од равенката правото на апликантката да се почитува нејзиниот дом кога го балансираше со интересите на градот Москва.

Врз основа на наведеното, Судот утврдил повреда на членот 8.

Член 41

Судот и наредил на Русија да ја врати на апликантката сопственоста на нејзиниот стан и да го поништи налогот за иселување кој бил издаден спрема неа. На апликантката и биле досудени 9.000 евра за нематеријална штета и 11.245 евра за трошоци и издатоци.

Одземањето на незаконски стекнатиот имот на поранешен министер и неговите блиски роднини, како дел од домашните антикорупциски мерки не претставува повреда на членот 1 од Протоколот 1

ПРЕСУДА ВО ПРЕДМЕТОТ
ГОГИТИЦЕ И ДРУГИ против ГРУЗИЈА
[GOGITIDZE AND OTHERS v. GEORGIA]

(Апликација бр. 36862/05)

12 мај 2015 година

1. Главни факти

Апликантите биле четворица грузиски државјани. Вториот и четвртиот апликант биле синови на првиот апликант, а третиот апликант бил неговиот брат.

Првиот апликант бил поранешен владин министер и бил на позицијата заменик-министер за внатрешни работи на Аџарија и претседател на Канцеларијата за ревизија. Во 2004 година, тој бил обвинет за злоупотреба на овластувањата и изнуда, а Јавното обвинителство повело постапка за одземање на неговиот неправично и без објаснување стекнат имот како што било дозволено според домашното законодавство.

Според обвинителството имало разумни основи да се верува дека платата што првиот апликант ја добивал за двете позиции кои ги извршувал помеѓу 1994 и 2004 година не била доволна за купувањето на имотот кој бил стекнат во истиот период. Обвинителот покажал дека официјалните плати на првиот апликант биле 1.644 евра и 6.023 евра за двете позиции, но имотот што тој го стекнал имал вредност од 450.000 евра; проценета вредност од двајца независни ревизори кои извршиле проценка на спорниот имот во август 2004 година.

Во септември 2004 година, Аџарискиот Врховен суд наредил да бидат одземени шест имоти што им припаѓале на апликантите. Само вториот апликант се појавил лично пред судот. Во јануари 2005 година, по жалбата на сите апликанти, Врховниот суд на Грузија вратил еден имот, но ги потврдил преостанатите налози за одземање.

Првиот апликант поднел уставна жалба во декември 2004 година. Тој се жалел дека одземањето на имотот на неговиот и на членовите на неговото семејство значело изрекување на кривична казна без конечно утврдување на вината и дека тој не требало да го сноси товарот на докажување на законитоста на спорниот имот. Понатаму, тој тврдел дека тој и неговото семејство г стекнале предметниот имот многу пред измените во домашното законодавство од 13 февруари 2004 година, со кои била воведена административна постапка за одземање и дека ретроактивната примена на тие одредби на нивната ситуација било неуставно.

Уставниот суд заклучил дека налогот за одземање служел на јавниот интерес во борбата против корупцијата и дека тестот на пропорционалност бил исполнет во текот на постапката за одземање, која била спроведена согласно закон пред домашните судови. Понатаму, со новата измена на законот не биле воведени нови концепти, туку поефикасно биле регулирани постоечките мерки насочени кон спречување и искоренување на корупцијата во јавната администрација. Оттука, жалбата на апликантот била оценета како неоснована и одбиена од Уставниот суд во јули 2005 година.

2. Одлука на Судот

Апликантите истакнале жалбени наводи дека одземањето на нивниот имот претставувало повреда на членот 1 од Протоколот 1, правото на мирно уживање во нивната сопственост, особено бидејќи административното одземање било произволно и дека одземањето на нивниот имот не било привремена мерка, туку неповратен чин и затоа неоправдан и дека домашната постапка го повредила нивното право според членот 6 став 1 и членот 6 став 2.

Член 1 Протокол 1

Судот најпрво забележал дека одземањето на движните и недвижните средства на апликантите претставува мешање во нивното право на мирно уживање во нивната сопственост, во смисла на членот 1 од Протоколот бр.1. Судот потоа продолжил да ги повторува трите правила во рамките на членот 1 од Протоколот 1: принципот на мирно уживање во сопственоста, утврдените услови за лишување од сопственоста и правото на државите да го контролираат располагањето со имотот во согласност со општиот интерес со спроведување на законите за кои тие сметаат дека се неопходни за таа цел. Суштинските услови за мешањето да се смета за компатибилно со членот 1 од Протоколот

1 се дека, тоа треба да биде законско, да служи на легитимниот јавен или општ интерес и да биде пропорционално на легитимната цел што се следи преку постигнување на правична рамнотежа помеѓу општиот интерес на заедницата и заштитата на индивидуалните права. Рамнотежата нема да биде постигната доколку поединецот или поединците се сносат со прекумерен товар.

Судот забележал дека одземањето на имотот на апликантот било наредено во согласност со важечката кривична постапка и Законот за управна постапка. Судот потоа се осврнал на аргументот на апликантот дека ретроактивното применување на законодавниот амандман од 13 февруари 2004 година било незаконско, наведувајќи дека амандманот регулирал нови делови од постојното законодавство и стандарди за антикорупција и дека е во рамките на способноста на државите да го контролираат користењето на имотот ретроспективно преку нови одредби кои ја регулираат фактичката состојба или правните односи. Така, одземањето на имотот било во согласност со условот за „законитост“ содржан во членот 1 од Протоколот бр.1.

Судот сметал дека налогот за одземање бил оправдана со легитимната цел која се однесувала на борбата против корупцијата и да се осигура дека имотот добиен од апликантот не овозможил лична корист на штета на заедницата.

Судот потоа оценувал дали властите постигнале правична рамнотежа помеѓу одземањето на имотот на апликантите и нивното право на сопственост. Судот забележал дека амандманот од февруари 2004 година им помогнал на властите во борбата против корупцијата и бил спроведен како одговор на извештаите на меѓународните тела кои го истакнале високото ниво на корупција во Грузија. Државите, исто така, имаат широка маргина на проценка кога се работи за криминали корупција. Домашните судови презеле внимателно испитување на финансиската состојба на апликантите што произвело докази за значителна неусогласеност меѓу нивниот приход и богатство, што директно водело кон и ја оправдувало одлуката за одземање. Апликантите, исто така, можеле ефикасно да ја оспорат оваа одлука и да презентираат докази за поддршка на нивните тврдења. Затоа, не можело да се каже дека на апликантите им била ускратена разумна можност да го презентираат својот случај или дека постапките на домашните судови биле арбитражни.

Оттука, Судот заклучил дека била постигната правична рамнотежа помеѓу правата на апликантите врз нивниот имот и општиот интерес, и дека немало повреда на членот 1 од Протоколот бр.1.

Член 6

Судот ги отфрлил жалбените наводи на апликантите според членот 6 став 1 како очигледно неосновани, бидејќи самите апликанти се одлучиле да се откажат од своето право да учествуваат во постапката и не било произволно да се очекува тие да го преземат својот досегашен товар на докажување со отфрлање на наводите на обвинителот. Понатаму, жалбените наводи на апликантите според членот 6 став 2 не биле применливи за одземање на имотот, како резултат на граѓанска постапка.

Префрлањето на товарот на докажување на обвинетиот за да ја побие претпоставката дека неговиот имот бил незаконски стекнат откако бил прогласен за виновен за трговија со дрога не претставува повреда на членот 6

ПРЕСУДА ВО ПРЕДМЕТОТ
ГРЕЈСОН И БАРНАМ против ОБЕДИНЕТО КРАЛСТВО
[GRAYSON AND BARNHAM v. THE UNITED KINGDOM]

(Апликации бр. 19955/05 и 15085/06)
23 септември 2008 година

1. Главни факти

Првиот апликант бил осуден во јануари 2002 година за кривично дело кое вклучувало увоз на над 28 килограми чист хероин со вредност која на големо изнесувала 1,2 милиони фунти (околу 1,4 милиони евра). Тој бил осуден на 22 години затвор. Во јули 2002 година, по разгледувањето на писмените и усните поднесоци одапликантот и обвинителството, судијата донел налог за одземање според Законот за трговија со дрога од 1994 година. Судијата бил задоволен со претпоставката дека толку голема пратка не претставувала прв потфат на апликантот во трговија со дрога и дека тој го финансирал купувањето на оваа пратка со средства од претходното тргување со дрога. Апликантот не успеал да ја побие оваа претпоставка. Судијата, исто така, сметал дека било правично да се претпостави дека паричните средства што ги поседувал апликантот биле приходи од трговија со дрога и дека апликантот имал парични средства на друго место што не бил подготвен да ги открие. Судијата заклучил дека апликантот имал профит и одредил налог за одземање во износ од 1.230.748 фунти (околу 1.407.000 евра) и дополнителна казна затвор од десет години доколку парите не биле платени во рок од 12 месеци, тврдејќи дека првиот апликант упорно лажел за неговата имотна состојба во текот на постапката. Првиот апликант ја обжалил одлуката, но Апелациониот суд ја одбил жалбата, сметајќи дека дополнителните сметководствени докази кои апликантот барал да ги признае не го побивале ставот на обвинителството, туку всушност го поддржувале во голема мера.

Вториот апликант бил осуден за две обвиненија за заговор што вклучувало планови за увоз на големи пратки канабис во Обединетото Кралство во јули 2001 година. Меѓутоа, ниту еден увоз не бил успешен и не се знаело каде се наоѓа дрогата. За време на судењето, апликантот бил опишан како главен

организатор во меѓународен бизнис со трговија со дрога, а прикриениот полициски службеник „Мареј“, кој се претставувал како перач на пари и стапил во контакт со апликантот, доставил докази. Мареј изјавил дека апликантот очекувал да добие исплата од 12 милиони фунти (околу 13,7 милиони евра) и дека неговиот личен удел би бил 2 милиони фунти (околу 2,3 милиони евра). Апликантот бил осуден на еднаесет години затвор.

Постапката за одземање започнала во јануари 2002 година. Апликантот призна дека профитирал од трговијата со дрога во смисла на Законот од 1994 година. Судечкиот судија пресудил дека вкупниот профит на апликантот изнесувал 1,5 милиони фунти (околу 1,7 милиони евра). Во април 2002 година, судијата ја продолжил постапката за проценка на остварливите средства на апликантот. Апликантот и неговата сопруга доставиле докази дека единствениот имот им била куќата во Шпанија, која била во заедничка сопственост. Судијата утврдил дека апликантот и неговата сопруга не ја кажувале вистината за нивните активности и нивните извори на приход. Судијата донел налог за одземање во износ од 1.525.615 фунти (околу 1.744.000 евра), со дополнителна казна од над пет години доколку апликантот не плати во рок од 18 месеци. Апликантот поднел жалба против пресудата, тврдејќи дека членот 6 став 1 од Конвенцијата се применува на проценката на остварливиот имот и дека обвинителството не докажало дека тој го поседувал имотот. Апелациониот суд утврдил дека судечкиот судија направил грешка во пресметката и го намалил налогот на 1.460.615 фунти (приближно 1.669.000 евра). Жалбата до Домот на лордовите била одбиена.

2. Одлука на Судот

Потпирајќи се на членот 6 став 1 (право на правично судење) и членот 1 од Протоколот бр. 1 (заштита на сопственоста), апликантите истакнале жалбени наводи дека националните судови при донесувањето на налозите за одземање претпоставувале дека имале скриени средства покрај имотот што бил утврден дека бил во нивна сопственост.

Член 6

Апликантите тврделе дека товарот што им бил ставен за да докажат нивниот стекнат имот бил помал од сумата што била проценета дека била нивен профит од трговијата со дрога, претставувало повреда на нивните права за правична постапка според членот 6 став 1. Осврнувајќи се на своите наоди

во *Филипс против Обединетото Кралство [Phillips v. the United Kingdom]*^[159], Судот повторил дека донесувањето налог за одземање според Законот од 1994 година било аналогно на постапката за изрекување казна, и затоа членот 6 став 1 бил применлив.

Судот забележал дека во текот на првата фаза од постапката според Законот од 1994 година, одговорноста на обвинителството било да утврди, врз основа на веројатноста, дека парите потрошени или примени во текот на шесте години пред делото биле приноси од трговија со дрога. Ако ова се утврди, тогаш товарот преминал на обвинетите да покажат, повторно според урамнотежена веројатност, дека парите наместо тоа биле стекнати од легитимен извор.

Донесувањето на налогот за одземање според Законот од 1994 година било различно од изрекувањето на казна по осуда од страна на кривичен суд бидејќи сериозноста на налогот зависил од утврдувањето корист од минато криминално однесување во однос на кое обвинетиот не морал да биде осуден. Поради оваа причина, покрај тоа што било конкретно споменато во членот 6 став 2, правото на лицето во кривичната постапка да се смета за невино и да бара обвинителството да ја сноси одговорноста за докажување на наводите против него или неа е дел од општиот поим за правично судење според членот 6 став 1. Меѓутоа, правото на презумпција на невиност не е апсолутно, бидејќи во секој казнено-правен систем функционираат презумпции на фактички и правни прашања.

Во текот на постапката и на првиот и на вториот апликант, правата на одбраната биле заштитени со заштитните мерки вградени во системот. Проценката на износот на профитот што апликантите го добиле од трговијата со дрога била спроведена од страна на суд во судска постапка вклучувајќи јавна расправа, однапред обелоденување на случајот на обвинителството и можност апликантите да изнесат документарни и усни докази, а секој апликант бил застапуван од бранител по сопствен избор. Судот не сметал дека во двата случаи не било во согласност со концептот на правично судење според членот 6, да се стави обврската на апликантот, откако ќе биде осуден за тешко кривично дело трговија со дрога, да утврди дека изворот на пари или средства за кои се покажало дека ги поседувал во годините кои претходеа на делото

[159] *Филипс против Обединетото Кралство [Phillips v. the United Kingdom]*, пресуда од 5 јули 2001 година, бр. 41087/98 (вклучена како резиме во оваа публикација)

биле легитимни. Со оглед на постоењето на заштитни мерки во постапката, товарот на докажување не ги надминал разумните граници.

Втората фаза од постапката опфаќала пресметување на вредноста на остварливите средства кои моментално му биле достапни на апликантот. Законската регулатива во оваа фаза не барала од судот што ја изрекува казната да направи претпоставка за криминални активности во минатото: наместо тоа, тој морал да направи проценка на средствата на апликантот во моментот на донесувањето на налогот, а товарот во оваа фаза бил на обвинетиот да утврди според граѓанскиот стандард дека износот што може да се реализира е помал од износот проценет како профит.

Двајцата апликанти дале усни докази во врска со нивните остварени средства. Повторно, тие ја имале предноста на процедуралните заштитни мерки, биле законски застапувани и биле информирани, преку деталните пресуди на судиите, како точно бил пресметан износот на остварениот профит. На секој апликант му била дадена можност да ја објасни својата финансиска состојба и да опише што се случило со средствата што судијата ги зел предвид при одредувањето на износот на профит. Во секој случај, судијата утврдил дека доказите на апликантот биле целосно нечесни и без кредибилитет.

Судот утврдил дека не било некомпатибилно со идејата за правично судење во кривичната постапка да се стави обврската на секој апликант да даде веродостоен извештај за неговата моментална финансиска состојба. Во секој случај, откако се докажало дека биле вклучени во обемна и профитабилна трговија со дрога во период од неколку години, не било неразумно да се очекува апликантите да објаснат што се случило со сите пари што обвинителството ги покажало дека биле во нивна сопственост, повеќе отколку што било неразумно во првата фаза од постапката да се очекува тие да ја покажат легитимноста на парите како извор на средствата. Таквите работи спаѓаат во рамките на она што на апликантите им било познато и товарот на секој од нив немало да биде тешко да се исполни доколку нивните извештаи за нивните финансиски состојби биле вистинити.

Оттука, немало повреда на членот 6 став 1.

Член 1 од Протокол бр.1

Повторно повикувајќи се на своите наоди во *Филипс против Обединетото Кралство [Phillips v. the United Kingdom]*, Судот не утврдил дека барањето за плаќање пари по налогот за одземање донесен во согласност со членот 6 став 1 претставува непропорционално мешање во правото на мирно уживање во сопственоста, и оттука немало повреда на членот 1 од Протоколот бр.1.

Конфискацијата и паричната казна изречена на апликантот поради непријавување на пари во готовина на царинските службеници била непропорционална, што е спротивно на членот 1 од Протоколот бр. 1

ПРЕСУДА ВО ПРЕДМЕТОТ **ГРИФОРСТ против ФРАНЦИЈА [GRIFHORST v. FRANCE]**

(Апликација бр. 28336/02)
26 февруари 2009 година

1. Главни факти

Апликантот бил државјанин на Холандија и живеел во Андора. На 29 јануари 1996 година, на пат кон Франција од Андора, бил запрен од француските царински службеници. Откако двапати бил прашан од царинските службеници дали има пари во готовина за пријавување, апликантот одговорил дека нема. Царинските службеници извршиле претрес врз него и неговото возило и во џебовите му пронашле 500.000 холандски гулдени, што било противвредност на 233.056 евра. Целиот износ го заплениле. Апликантот потоа изјавил дека ги подигнал парите од кредит од банката Андора за да купи имот во Амстердам.

Холандските власти го информирале Националното разузнавање и Царинскиот оддел за истраги дека апликантот и бил познат на холандската полиција во врска со активности кои датирале од 1983 година (закани, изнуда, киднапирање и поседување огнено оружје). Тие додале дека неговата единствена позната тековна активност била поврзана со недвижен имот и дека холандската полиција го сомничила дека ја користел таа активност како параван за перење пари, но дека не можеле да се изведат дополнителни конкретни докази. Во октомври 1998 година, Кривичниот суд во Перпињан го прогласил апликантот за виновен за непочитување на обврската од член 464 од Царинскиот законик да пријави пари, хартии од вредност или вредни предмети. Тој бил осуден, според членот 465 од Царинскиот законик, му бил конфискуван целиот износ и му била изречена парична казна еднаква на половина од износот што не го пријавил (225.000 холандски гулдени, во противвредност од 116.828 евра). Пресудата била потврдена во жалбена постапка во март 2001 година. Во јануари 2002 година, Касациониот суд ја отфрлил ревизијата.

2. Одлука на Судот

Потпирајќи се на членот 1 од Протоколот 1 (заштита на имотот), апликантот истакнал жалбени наводи дека конфискацијата и паричната казна претставувале непропорционален товар со оглед на природата на обвинението спрема него.

Член 1 од Протокол бр.1

Заштитата на сопственоста, содржана во членот 1 од Протоколот бр. 1, се состои од три правила: првото правило, утврдено во првата реченица од првиот став, е од општа природа и го пропишува принципот на мирно уживање во сопственоста; второто правило, содржано во втората реченица од првиот став, го опфаќа лишувањето од имотот кое е подложно на одредени услови; третото правило, во вториот став, признава дека државите имаат право, меѓу другото, да го контролираат користењето на имотот во согласност со општиот интерес. Владите мора да го балансираат нивното право да го контролираат имотот за јавен интерес, наспроти основното право на поединецот на почитување на неговиот имот.

Судот забележал дека во конкретниот случај, паричната казна од 116.828 евра изречена на апликантот потпаѓала под вториот став од членот 1 од Протоколот бр. 1, контрола на имотот. Во врска со конфискацијата на парите што апликантот ги носел со себе, во вредност од 233.056 евра, Судот го повторил својот став наведен во претходната судска пракса дека иако тоа вклучувало лишување од сопственоста, одземањето на парите на апликантот сепак претставувало контрола на користење на имот според третото правило, наведувајќи случаи кои се однесуваат на борбата против дрогата, коцкањето и организациите кои по природа се од видот на мафијата.

Судот понатаму сметал дека предметното мешање било предвидено со францускиот закон и се стремело кон легитимна цел која била во јавен интерес, имено борба против перењето на имот стекнат од трговија со дрога. Бил свесен за важноста на ова прашање за државите договорнички и забележал дека, со текот на годините, се зголемува бројот на меѓународни инструменти, вклучувајќи ги и конвенциите на Обединетите нации и Советот на Европа, препораките на Работната група за финансиска акција и законодавството на Европската унија, конструирани да воспостават ефективни механизми за контрола на прекуграничните текови на капитал. Да се бара од луѓето да

пријават готовина што ја носат кога ќе ја преминат границата и да ги казнуваат доколку не го сторат тоа, била една од таквите мерки.

Во однос на тоа дали француските власти постигнале правична рамнотежа помеѓу барањата на општиот интерес и барањата за заштита на основните права на апликантот, Судот, прво, забележал дека немало индикации во списите на предметот дека на апликантот му се судело за или бил осуден за перење пари. Единствениот прекршок за кој се знаело дека го направил е тоа што намерно не ги пријавил парите во готовина што ги носел. Во своите поднесоци пред Кривичниот суд, царинските органи дури и признале дека сумата што му била пронајдена била во согласност со неговиот личен приход.

Судот, исто така, ја нагласил сериозноста на казната изречена спрема апликантот, имено комбинирана конфискација на целата сума што ја носел и парична казна од половина од тој износ, што изнесувала вкупно 349.584 евра. Тој особено забележал дека во другите земји-членки на Советот на Европа казната која најчесто се применува во такви случаи била парична казна и дека била во износ од само дел од сумата што ја надминува дозволената сума која е предмет на конфискација.

Понатаму, Судот забележал дека француските власти го измениле членот 465 од Царинскиот законик во 2004 година, така што тој повеќе не предвидувал автоматска конфискација, а паричната казна била намалена на една четвртина од предметната сума. Понатаму, тој истакнал дека поголемиот дел од тематски релевантни текстови на меѓународната или Европската унија се повикуваат на потребата казните пропишани од државите да бидат „пропорционални“. Според тоа, Судот утврдил дека казната изречена спрема апликантот била непропорционална, што довело до повреда на членот 1 од Протоколот 1.

Член 41

Судот го резервирал прашањето по однос на материјалната штета бидејќи сеуште не било зрело за донесување на одлука.

Коментарите дадени од министерот за внатрешни работи еден ден по лишувањето од слобода на апликантот преку кои јавноста добила впечаток дека тој бил шеф на криминална група и причините дадени од судијата за продолжување на притворот кои упатувале на утврдена вина, ја повредиле презумпцијата на невиност согласно членот 6

ПРЕСУДА ВО ПРЕДМЕТОТ
ГУЦАНОВИ против БУГАРИЈА [GUTSANOWI v. BULGARIA]

(Апликација бр. 34529/10)
15 октомври 2013 година

1. Главни факти

Четворицата апликанти биле, познат локален политичар, неговата сопруга и нивните две малолетни ќерки родени во 2002 и 2004 година. Властите го сомничиле првиот апликант за вмешаност во криминална група која била обвинета за злоупотреба на моќ и проневера на јавни средства. Пред зори, околу 6:30 часот, на 31 март 2010 година, специјален тим на вооружени и маскирани полицајци пристигнал во домот на апликантите. Чуварот ги предупредил за присуството на неговата сопруга и децата. Откако првиот апликант не ја отворил вратата, полициските службеници насилно влегле. Бил извршен и претрес во куќата, при што биле одземени разни докази. Според апликантите, маскираните полицајци влегле во спалната соба каде родителите ги однеле нивните деца и им се заканувале со огнено оружје и биле осветлени со батерија. Откако му ставиле лисици на првиот апликант, полицијата ѝ наредила на втората апликантка да ги покрие нејзините деца со јорган за да го спречи нивното врескање и плачење од страв. Полицијата го негирала тоа, тврдејќи дека тие не влегле во спалната соба за да му стават лисици на првиот апликант, никогаш не разговарале со вториот, третиот и четвртиот апликант, туку влегле во спалната соба само вооружени со тајзери за да му помогнат на првиот апликант да се облече.

Првиот апликант на крајот бил лишен од слобода и изведен од неговиот дом во 13 часот, снимен од новинари и телевизиска екипа кои се собрале пред куќата. Истиот ден била одржана прес-конференција на која обвинителот најавил дека против лицата кои биле лишени од слобода, вклучително и против првиот апликант, ќе биле покренати обвиненија за нивните дејствија како дел од криминална група. Во 22:55 часот, обвинителот формално го

обвинил првиот апликант за различни кривични дела и му одредил притвор во траење од седумдесет и два часа за да се обезбеди неговото присуство во постапката. На 1 април, еден весник го објавил говорот на обвинителот, заедно со извадоци од интервју со министерот за внатрешни работи, при што тој се осврнал на блискоста на првиот апликант со друг осомничен и нивната вмешаност во „проневера“. На 3 април 2010 година, трибуналот определил притвор спрема првиот апликант со образложение дека постоел ризик да изврши нови кривични дела. На 5 април 2010 година, премиерот дал интервју во живо за актуелните состојби, на крајот од кое било побарано да ги коментира неодамнешните лишувања од слобода. Тој ја споменал блискоста на првиот апликант со друг осомничен, како и нивната стекната „материјална придобивка“.

Жалбата на првиот апликант против неговиот притвор на 13 април 2010 година и натамошното барање за ослободување од 18 мај 2010 година биле одбиени. На 25 мај 2010 година, Апелациониот суд му определил на првиот апликант домашен притвор, истакнувајќи дека опасноста тој да изврши нови кривични дела повеќе не постоела. На 26 јули 2010 година, трибуналот одлучил да го ослободи со гаранција. Во времето на донесување на пресудата на Судот, сè уште била во тек кривичната постапка против првиот апликант.

2. Одлука на Судот

Апликантите истакнале жалбени наводи според членот 3 дека биле подложени на понижувачки третман за време на полициската акција во нивниот дом. Првиот апликант понатаму истакнал жалбени наводи според членовите 5 и 6 во врска со голем број прашања, вклучително и дека тој не бил навремено изведен пред судија и дека изјавите на државните службеници во медиумите ја нарушиле неговата презумпција на невиност. Според членот 8, апликантите тврделе дека претресот извршен во нивниот дом претставувал неоправдано попречување на правото на почитување на нивниот дом и семеен живот, а според членот 13 дека тие немале ефикасен правен лек.

Член 3

Судот утврдил дека полициската акција ја следела легитимната цел да се спроведе лишување од слобода и претрес во општ интерес, поради гонење на сторители на кривични дела. Меѓутоа, при планирањето и извршувањето на полициската акција не биле земени предвид неколку важни фактори, како

што се природата на кривичните дела за кои бил обвинет првиот апликант, фактот дека тој немал никаква историја за насилство и фактот дека во домот биле присутни неговата сопруга и малите деца. Овие фактори укажувале дека употребата на вооружени и маскирани агенти и употребата на методи како што било пристигнувањето многу рано наутро, биле прекумерни наместо она што би било строго неопходно за да се лиши од слобода осомничениот и да се обезбедат докази. Четворицата апликанти биле подложени на психичко искушение кое генерирало чувства на страв, болка и беспомошност. Според тоа, Судот оценил дека полициските дејствија довеле до понижувачко постапување согласно членот 3 и претставувале повреда на тој член.

Член 5

Член 5 став 3 – изведување пред судија

Првиот апликант бил задржан пред почетокот на судењето три дена и шест часа, но не бил обврзан да учествува во какви било истражни мерки по првиот ден. Тој не бил осомничен за вмешаност во било каква активност поврзана со насилство и бил во психолошки кривка состојба во текот на почетните фази на притворот по понижувачкото постапување што го претрпел за време на полициската акција, што исто така било влошено поради неговата озлогласеност во јавноста. И покрај оваа озлогласеност, тој исто така бил приведен во истиот град каде што се наоѓал и трибуналот и немал корист од никакви исклучителни безбедносни мерки. Овие елементи го навеле Судот да утврди повреда на она што го бара членот 5, а тоа е навремено изведување на осомничениот пред судија.

Член 5 став 3 – должина на притворот

Првиот апликант бил задржан во притвор во времетраење од 118 дена (31 март до 30 јули 2010 година), од кои два месеци бил во домашен притвор. Одлуките на домашните трибунали да го задржат во притвор биле засновани на ризикот дека можел да изврши ново дело, особено да изврши влијание врз доказите. Меѓутоа, на 25 мај 2010 година, Апелациониот суд одлучил дека по оставката на апликантот од неговата функција, оваа опасност поминала. Сепак, спротивно на своите обврски според домашното право, истиот суд спрема апликантот определил домашен притвор без да понуди некоја посебна причина за оправдување на оваа одлука. Оттука, Судот заклучил дека властите не ја исполниле својата обврска да обезбедат релевантни и доволни причини

за притворот на првиот апликант по 25 мај 2010 година, и затоа го повредиле членот 5 став 3.

Член 5 став 5 - надомест

Законот за државна одговорност не му обезбедил на апликантот ефикасен правен лек за штетата што ја претрпел за време на притворот, бидејќи тоа барало формален наод од домашниот суд дека притворот бил незаконски. Бидејќи постапката против апликантот сè уште биле во тек, неговиот притвор се уште се сметал за законски од страна на домашните судови и затоа Законот за државна одговорност не бил применлив. Бидејќи не постоела друга домашна одредба за надомест, Судот утврдил дека имало повреда на членот 5 став 5.

Член 6

Судот ги испитал тврдењата на првиот апликант дека разни државни функционери го повредиле неговото право на презумпција на невиност. Откако не утврдил повреда во врска со интервјутото на премиерот и говорот на конференцијата на обвинителот, Судот продолжил да ги разгледува импликациите од интервјутото на министерот за внатрешни работи, за време на кое тој изјавил дека она што „[првиот апликант и другиот осомничен] го направиле претставува детално разработена проневера во период од неколку години“. Судот направил разлика помеѓу природата на ова интервју, исклучиво поврзано со полициската акција, од спонтаната изјава на премиерот неколку дена подоцна. Дополнително, значаен бил фактот што овој говор бил објавен ден по лишувањето од слобода на првиот апликант и пред изведувањето на првиот апликант пред суд, од страна на висок владин функционер, кој во овие околности требало да преземе мерки на претпазливост за да избегне забуна. Зборовите на министерот за внатрешни работи биле повеќе од обично споделување на информации и сугерирале дека првиот апликант бил виновен. Затоа, имало повреда на членот 6 став 2. Конечно, судијата кој го одбил барањето за ослободување на 18 мај 2010 година изјавил дека судот „останува на ставот дека е сторено кривично дело и дека обвинетиот бил вмешан“. Оваа фраза била повеќе од обичен опис на сомневање, туку повеќе било изјава за вината на апликантот пред да се донесе каква било одлука за основаност на случајот. Следствено, ова го повредило и членот 6 став 2.

Член 8

Судот забележал дека предметниот претрес бил заснован на законски одредби кои не претставувале проблем во однос на нивната достапност и предвидливост за целите на претресот да биде „во согласност со законот“. Што се однесувало до последниот квалитативен услов што требал да го исполни домашното законодавство, а тоа е компатибилноста со владеењето на правото, Судот потсетил дека во контекст на заплена и претрес, барал домашното право да понуди соодветни гаранции против арбитрерноста. Во конкретниот случај, претресот на куќата на апликантите бил извршен без претходно овластување од судија. Таков претрес бил дозволен под услов трибуналот да го разгледува претресот ретроспективно за да се осигура дека исполнува одредени материјални и процедурални услови. Во овој случај, дотичниот судија, сепак, не дал никакви причини за неговото одобрување - тој едноставно се потпишал и ставил печат на записникот проследен со зборот „одобрено“. Како резултат на тоа, Судот сметал дека тој не покажал ефикасна контрола врз законитоста и неопходноста од претресот. Оттука, вмешувањето во правото на почитување на домот не било „пропишано со закон“ и затоа бил повреден членот 8.

Член 13 во врска со членовите 3 и 8

Во домашното право не постоел ефикасен правен лек со кој апликантите можеле да истакнат жалбени наводи во врска со своето право да не бидат подложни на третман спротивен на членот 3 и на правото на почитување на нивниот дом според членот 8. Затоа била утврдена повреда на членот 13 во врска со овие два члена.

Член 41

На апликантите им бил досуден заеднички износ од 40.000 евра како правичен надомест и 4.281 евра за трошоци и издатоци.

Пропустите во постапката довеле до тоа дека претресот и одземањето извршени во канцеларијата на апликантот, кој бил адвокат, го повредиле членот 8

ПРЕСУДА ВО ПРЕДМЕТОТ
ИЛИЈА СТЕФАНОВ против БУГАРИЈА
[ILIYA STEFANOV v. BULGARIA]

(Апликација бр. 65755/01)
22 мај 2008 година

1. Главни факти

Апликантот бил адвокат и бил член на Софиската адвокатска комора од 1994 година. Во ноември 2000 година, г-дин Р.С. се пожалил во полицијата во Софија, дека бил киднапиран од лица кои работеле за неговиот поранешен работодавач, МИГ Груп АД. Вработен во компанијата, г-дин К.Г., му се заканувал на него и на неговото семејство со насилство поради тоа што не ги вратил парите што ги должел на компанијата. Киднаперите потоа го однеле во канцеларијата на апликантот, кој бил правен советник на МИГ Груп АД, каде што бил принуден да потпише писмен документ со ветување дека ќе ги плати парите, како и договор за предавање на неговиот автомобил. Сите овие документи наводно биле изготвени од страна на апликантот.

Последователно, софиската полиција отворила кривична истрага за наводите за изнуда и го довела г-дин К.Г. и уште две лица на сослушување. Откако бил информиран за апсењето на г-дин К.Г., на 29 ноември 2000 година, околу 14 часот, апликантот отишол во полициската станица да ја понуди својата помош. Тој бил одведен од полициските службеници во просторија каде што можел да види како се повикуваат други луѓе на сослушување, и додека не бил издаден налог за негово апсење, не му било дозволено да излезе. Полицијата одлучила да го приведе г. К.Г. и уште две лица во времетраење од 24 часа. Таа вечер во 18.30 ч. службеникот задолжен за истрагата го сослушал апликантот како сведок. Апликантот изјавил дека не го видел г-дин Р.С. на предметниот датум и ги негирал наводите дека г. Р.С. бил принуден да потпише какви било документи во неговата канцеларија. Тој исто така изјавил дека г-дин К.Г. бил негов клиент и дека имал компјутер во својата канцеларија. Таа ноќ, полициски службеници ја запечатиле вратата од канцеларијата на апликантот. Апликантот тврдел дека неговиот мобилен телефон потоа бил прислушван, а Владата навела дека нема документарен доказ што укажува дека тоа било така.

Следниот ден, службеникот задолжен за случајот поднел барање до Окружниот суд во Софија за налог за претрес на канцеларијата на апликантот. Судијата го издал налогот за претрес, наведувајќи дека имало доволно докази дека во канцеларијата можело да има докази релевантни за случајот. Таа вечер полициските службеници го заплениле компјутерот, мониторот, печатачот и други предмети на апликантот, како што се документи и флопи дискови. Претресот бил извршен во присуство на двајца сведоци, кои го потпишале пописот на полицискиот претрес. Самиот апликант пристигнал во неговата канцеларија откако претресот започнал и истакнал формален приговор за законитоста на претресот.

Во декември 2000 година, службеникот задолжен за истрагата бил информиран дека со претресот не биле пронајдени никакви досиеја во врска со случајот. Апликантот потоа побарал да му се вратат предметите. Во февруари 2001 година, обвинителството одлучило да ја запре истрагата, наведувајќи дека идентитетот на наводниот сторител не бил утврден. Исто така, наредил да му бидат вратени предметите на апликантот. Барањето на апликантот за информации во врска со наводното прислушување на неговиот телефон останало неиспитано.

2. Одлука на Судот

Апликантот истакнал жалбени наводи според членот 8 (право на почитување на приватниот и семејниот живот) дека претресот и заплenuвањето извршени во неговата канцеларија биле незаконски и дека полицијата го прислушувала неговиот телефон. Тој, исто така, истакнал жалбени наводи според членовите 3 (забрана за тортура) и 5 (право на слобода и безбедност) дека претресот во неговата канцеларија бил понижувачки и дека бил незаконски лишен од слобода во полициската станица. Тој понатаму истакнал жалбени наводи според членот 6 (право на правично судење) дека немал пристап до суд надлежен да одлучува по кривичната пријава против него, а според член 13 дека немал пристап до правен лек.

Член 8

Претресот и одземањето на предмети од канцеларијата на апликантот претставувало мешање во правата на апликантот според членот 8. Ова доведува до повреда доколку не може да се покаже дека дејствијата на властите биле извршени во согласност со законот, дека ја следеле легитимната цел и биле

неопходни во едно демократско општество. Во конкретниот случај претресот бил извршен врз основа на судски налог. Судот, исто така, забележал дека полицијата поднела барање за налог само откако добила изјави од сведоците и жртвата за наводното кривично дело. Информациите добиени од изјавите довеле до уверување дека во канцеларијата на апликантот можеби се извршила изнуда. Сепак, самиот налог бил многу широк и не прецизирал кои предмети и документи се очекува да се најдат во канцеларијата на апликантот. Во налогот, исто така, не било споменато дали треба да се отстрани привилегираниот материјал. Судот утврдил дека налогот бил изготвен премногу широко и затоа не бил способен да го минимизира вмешувањето во правата на апликантот согласно членот 8 и неговата професионална тајна. Судот, исто така, забележал дека прекумерната широчина на налогот се одразила на начинот на кој тој бил извршен, со тоа што полицијата го отстранила целиот компјутер на апликантот, како и другите предмети пронајдени во канцеларијата. Компјутерот се држел повеќе од два месеци, што сигурно имало негативно влијание врз работата на апликантот. Претресот бил извршен во присуство на двајца сведоци, но овие сведоци биле соседи и не биле правно квалификувани. Ова го направило многу малку веројатно дека тие ќе биле способни да идентификуваат кои материјали биле опфатени со законска професионална привилегија, и затоа не можеле да обезбедат ефикасна заштита од прекумерен упад од страна на полицијата. Судот исто така забележал дека според бугарскиот закон апликантот немал средства да ја оспори законитоста на налогот или неговото извршување. Како резултат на тоа, Судот утврдил дека претресот и одземањето биле непропорционални и го повредиле членот 8.

Во однос на наводното прислушување на телефонот, жалбените наводи на апликантот се однесувале на мерките за надзор кои наводно биле применети врз него. Судот морал да биде уверен во оваа ситуација дека постои разумна веројатност дека таквите мерки биле применети. Во овој случај, единствениот елемент што би можел да сугерира дека имало прислушување биле наводите на апликантот дека имало нарушувања на неговата линија вечерта на 29 ноември 2000 година. Меѓутоа, таквите нарушувања не биле нужно доказ за прислушување. Категоричното негирање од страна на Владата дека имало тајно следење и отсуството на какви било документи во врска со какво било прислушување му сугерирале на Судот дека не било утврдено дека имало мешање во правата на апликантот според членот 8. Жалбените наводи биле отфрлени како очигледно неосновани.

Член 3

За да биде повреден членот 3, третманот на апликантот морал да достигне минимално ниво на сериозност; страдањето и понижувањето да го надминува она што би било неизбежно во легитимниот третман. Во овој случај, Судот утврдил дека, иако извршениот претрес и заплена би можел да влијае на професионалната репутација на апликантот, тој очигледно паднал под минималното ниво на сериозност потребен за да доведе до повреда на членот 3. Жалбените наводи биле отфрлени како очигледно неосновани.

Член 5

Членот 5 можел да се однесува на лишување од слобода што трае само многу краток период. Сепак, Судот забележал дека во овој случај немало потреба да го реши ова прашање, бидејќи бил уверен дека лишувањето од слобода било оправдано. Апсењето и притворот биле пропишани со закон и Судот не сметал дека властите, држејќи го апликантот во притвор во вкупен период од пет часа за да се земе неговата изјава, ја надминале разумната рамнотежа помеѓу потребата од негово сослушување и неговото право на слобода. Жалбените наводи биле отфрлени како очигледно неосновани.

Член 6

Кривичната постапка никогаш не била насочена кон апликантот во овој случај и против него никогаш не била поднесена кривична пријава. Издавањето наредба за претрес исто така не значело поднесување на кривична пријава. Како резултат на тоа, постапката во која директно бил инволвиран апликантот не спаѓала во опсегот на членот 6. Жалбените наводи биле отфрлени и прогласени за недопуштени.

Член 13

Потпирајќи се на членот 13, апликантот истакнал жалбени наводи дека немал ефективни правни лекови за неговите жалбени наводи според членовите 3, 5, 6 и 8. Неговите жалбени наводи според првите три члена биле отфрлени како неосновани. Во врска со членот 8, Судот забележал дека бугарскиот закон не му дозволувал на апликантот да ја оспори законитоста на претресот и одземањето, ниту пак да добие отштета доколку тоа било незаконско. Според

тоа, имало повреда на членот 13 во однос на жалбените наводи согласно членот 8.

Член 41

Судот му досудил на апликантот 1.000 евра по основ на нематеријална штета.

Присилното одземање на имотот како кривична санкција претставува повреда на имотните права на апликантот според членот 1 од Протоколот бр.1 од Конвенцијата

ПРЕСУДА ВО ПРЕДМЕТОТ
МАРКУС против ЛАТВИЈА [MARKUS v. LATVIA]

(Апликации бр.17483/10)

11 јуни 2020 година

1. Главни факти

Апликантот бил латвиски државјанин, роден во 1953 година, кој живеел во Рига. Во 2008 година, тој бил осуден за барање и обид за примање поткуп на 80.000 латвиски лати (околу 114.000 евра), додека бил раководител на образовна институција, спротивно на членот 320(2) од Латвискиот кривичен законик. Тој бил осуден на четири години затвор, со споредна казна одземање на имотот. Меѓутоа, според домашното законодавство на Латвија, мерката се однесувала на целокупниот имот на осуденото лице и не бил наведен конкретниот имот што требал да се одземе од апликантот.

Во 2010 година, апликантот поднел неколку уставни жалби со кои ја оспорил уставноста на членот 320(2) од Кривичниот законик. Тој ја оспорил несразмерната природа на казната - тврдејќи дека налогот за одземање влијаел и на неговиот возрасен син, како трето лице, бидејќи еден од одземените имоти била куќа која се водела на негово име, но која ја користел неговиот возрасен син со неговото семејство. Дополнително, апликантот тврдел дека присилното одземање на имотот било во спротивност со забраната за дискриминација, правото на правично судење и правото на сопственост, кое било загарантирано со Уставот на Латвија.

Уставниот суд покренал постапка за правото на сопственост, но одбил да поведе постапка во врска со забраната на дискриминација или правото на правично судење. Во јануари 2011 година, Уставниот суд ја запрел постапката, упатувајќи му на Собранието на фактот дека имало „сериозни недостатоци“ во законската регулатива за изрекувањето и спроведувањето на санкцијата одземање на имотот, истакнувајќи дека законот не прецизирал кој имот не може да се одземе и затоа мерката можела да ги повреди правата на членовите на семејството на лицето. Меѓутоа, според членот 105 од Уставот,

ваквата заштита за трети лица не опфаќало имот стекнат на незаконски начин.

Понатаму, Уставниот суд утврдил дека санкцијата за одземање не била експропријација на имот, туку мешање во имотните права. Ова значело дека мешањето било во согласност со законот, бидејќи членот 320(2) од Кривичниот законик бил донесен со правилна процедура и им служел на легитимните цели за заштита на демократијата, јавната безбедност и правата на другите. Иако Уставниот суд посочил дека алтернативен начин за постигнување на тие цели би било подобрување на законодавството во врска со одземањето на незаконски стекнатиот имот, самото постоење на алтернативни мерки не значело дека законодавецот ја надминал својата маргина на проценка.

2. Одлука на Судот

Апликантот тврдел дека според членот 1 од Протоколот бр. 1 кривичната санкција за одземање на имот, што довела до одземање на неговиот законски стекнат имот, била непропорционална. Понатаму, тој истакнал дека одземањето на имотот, во најголем број случаи, имала ефект врз животите на други лица (во овој случај, неговиот полнолетен син и инвалидизираните родители) и на тој начин санкцијата била изречена не само на оној кој бил кривично одговорен, туку и спрема трети лица.

Член 1 од Протокол бр.1

Судот најпрво забележал дека членот 1 од Протоколот бр. 1 содржи три различни правила кои го пропишуваат принципот на мирно уживање во сопственоста, го регулираат лишувањето од сопственоста и го признаваат правото на државата да го контролира располагањето со имотот. Во овој случај, Судот забележал дека се применува третото правило, бидејќи санкцијата се состоела од општо одземање на неговиот имот изречена спрема апликантот. Иако домашните судови не го идентификувале конкретниот имот кој требал да биде предмет на одземање, во реалноста, десет од единаесетте имоти биле подложени на ограничување на сопственоста во текот на предистражната постапка. Сопственоста на осум од тие имоти подоцна биле префрлени на државата. Судот дополнително истакнал дека не биле обезбедени докази кои сугерирале дека тие имоти имале каква било друга поврзаност со кривичното дело. Според тоа, кривичната санкција за одземање на имотот претставувала мешање во правото на сопственост на апликантот.

Во врска со аргументот на апликантот дека задолжителното одземање во кривичната постапка било непропорционално, Судот го забележал аргументот на Владата дека формулацијата на домашното право се чини дека дозволувала одземањето на имотот да биде насочена кон дел од имотот на осуденото лице.

Сепак, Судот укажал на наодите на Уставниот суд, кој заклучил дека постоела несигурност и различна судска практика во однос на способноста на судечкиот суд да го одреди степенот на одземање на имотот. Основните судови често сметале дека нивната надлежност била ограничена на налогот за одземање на целокупниот имот на лицето и продолжиле да го прават тоа дури и кога исходот можел да се смета за непропорционален. Така, бидејќи регулативата оставала таква несигурност за опсегот на надлежноста на основниот суд, Судот не можел да ја смета мерката за предвидлива или способна да обезбеди заштита од арбитрерност.

Што се однесувало до задолжителната природа на санкцијата, следејќи ја претходната судска пракса, Судот одлучил дека задолжителното одземање на имот го лишило апликантот од секаква можност да приговара во случаите против него и од какви било изгледи за успех. Понатаму, точниот обем на казната што се одредува во предистражната фаза на постапката, не можела да се смета дека му давала на поединецот разумна можност да го претстави неговиот или нејзиниот случај до надлежните органи.

Имајќи го предвид опсегот на преиспитувања извршен од домашните судови, Судот забележал дека немало индивидуализирана проценка на санкцијата за одземање на имотот изречена спрема апликантот. Во домашните пресуди со кои бил осуден апликантот, анализата на пропорционалноста се однесувала само на лишувањето од слобода и не се однесувала на споредната санкција одземање на имотот. Домашните судови никогаш не го прецизирале конкретниот имот што требал да биде одземен, па оттука и степенот на санкцијата не бил идентификуван во домашните пресуди. Ниту, пак, прашањето дали количината на имотот што требал да се одземе одговарал на тежината на делото или дали тоа наметнувало прекумерно оптоварување на апликантот кога било анализирано од домашните судови.

Така, Судот сметал дека членот 320(2) од Кривичниот закон го ограничил опсегот на преиспитување спроведен од домашните судови до степен до кој бил премногу тесен за да се задоволи барањето за „правична рамнотежа“

својствена во членот 1 од Протоколот бр.1. Тоа не му овозможило на апликантот разумна можност да го презентира својот случај пред надлежните органи.

Оттука, Судот заклучил дека домашната регулатива немала јасност и предвидливост, не ги дала потребните процедурални заштитни мерки и не обезбедила заштита од арбитрерност. Како резултат на тоа, Судот оценил дека имало повреда на членот 1 од Протоколот бр. 1 на Конвенцијата.

Член 41

Апликантот не поднел барање за правичен надомест и затоа Судот не досудил надомест.

Хрватскиот функционер не бил поттикнат да изврши корупција, но неговите права на одбрана според членот 6 биле ограничени поради отсуството на ефикасна постапка за откривање на доказите обезбедени со таен надзор

ПРЕСУДА ВО ПРЕДМЕТОТ
МАТАНОВИЌ против ХРВАТСКА
[MATANOVIĆ v. CROATIA]

(Апликација бр. 2742/12)

4 април 2017 година

1. Главни факти

Апликантот бил роден во 1949 година, а во времето на донесување на пресудата на Судот издржувал затворска казна во затворот Лепоглава, Хрватска. Тој бил потпретседател на Хрватскиот фонд за приватизација, правно лице основано од државата и задолжено да спроведе приватизацијата на имот кој бил во државна сопственост. На 3 април 2007 година, Ј.К., претставник на инвестициски проект, пријавил до Државното правобранителство дека апликантот побарал поткуп за да обезбеди реализација на неговиот проект. Потоа, Државното правобранителство побарало од Жупанискиот суд во Загреб да одобри употреба на посебни истражни мерки во однос на апликантот, особено прислушување на неговиот телефон, тајно следење и употреба на Ј.К. како доушник во симулирана операција за купување. Барањето било одобрено истиот ден, наредбата ја вклучувала фразата од законот „дека истрагата [не може] да се спроведе со други средства или дека ќе биде исклучително тешко [да се направи тоа]“. Во текот на истрагата, од страна на истражниот судија биле издадени уште неколку наредби за истото.

Се случиле неколку средби помеѓу пријавениот и Ј.К., меѓу кои и една каде Ј.К. му дал на апликантот 50.000 евра во врска со неговиот инвестициски проект. Во јуни 2007 година, истражен судија наредил укинување на посебните истражни мерки. Апликантот потоа бил уапсен и задржан. Тој бил обвинет во февруари 2008 година.

Во мај 2009 година, Жупанискиот суд во Загреб утврдил дека апликантот во својство на јавен службеник земал мито, го олеснил примањето поткуп и ја злоупотребил својата положба и овластување во врска со одредени инвестициски и приватизациски проекти. Тој бил осуден на единаесет години

затвор. Судот во голема мера се потпираше на снимките од тајниот надзор, а особено на оние кои се однесувале на првиот состанок организиран откако Ј.К. се согласил да стане доушник. На тој состанок апликантот му објаснил на Ј.К. колку се очекувало во исплатата и дека било вообичаена практика да се наградува за лобирање.

Апликантот поднел жалба до Врховниот суд, кој ја потврдил пресудата за обвиненијата за земање поткуп и злоупотреба на службена положба и овластување. По уставната жалба, Уставниот суд во јуни 2011 година утврдил повреда на правото на апликантот на презумпција на невиност, но ги одбил другите негови жалби.

2. Одлука на Судот

Апликантот истакнал жалбени наводи дека прибегнувањето на домашните власти кон тајно следење било повреда на членот 8 (право на почитување на приватниот и семејниот живот). Понатаму, тој тврдел дека бил поттикнат на сторување на кривично дело и дека неовозможувањето увид во доказите добиени со посебни истражни мерки против него, било спротивно на членот 6 (правото на правично судење). Апликантот, исто така, истакнал жалбени наводи дека толкувањето на домашните судови на релевантните одредби од Кривичниот законик било спротивно со барањата од членот 7 (нема казнување без закон).

Член 8

Судот се повикаше на својата претходна судска пракса, во која утврдил дека хрватскиот Кривичен законик, како што се толкувал и применувал од надлежните судови, не давал доволно јасност во однос на обемот и начинот на користење на дискрецијата доделена на јавните органи. Слично на тоа, во конкретниот случај, постапката за наредба и надзор на следењето на телефонот на апликантот не обезбедила соодветни заштитни мерки против различни можни злоупотреби. Поточно, наредбите на истражниот судија не давале образложение кое било релевантно за околностите на случајот, особено зошто истрагата не можела да се спроведе со други, помалку наметливи средства. Оттука, имало повреда на членот 8.

Член 6 став 1

Судот прво ги разгледал жалбените наводи на апликантот во врска со можното поттикнување за сторување на кривично дело. Било забележало дека органите на прогонот само му дале инструкции на Ј.К. да дејствува како доушник откако ја пријавил корупцијата на апликантот. Првата средба меѓу пријавениот и Ј.К. на кој Ј.К. дејствувал со поддршка на органите на прогонот, се случила на 3 април 2007 година. Снимката од овој разговор покажала дека апликантот имал целосна контрола врз корупцијата поврзана со предметниот инвестициски проект, објаснувајќи му ги на Ј.К. модалитетите на незаконската активност, инсистирајќи на оправданоста на неговото барање поткуп. Покрај тоа, ништо не сугерирало на тоа дека оваа дискусија била резултат на тоа што Ј.К. претходно го поттикнувал апликантот да прима поткуп. Затоа, Судот прифатил дека дејствијата на органите на прогонот останале во границите на тајната работа, а не во границите на агент провокаторството. Според тоа, немало повреда на членот 6 став 1 во врска со овој аспект од жалбените наводи на апликантот според членот 6 став 1.

Судот потоа продолжил да ги разгледува жалбените наводи за неовозможување на увид во доказите прибавени со посебни истражни мерки. Жалбените наводи на апликантот се фокусирале на неговиот неовозможен пристап до три главни категории докази кои биле добиени со употреба на мерки за тајно следење, а Судот се осврнал на секоја категорија посебно.

Првата категорија на докази биле снимките од надзорот, на кои домашните судови се потпирале при одлучувањето за осудата на апликантот. Одбраната имала пристап до транскриптите од тие снимки, кои според домашното право биле само инструмент за помошна техничка помош на странките, но им била ускратена можноста да добијат копии од самите снимки. Судот нагласил дека транскриптот од снимките бил произведен од независен и непристрасен експерт, а снимките биле репродуцирани на судењето, и дека тоа било противтежа на неможноста на одбраната да добие копии од снимките. Понатаму, транскриптите биле ставени на располагање на одбраната веднаш по поднесувањето на обвинението. Биле наредени дополнителни записници од страна на судечкиот суд откако ги зел предвид аргументите на странките и истите биле достапни на одбраната по нивното изготвување. Според тоа, ништо не укажувало дека апликантот бил спречен соодветно да ја подготви својата одбрана.

Втората категорија на докази се однесувале на снимките направени преку тајно следење кои биле вклучени во списите на случајот, но на кои не била заснована осудата на апликантот. Судот забележал дека апликантот имал пристап до извештаите во врска со неговите разговори со трети лица. Тие биле доволно детални за да му овозможат на апликантот да формира конкретни аргументи за релевантноста на аспектите на снимките за неговиот случај. Меѓутоа, апликантот немал такви аргументи во текот на домашната постапка. Наводната неможност на апликантот да пристапи до овие снимки не била доволна за да се утврди повреда на членот 6.

Третата категорија докази се однесувале на снимки добиени со тајно следење, но се однесувале на други лица кои на крајот не биле обвинети во постапката. Осудата на апликантот не била заснована на овие снимки, но исто така не биле вклучени во списите на случајот или презентирани на одбраната. Ова било оправдано со образложение дека апликантот немал право на пристап до снимките кои допираат до приватниот живот на другите и кои уште на почетокот се сметале дека не биле релевантни за случајот. Во исто време, не била достапна постапка што ќе му овозможела на надлежниот суд да ја оцени, по барање на апликантот, релевантноста на доказите за случајот. Понатаму, ниту првостепениот суд ниту Врховниот суд никогаш не се впуштиле во балансирање помеѓу правата од членот 8 на поединците кои биле снимени и ограничувањето на правата на одбрана на апликантот.

Со оглед на ова, Судот оценил дека постапката против апликантот, земена во целина, не ги исполнила барањата за правично судење и го повредила членот 6 став 1.

Член 7

Апликантот истакнал жалбени наводи за тоа дека толкувањето на домашните судови на релевантните одредби од Кривичниот законик се косело со барањата од членот 7 и дека судовите погрешно постапиле со претпоставката дека тој имал статус на „државен службеник“. Сепак, Судот забележал дека Врховниот суд ја исправил оваа погрешна класификација од страна на понискиот суд со тоа што утврдил дека позицијата на апликантот не била став на „државен службеник“ туку на „одговорно лице“ според Кривичниот законик. Врховниот суд тогаш заклучил дека грешката на првостепениот суд во врска со положбата на апликантот не ја направила неговата осуда незаконска, бидејќи одредбите од Кривичниот законик според кои апликантот бил осуден

ги предвидувале истите санкции, без разлика дали корумпираните дејствијата биле извршени од поединец кој дејствува во својство на „државен службеник“ или „одговорно лице“. Апликантот ја имал секоја можност да ги изнесе своите аргументи во врска со правната дефиниција на неговата позиција и околностите на спорната корупција и тие аргументи биле соодветно испитани од Врховниот суд. Во овие околности, Судот не видел причина да се сомнева во овие наоди на Врховниот суд, ниту пак утврдил дека грешката направена во прв степен, поправена со пресудата на Врховниот суд, сама по себе била спротивна на барањата од членот 7. Затоа, Судот ги отфрлил овие жалбени наводи како очигледно неосновани.

Член 41

На апликантот му биле досудени 1.500 евра за нематеријална штета и 2.500 евра за трошоци и издатоци.

Неуспехот на домашниот суд да спроведе опсежно преиспитување за тоа дали била воспоставена потребната рамнотежа на начин кој бил во согласност со правото на апликантот на мирно уживање во сопственоста, претставува повреда на членот 1 од Протоколот бр.1

ПРЕСУДА ВО ПРЕДМЕТОТ
ПАУЛЕТ против ОБЕДИНЕТО КРАЛСТВО
[PAULET v. THE UNITED KINGDOM]

(Апликација бр.6219/08)

13 мај 2014 година

1. Главни факти

Апликантот бил државјанин на Брегот на Слоновата Коска, роден во 1984 година, кој пристигнал во Обединетото Кралство на 26 јануари 2001 година, а потоа незаконски останал таму. Тој се пријавил и се вработил на три работни места користејќи лажен француски пасош. Сите работодавци истакнале дека немале да го вработат доколку го знаеле неговиот вистински имиграциски статус. Помеѓу април 2003 и февруари 2007 година, апликантот заработил бруто плата од 73.293,17 фунти од неколкуте негови вработувања. Неговите вкупни заштеди изнесувале 21.649,60 фунти.

Апликантот потоа бил приведен од полицијата откако доставил лажни документи до Агенцијата за возачки дозволи и возила, во обид да добие привремена возачка дозвола. Во јуни 2007 година, апликантот се изјаснил за виновен по три точки од обвинението за нечесност, со што се здобил со парична корист стекната со измама. Тој, исто така, се изјаснил за виновен по една од точките од обвинението, за поседување на лажен документ за лична идентификација со умисла, една точка која се однесувала за возење иако бил дисквалификуван и една точка за управување со моторно возило без осигурување. На судењето, судијата препорачал депортација на апликантот.

Понатаму по оваа препорака, обвинителството побарало налог за одземање според членот 6 од Законот за приноси од криминал од 2002 година, во однос на заработката на апликантот. Судечкиот судија прифатил дека апликантот го платил целиот данок и националното осигурување кои се однесувале на неговата заработка и дека парите што ги заработил од вработувањето биле вистински заработени. Во однос на преостанатиот имот што го имал

апликантот, 21.949,60 фунти, бил издаден налог за одземање со 12-месечна последователна казна затвор доколку не се исплатат. Ова ефективно го лишило апликантот од сите заштеди што ги акумулирал за време на годините во кои бил вработен.

Апликантот поднел жалба, тврдејќи дека неговата заработка не требало да биде гледана во смисла на Законот за приноси од криминал од 2002 година и дека одлуката на обвинителот да бара налог за одземање била злоупотреба на процесот. Подоцнежните жалби на апликантот биле одбиени, а против него била покрената извршна постапка.

2. Одлука на Судот

Апликантот истакнал жалбени наводи според членот 1 од Протоколот 1 дека налогот за одземање претставувал непропорционално мешање во неговото право на мирно уживање во неговата сопственост.

Член 1 од Протокол бр.1

Судот повторил дека членот 1 од Протоколот бр.1 се состои од три различни правила: принципот на мирно уживање во сопственоста, условите за одземање на сопственоста и правото на државите да го контролираат располагањето со имотот во согласност со општиот интерес. Судот потврдил дека второто и третото правило треба да се толкуваат во светло на општиот принцип утврден со првото правило.

Во конкретниот случај, налогот за одземање јасно претставувал мешање во правото на апликантот на мирно уживање во неговиот имот. Понатаму, налозите за одземање спаѓале под правото на државите договорнички да го контролираат располагањето со имотот (третото правило), во овој случај за да се обезбеди плаќање на санкциите. Сепак, било истакнато дека мора да постои пропорционална врска помеѓу употребените средства и целта што треба да се постигне. Мешањето би било непропорционално кога сопственикот на имотот би морал да сноси индивидуален и прекумерен товар, во однос на исходот од правичната рамнотежа помеѓу правото на сопственост на поединецот и општиот интерес. Важен фактор во одредувањето на оваа рамнотежа е дали постапката во целина му дала на апликантот разумна можност да го претстави својот случај до надлежните органи.

Во конкретниот случај, Судот забележал дека во времето кога случајот на апликантот бил пред англиските судови, било соодветно тој да расправа за злоупотреба на процесот и угнетување. Судот, исто така, утврдил дека иако Апелациониот суд оценил дали налогот за одземање бил злоупотреба на процесот и во јавен интерес, тие не утврдиле дали се воспоставила потребната рамнотежа на начин што бил во согласност со правото на апликантот на мирно уживање во сопственоста.

Така, врз оваа основа, Судот утврдил дека во времето кога апликантот ја покренал домашната постапка, опсегот на преиспитување што го извршил домашниот суд бил премногу тесен за да се задоволи барањето за правична рамнотежа што се барала со членот 1 од Протоколот бр.1 и затоа имало повреда на членот 1 од Протоколот бр.1.

Член 41

Констатираната повреда во конкретниот случај се засновала на отсуство на преиспитување на налогот за одземање, кое би било способно да ги задоволи барањата од членот 1 од Протоколот бр.1. Во отсуство на приближна причинско-последична врска помеѓу утврдената процедурална повреда и финансиската загуба претрпена од апликантот, поради налогот за одземање, Судот не можел да досуди надомест за материјална штета. Сепак, Судот досудил 2.000 евра за нематеријална штета. На апликантот му биле досудени дополнителни 10.000 евра во однос на трошоците.

Статутарната претпоставка дека целиот имот стекнат во претходните шест години од страна на лице осудено за кривично дело за трговија со дрога бил незаконски, не ја нарушува презумпцијата на невиност или правото на правично судење според членот 6

ПРЕСУДА ВО ПРЕДМЕТОТ
ФИЛИПС против ОБЕДИНЕТО КРАЛСТВО
[PHILLIPS v. THE UNITED KINGDOM]

(Апликација бр. 41087/98)

5 јули 2001 година

1. Главни факти

Апликантот бил британски државјанин, осуден во 1995 година поради тоа што бил вклучен во мрежа за увоз на големо количество на смола од канабис во Обединетото Кралство. Иако тој претходно бил осудуван, ова било негово прво кривично дело поврзано со дрога. Тој бил осуден на девет години затвор.

Според Делот 2 од Законот за трговија со дрога од 1994 година, била спроведена истрага за имотната состојба на апликантот. На рочиштето за одземање пред Крунскиот суд, судијата го применил членот 4(3) од Законот од 1994 година, кој му дозволува на судот да претпостави дека целиот имот што го стекнал апликантот, лице осудено за кривично дело трговија со дрога, во претходните шест години, всушност бил принос од трговија со дрога. Оваа сума изнесувала 91.400 фунти (околу 102.700 евра) и за таа сума бил донесен налог за одземање. Пропустот да се предаде таа сума на властите резултирало со дополнителна затворска казна од две години. На апликантот не му било дозволено да се жали на пресудата и казната.

2. Одлука на суд

Апликантот истакнал жалбени наводи за тоа дека законската претпоставка според Законот од 1994 година го повредила неговото право да се смета за невин, гарантирано според членот 6 став 2, и дека исто така имало повреда на членот 6 став 1. Тој понатаму истакнал жалбени наводи дека налогот за одземање бил во спротивност со членот 1 од Протоколот бр. 1 на Конвенцијата.

Член 6 став 2

Судот забележал дека налогот за одземање не бил поврзан со понатамошно утврдување на кривична вина за кое било друго дело поврзано со дрога и не биле додадени дополнителни осуди во криминалното досие на апликантот. Следело дека претпоставката според Законот од 1994 година не значела дека апликантот бил „обвинет за кривично дело“. Наместо тоа, Судот прифатил дека целта на претпоставката била да му овозможи на домашниот суд да ја процени соодветната сума што требала да се одземе, во суштина да му овозможи на судот да ја определи висината на паричната казна или должината на затворската казна спрема осудениот сторител. Бидејќи постапката за одземање суштински го одредувала карактерот и однесувањето на обвинетиот како дел од процесот на изрекување казна, членот 6 став 2 не бил применлив, бидејќи определувањето не значело покренување ново обвинение во рамките на автономното значење на Конвенцијата.

Член 6 став 1

Судот оценил дека правото на едно лице во кривична постапка да се смета за невино и да бара обвинителството да ја сноси одговорноста за докажување на наводите против него или неа, било дел од општиот поим за правично судење според членот 6 став 1. Судот потврдил дека законската претпоставка според Законот од 1994 година не било утврдување на вина, туку метод за проценка на вредноста на која требало да се утврди налогот за одземање и иако налогот за одземање бил од значителен износ и ја зголемил можноста апликантот да служи уште една затворска казна, неговата осуда за дополнително дело не била доведена во прашање.

Понатаму, Судот забележал дека постоеле домашни заштитни механизми за обезбедување на правичен систем: домашниот суд можел да нареди одземање на помал износ доколку се увери, врз основа на урамнотежената веројатност, дека може да се произведе само помала количина, и претпоставката содржана со Законот од 1994 година можела да биде побиена доколку апликантот покажал, според веројатноста, дека имотот го стекнал на други начини, освен со трговија со дрога. Судијата, исто така, имал дискреционо право да не ја примени претпоставката ако смета дека тоа ќе доведе до сериозен ризик од неправда.

Во овој случај, судечкиот судија бил уверен дека апликантот поседувал или веќе располагал со предметниот имот и дека очигледниот заклучок бил дека овој имот потекнувал од нелегитимен извор. Доколку апликантот имал докази за спротивното, би било лесно побивањето на законски предвидената претпоставка. Судот утврдил дека примената на Законот од 1994 година била разумна и дека правата на одбраната биле целосно почитувани. Според тоа, не била констатирана повреда на членот 6 став 1.

Член 1 од Протоколот бр.1

Апликантот тврдел дека овластувањата што ги практикувал домашниот суд според Законот од 1994 година биле неразумни и биле во спротивност со членот 1 од Протоколот бр. 1, според кој секое лице не треба да биде лишено од уживање во својата сопственост освен ако тоа не е од јавен интерес и не е предвидено со закон. Како што е претходно наведено, налогот за одземање претставувал санкција во смисла на Конвенцијата и затоа бил опфатен со вториот став од членот 1 Протокол бр. 1 што им овозможува на државите договорнички да го контролираат користењето на имотот за да обезбедат плаќање на пенали. Сепак, сè уште морало да постои пропорционална врска помеѓу средствата кои биле употребени и бараната цел. Во конкретниот случај, целта на налогот за одземање било средство за судовите во борбата против трговијата со дрога, преку одвраќање на трговците со дрога и одземање на нивните приходи за да се спречи нивна употреба во понатамошни незаконски активности. Судот забележал дека налогот за одземање се однесувал на сума која апликантот ја стекнал од трговијата со дрога во текот на претходните шест години и дека апликантот можел да го обезбеди износот од имотот што го поседувал. Оттука, Судот не утврдил дека со налогот за одземање било попречено правото на апликантот на мирно уживање во неговата сопственост.

Превентивното одземање на имотот стекнат од криминал од мафијашки карактер, во траење од 4 години и 8 месеци, откако апликантот бил ослободен, претставува повреда на членот 1 од Протоколот 1

ПРЕСУДА ВО ПРЕДМЕТОТ
РАЈМОНДО против ИТАЛИЈА [RAIMONDO v. ITALY]

(Апликација бр. 12954/87)
22 февруари 1994 година

1. Главни факти

Апликантот бил уапсен во 1984 година и обвинет за сомнително учество во организација која имала мафијашки карактер. Во врска со ова обвинение, Јавниот обвинител побарал превентивно заплenuвање на одредени имоти на апликантот кои вклучувале и недвижен имот и возила, со цел нивно можно одземање. Налогот за одземање бил издаден од Окружниот суд во 1985 година, но апликантот потоа бил ослободен од обвиненијата во јануари 1986 година. Оваа ослободителна пресуда потоа била потврдена во јануари 1987 година од страна на Апелациониот суд. Во одлуката која станала правосилна во декември 1986 година, Апелациониот суд наредил враќање на имотот кој бил заплнет и одземен. Но, за дел од имотот, во соодветните регистри не било забележано дека мерката била укината, дури до август 1991 година.

2. Одлука на Судот

Апликантот истакнал жалбени наводи за тоа дека заплenuвањето и последователното одземање на неговиот имот претставувало повреда на неговите права од членот 1 од Протоколот 1 (право на мирно уживање во сопственоста). Тој, исто така, истакнал жалбени наводи според членот 6 став 1 (право на правично судење) за тоа дека должината на постапката во врска со неговата жалба против одземањето и специјалната контрола во врска со неговиот имот довеле до повреда на Конвенцијата.

Член 1 од Протокол 1

Судот одлучил да ја разгледува состојбата до донесувањето на одлуката на Апелациониот суд во декември 1986 година, одделно од состојбата потоа која траела до отповикувањето на заплената и одземањето на имотот.

Судот утврдил дека првичната заплена на имотот на апликантот имала основа во законодавството и дека властите не го лишиле апликантот од неговиот имот, туку само го контролирале неговото користење. Во однос на пропорционалноста на таквата мерка, имајќи ја предвид раната фаза на кривичната постапка во која била наредена, Судот утврдил дека било јасно дека заплена била привремена мерка наменета да се осигура дека имотот што се чинело дека бил плод на незаконски активности, на штета на заедницата, можел последователно да се одземе доколку било потребно. Затоа, мерката била оправдана за општиот интерес и со оглед на екстремно опасната економска моќ на организација како што е мафијата, не можело да се каже дека заплена во раната фаза на постапката била непропорционална со целта кон која се стремела.

Во однос на одземањето на дел од имотот на апликантот кое следело по првичното запленавање, Судот ја потврдил својата претходна судска пракса дека одземањето на имотот не мора нужно да спаѓа во опсегот на лишување од имот според членот 1 од Протоколот 1. Судот забележал дека според италијанската судска пракса, одземањето од овој вид не можел да има ефект на пренесување на сопственоста на државата додека не се донесе конечна одлука. Немало таква конечна одлука во овој случај и затоа Судот утврдил дека немало никакво одземање туку само контрола на имотот.

Кога ја разгледувал пропорционалноста на постапките на италијанските власти, Судот забележал дека, прво, одземањето се стремело кон цел која била во општ интерес. Имено, тој се обидел да обезбеди дека користењето на предметниот имот немало да биде од корист на апликантот, или на криминалната организација на која тој бил осомничен дека припаѓа, на штета на заедницата. Судот понатаму ги забележал тешкотиите со кои се соочила италијанската држава во борбата против мафијата и дека оваа организација била позната по тоа што профитот од своите криминални активности ги инвестира во недвижен имот. Судот забележал дека одземањето на имотот било ефикасно и неопходно оружје против движењето на сомнителниот капитал. Затоа, одземањето на имотот на апликантот било пропорционално со целта која се стремела да се постигне. Конечно, Судот повторил дека превентивното одземање обично било оправдано во неговата непосредна примена, без оглед на каква било жалба. Како заклучок, Судот утврдил дека Италија постапила пропорционално. Според тоа, немало повреда на членот 1 од Протокол 1 во периодот до донесувањето на одлуката на Апелациониот суд во декември 1986 година.

Меѓутоа, имотот не бил веднаш вратен на апликантот по одлуката на Апелациониот суд во декември 1986 година. Всушност, дел од имотот бил вратен но со задоцнување од четири години и осум месеци. Судот пресудил дека ова било мешање во правата на апликантот од Конвенцијата и дека не било „предвидено со закон“ ниту неопходно „да се контролира располагањето со имотот во согласност со општиот интерес“ во смисла на членот 1 од Протоколот бр. 1. Според тоа, имало повреда на таа одредба.

Член 6

Судот забележал дека превентивното замрзнување на имотот не било споредливо со кривичната санкција бидејќи имало за цел да спречи извршување на кривични дела. Затоа, членот 6 не бил применлив на овој аспект од случајот.

Во врска со прашањето за одземање, Судот забележал дека имајќи го предвид фактот дека случајот бил разгледуван пред два домашни суда, вкупната должина на постапката не можела да се смета дека била неразумна. Оттука немало повреда на членот 6 став 1.

Член 50 (сега член 41)

Судот му досудил на апликантот нематеријална штета од десет милиони италијански лири и пет милиони италијански лири за трошоци и издатоци.

Неможнoста да се поднесе жалба против спроведувањето на налог за претрес и заплена претставува повреда на членот 6 став 1

ПРЕСУДА ВО ПРЕДМЕТОТ
РАВОН И ДРУГИ против ФРАНЦИЈА
[RAVON AND OTHERS v. FRANCE]

(Апликација бр. 18497/03)
21 февруари 2008 година

1. Главни факти

Апликантот во овој случај бил г-дин Равон и две компании контролирани од него, со акционерски капитал или со вршење на статутарно управување.

На 3 јули 2000 година, сомневајќи се дека компаниите апликанти биле ангажирани во даночно затајување, француските даночни власти побарале од судските власти да им дадат овластување да пребаруваат одредени наведени адреси и да одземат какви било докази за даночна измама. Налозите биле одобрени, просториите на компаниите апликанти и домот на апликантот биле претресени, а документите биле заплени. Имајќи го предвид мислењето дека се случиле неправилности за време на тие претреси и заплени, апликантите поднеле барање до судовите барајќи поништување на таквите операции. Нивната жалба била отфрлена и од Првостепениот суд во Париз и од кривичниот оддел на Касациониот суд, кои сметале дека според релевантниот член од Кодексот за даночна постапка, налозите за одобрување претреси на станбени простории можеле да се обжалат само преку ревизија на фактите, а не да се разгледаат процедуралните неправилности. Иако даночниот законик не ја ограничил јурисдикцијата на судовите со временски ограничувања, Врховниот суд потоа утврдил дека овој вид процедурална проверка на овластувањето и спроведувањето на претресот и заплена по завршувањето на операцијата претставува пречекорување на овластувањата од страна на судијата, кој би бил во постојан контакт со полицијата и даночните власти за време на операцијата.

2. Одлука на Судот

Потпирајќи се на членот 6 став 1 (право на правично судење) и членот 13 во врска со членот 8, апликантите истакнале жалбени наводи дека немале

пристап до ефективен правен лек за да го оспорат претресот и заплената. Меѓутоа, барањето од членот 8 било отфрлено на процедурална основа.

Член 6 став 1

Судот најпрво забележал дека членот 6 став 1 е применлив во неговиот граѓански аспект. Иако било точно дека даночните спорови се надвор од опсегот на „граѓанските права и обврски“, сржта на овој спор бил претресот и заплената во домот, на кои биле подложени апликантите. Правото на почитување на нивниот дом било јасно од „граѓански“ аспект и Судот понатаму забележал дека таму каде што, како и во овој случај, се применувал членот 6 став 1, тоа претставува *lex specialis* во однос на членот 13. Затоа било соодветно да ги испитува жалбените наводи само според членот 6 став 1 и да утврди дали апликантите имале пристап до „трибунал“ како што е дефинирано во тој член.

Терминот „трибунал“ е дефиниран како тело кое исполнува одредени критериуми, вклучувајќи независност од извршната власт и вклучените страни и уживање на целосна јурисдикција. За таков „трибунал“ да одлучи за оспорување на граѓанските права и обврски во согласност со членот 6 став 1, тој треба да има јурисдикција да се занимава со сите релевантни фактички или правни прашања во врска со спорот по однос на кој одлучува. Понатаму, правото на пристап до суд мора да биде практично и ефективно. Оттука произлегува дека, во контекст на домашното преиспитување, засегнатите лица требало да бидат во можност да добијат ефективна судска контрола, всушност, како и во законот, за законитоста на одлуката со која се пропишува претресот и на мерките преземени врз основа на тоа. Достапниот правен лек мора, во случај на констатација на неправилност, или да го спречи настанувањето на операцијата или, онаму каде што веќе се случило, да му обезбеди на засегнатото лице соодветен надомест.

Судот забележал дека на лицата кои биле предмет на претрес во нивниот дом им било дадено право на жалба само преку ревизија на фактите, но не и за проверка на фактички неправилности во процесот на претресот и заплената. Ова не ги исполнувало условите од членот 6 став 1, бидејќи таквата жалба не дозволувала испитување на фактичката основа за оспорениот налог. Иако законодавството, исто така, предвидувало дека операциите биле извршени под постојана контрола на судијата кој ги издал налозите, Судот сметал дека тоа не претставувало независна контрола на регуларноста на самиот налог,

и во секој случај, домашната судска пракса покажала дека пристапот до овој суд од страна на релевантните лица бил повеќе теоретски отколку ефективен. Службениците кои согласно закон ги вршеле претресите немале законска обврска да ги информираат засегнатите лица за нивните права, деталите на надлежниот судија не биле наведени во налогот за заплена, не било потребно присуство на засегнатите лица (две трети лица сведоци биле доволни), а немало можност засегнатите лица да повикаат адвокат. Понатаму, опцијата за упатување на предметот до релевантниот судија завршила по завршувањето на заплена, бидејќи се сметало дека судијата бил повикан да ги разгледа сите неправилности и да го прекине или запре претресот во текот на процесот. Секое оспорување на законитоста на постапката за заплена било возможно само ако и кога последователно биле покренати понатамошни постапки против засегнатите лица, што не се случило во конкретниот случај.

Во овие околности, Судот заклучил дека апликантите немале пристап до „трибунал“. Според тоа, имало повреда на член 6 став 1.

Член 41

На првиот апликант му биле досудени 5.000 евра за нематеријална штета, но Судот сметал дека утврдената повреда била доволна за компаниите на апликантот.

Заплената и одземањето на имот на апликантот во Австрија, по налог за одземање на парични средства издаден од Соединетите Американски Држави, не довело до повреда на членот 1 од Протоколот бр.1, а постапката била во согласност со членот 6

ПРЕСУДА ВО ПРЕДМЕТОТ
САКОКЦИЈА против АВСТРИЈА [SACCOCCIA v. AUSTRIA]

(Апликација бр. 69917/01)
18 декември 2008 година

1. Главни факти

Апликантот бил државјанин на САД, кој отслужувал затворска казна во САД во моментот на поднесување на неговата апликација. Во 1992 година, против него била спроведена кривична постапка за перење пари од големи размери пред Окружниот суд на Род Ајленд. Од австриските судови било побарано да ги запленат стварите кои биле чувани во два сефа во Виена, кои ги изнајмил апликантот. На 10 февруари 1992 година, Окружниот кривичен суд во Виена наредил заплена и ги ставил средствата (парични средства и обврзници на доносител) на располагање на Окружниот суд во Род Ајленд за да се користат како докажен материјал против апликантот.

Апликантот тврдел дека имотот потекнувал од законски деловни активности извршени до 1988 година, додека американската влада тврдела дека тие биле резултат на активности од перење пари извршени од 1990 до 1991 година и дека тој ги чувал како управител на нарко картелот за кој работел. Во февруари 1993 година, Окружниот суд на Род Ајленд го осудил апликантот за перење на повеќе од сто милиони американски долари и го осудил на 660 години затвор. Последователно, на 30 август 1993 година, американскиот суд издал прелиминарен налог за одземање. Жалбите на апликантот против неговата осуда и налогот за одземање биле одбиени.

На 7 ноември 1997 година, Окружниот суд на Род Ајленд издал конечен налог за одземање во износ од 136 милиони американски долари, вклучително и 9 милиони долари во однос на сопствениот имот на апликантот, составен од парични средства во швајцарски франци, американски долари, австриски шилинзи запленети во Виена во 1992 година, список на обврзници на доносител издадени од австриски банки и банкарска сметка во Виена. Министерството

за правда на Соединетите Американски Држави го доставило барањето за одземање до австриските власти, а австриското Министерство за правда побарало од Виенскиот виш јавен обвинител да отвори постапка за извршување на одлуката на странскиот суд.

На 12 март 1998 година, Регионалниот кривичен суд во Виена, како привремена мерка, наредил одземање на имотот на апликантот, 80.000.000 австриски шилинзи (5.800.000 евра). Апликантот поднел жалба, тврдејќи дека одлуката на Регионалниот суд претставувала незаконско мешање во неговото право на сопственост и дека немало законски основи. Тој понатаму тврдел дека налогот за извршување во корист на САД не бил прифатлив во Австрија, бидејќи членот 64(7) од Закон за екстрадиција и правна помош (ELAA) навел дека сите парични казни или одземени средства добиени со извршување на странска одлука припаѓаат на Републиката Австрија. Дополнително, било аргументирано дека конечниот налог за одземање опфаќал средства кои не биле поврзани или произлегуваат од криминални активности и дека постапката за одземање не била усогласена со членот 6 од ЕКЧП, бидејќи тој не бил сослушан. Неговата жалба била отфрлена на 12 октомври 1998 година.

Во меѓувреме, на 1 август 1998 година, стапил на сила договорот меѓу САД и Австрија, кој се однесувал на меѓусебната правна помош во кривичната материја (договор од 1998 година). На 25 август 1999 година, централната власт на Соединетите Држави, потпирајќи се на Договорот од 1998 година, поднела ново барање за извршување на конечниот налог за одземање. На 14 јуни 2000 година Регионалниот кривичен суд во Виена, без да одржи рочиште, одлучил да го преземе извршувањето на конечниот налог за одземање и наредил одземање на имотот на апликантот во корист на Соединетите Држави. Апликантот и Јавното обвинителство поднеле жалба, а на 7 октомври 2000 година Апелациониот суд во Виена, заседавајќи на затворена седница, ја одбил жалбата на апликантот, но ја изменил одлуката на Регионалниот суд и наредил одземање во корист на Република Австрија.

2. Одлука на Судот

Апликантот истакнал жалбени наводи според членот 6 став 1 (право на правична и јавна расправа) за отсуство на јавна расправа во постапката во Австрија која се однесувала на извршувањето на налогот за одземање. Второ, апликантот тврдел дека одлуките на австриските судови го повредиле членот 1 од Протоколот бр.1 (мирно уживање во сопственоста).

Член 6

Аргументот на апликантот бил дека ниту Регионалниот кривичен суд во Виена, ниту Апелациониот суд во Виена одржале јавна расправа за време на постапката за одземање која се водела против него и дека тој требало лично да биде сослушан во текот на оваа постапка за да се покаже дека имотот потекнувал од законски деловни активности. Судот утврдил дека постапката требала да се испита според граѓанскиот аспект од членот 6 став 1 и повторил дека јавната судска расправа е фундаментален принцип на оваа одредба и ги штити странките од спроведувањето на правдата во тајност, без јавен надзор. Понатаму, тоа е средство преку кое се одржува довербата на јавноста во судовите.

Правото на јавна седница повлекува право на „усна расправа“ освен ако постојат околности кои го оправдуваат откажувањето од такво сослушување. Во конкретниот случај не била одржана усна расправа пред австриските судови. Според тоа, Судот морал да испита дали постоеле околности од таква природа што ги одвратиле судовите од одржување на расправа. Може да не се бара рочиште кога нема прашања за кредибилитет или оспорени факти и судовите можеле правично и разумно да одлучуваат за случајот врз основа на писмените поднесоци на странките, но сепак сеопфатниот принцип на правичност отелотворен во членот 6 е клучен за разгледување. Споровите од техничка природа и случаите што покренуваат само правни прашања од ограничена природа, се ситуации за кои постои поголема веројатност да се усогласат со членот 6 доколку не се одржани усни расправи.

Во конкретниот случај, судовите морале да испитаат дали биле исполнети условите пропишани во релевантните одредби на ELAA и Договорот од 1998 година за извршување на налогот за одземање. Ова вклучувало прашања за реципроцитет, дали делата извршени од апликантот биле казниви според австрискиот закон во времето на нивното извршување, усогласеноста со законските рокови и дали постапката во САД била во согласност со стандардите од членот 6 од Конвенција. Оттука, постапката се однесувала на прилично технички прашања за меѓудржавна соработка во борбата против перењето пари преку извршување на странски налог за одземање. Тие покренале исклучиво правни прашања од ограничен карактер и не барале сослушување сведоци или земање на предвид на други усни докази. Во овие околности, судовите можеле правично и разумно да одлучуваат за случајот врз основа на писмените поднесоци на странките и другите писмени материјали и немало повреда на членот 6 став 1.

Член 1 од Протокол бр.1

Апликантот тврдел дека тој бил сопственик на предметните средства и дека одлуките на австриските судови немале законска основа. Апликантот тврдел дека барањето за реципроцитет на ELAA не било исполнето (т.е. кога бил донесен конечниот налог за одземање, Договорот од 1998 година не бил на сила и не бил исполнет условот за реципроцитет што се барал со член 3(1) од ELAA исполнето), конечниот налог за одземање бил застарен, и дека Договорот од 1998 година дозволувал само одземање на плодовите и инструментите за сторување на кривичното дело – но не и одземање на заменски средства.

Судот се повикал на воспоставените начела од членот 1 од Протоколот бр.1 и трите различни правила опфатени со одредбата. Налогот за одземање спаѓал во третото правило, кое се однесува на правото на државата да донесува такви закони за кои смета дека се неопходни за контрола на користењето на имотот во согласност со општиот интерес. Судот забележал дека извршувањето на налогот за одземање имал основа во австриското право, имено во членот 64 од ELAA и членот 17 од Договорот од 1998 година. Австриските судови детално се занимавале со аргументите на апликантот и дале образложени причини за нивните наоди. Немало докази дека примената на законот била надвор од разумните граници на толкување.

Уште повеќе, Судот забележал дека извршувањето на налогот за одземање имал легитимна цел, имено зајакнување на меѓународната соработка за да се осигура дека паричните средства добиени од трговија со дрога биле одземени. Било признаено дека државите се соочуваат со потешкотии во борбата против трговијата со дрога и дека биле неопходни превентивни мерки за борба против таквите практики. Била постигната правична рамнотежа помеѓу барањата на општиот интерес и интересот на апликантот за заштита на неговото право на мирно уживање во неговиот имот и било забележано дека државите уживаат широка маргина на проценка за таквите прашања.

Иако членот 1 од Протоколот бр.1 немал експлицитни процедурални барања, постапката морала да му даде на поединецот разумна можност да го презентира својот случај до релевантните органи со цел да ги оспори мерките што ги повредуваат неговите права. Судот забележал дека пред австриските судови биле спроведени две постапки. Првата се однесувала на прелиминарното одземање на имотот со цел да се обезбеди извршување на одземањето, а втората се однесувала на извршувањето на конечниот налог за

одземање на Окружниот суд во Род Ајленд. Исто така, било забележано дека апликантот бил застапуван во текот на постапката и имал бројни можности за изнесување на своите аргументи и за оспорување на мерките кои ги попречувале неговите права.

Според тоа, Судот заклучил дека со извршувањето на налогот за одземање не било попречено постигнувањето на правична рамнотежа помеѓу општиот интерес и почитувањето на правата на апликантот според членот 1 од Протоколот 1. Оттука, немало несразмерно мешање во правата на сопственост на апликантот и немало повреда на членот 1 од Протоколот бр.1.

Применувањето на царинските закони од страна на државата му дало на апликантот можност за одбрана и не импутирало презумпција на вина спротивно на членот 6 од Конвенцијата

ПРЕСУДА ВО ПРЕДМЕТОТ
САЛАБИЈАКУ против ФРАНЦИЈА
[SALABIYAKU v. FRANCE]

(Апликација бр. 10519/83)
7 октомври 1988 година

1. Главни факти

Апликантот бил државјанин на Заир (сега Демократска Република Конго), роден во 1951 година и живеел во Париз.

На 29 јули 1978 година, апликантот отишол на аеродромот Роаси за да земе пакет со различни африкански прехранбени производи кои му биле испратени со лет на Ер Заир. Не можејќи да ја најде пратката, апликантот се обратил до вработен во Ер Заир кој го упатил до неподигнатиот куфер со катанец на кој имало билет на Ер Заир, но без име. Вработениот го предупредил апликантот дека истиот можел да содржи забранети стоки. Апликантот сепак го земал куферот заклучен со катанец и поминал на царина, наведувајќи дека немал што да пријави. Царинските службеници го задржале апликантот надвор од царинскиот простор додека се обидел да се качи на терминалот на Ер Франс, при што насилно го отвориле куферот и откриле двојно дно во кое биле сокриени 10 килограми канабис. Апликантот негирал дека знаел за дрогата и тврдел дека го помешал куферот со пакет со прехранбени производи кои ги очекувал. Следниот ден, „Ер Заир“ се обидел да го извести апликантот, кој останал во притвор, дека пратката адресирана до него по грешка пристигнала во Брисел. Инспекторите ја отвориле пратката и ги нашле само очекуваните прехранбени производи.

На 2 август 1979 година, апликантот бил ослободен и обвинет и за кривично дело нелегално внесување наркотици и за царински прекршок за пренесување на забранети стоки. На 27 март 1981 година, првостепениот суд го осудил по однос на двете обвиненија, кои подоцна тој ги обжалил. На 9 февруари 1982 година, Апелациониот суд во Париз го отфрлил кривичното дело илегален увоз на наркотици, но ја потврдил пресудата за царинскиот прекршок за

пренос на забранети стоки. Апликантот понатаму поднел жалба на пресудата за пренос до Касациониот суд, повикувајќи се на членот 6 став 1 и став 2 од Конвенцијата. Касациониот суд ја одбил неговата жалба со образложение дека апелациониот суд правилно го применил домашното право.

2. Одлука на Судот

Апликантот изјавил дека царинскиот закон бил применет спрема него на начин кој бил некомпатибилен со членот 6 став 1 и 2 со тоа што му била импутирана речиси несоборлива презумпција на вина.

Член 6

Во двата релевантни ставови од членот 6 е наведено дека 1) при определувањето на која било кривична пријава против поединец, тие имаат право на правично судење и 2) дека поединецот обвинет за кривично дело ќе се смета за невин додека не се докаже вината. Во конкретниот случај, државата не оспорила дека апликантот бил обвинет за кривично дело. Казнените одредби на француското царинско право можеле да се сметаат за кривични за целите на членот 6, бидејќи тие се сметале во домашниот поредок како посебен кривичен закон со оглед на тоа што тие барале одредување казни и санкции по осудата. Меѓутоа, државата тврдела дека Царинскиот законик не импутирал презумпција на вина - била утврдена претпоставена одговорност. Со оглед на тоа што било неспорно дека против апликантот била поднесена кривична пријава, случајот се фокусираше на тоа дали примената на царинските закони од страна на државата била некомпатибилна со презумпцијата на невиност, што е еден аспект од правото на правично судење.

Царинските закони на државата, во пракса, не утврдуваат презумпција на вина. Апликантот не останал целосно без средства за одбрана. Судот кој ја оценувал пресудата за царинскиот прекршок имал надлежност да му даде на апликантот можност да го отстрани сомнежот со оглед на олеснителните околности и бил должен да го ослободи од обвинение доколку успеел да утврди случај на виша сила, покажувајќи дека било невозможно за него да ја утврди содржината на куферот. Во овој случај, апелациониот суд се согласил дека фактичките наоди ја поддржуваат пресудата на судечкиот суд за царинскиот прекршок за пренос на увезена стока - апликантот бил невнимателен во неговото ракување со куферот со тоа што не ги послушал предупредувањата на вработениот во Ер Заир, не проверувајќи дали куферот

е пакетот што го очекувал и содржината што ја очекувал, наместо пред царината да изјави дека куферот бил негова сопственост и дека немал што да пријави. Апелациониот суд му го дал на апликантот можност за отстранување на сомнежот во однос на кривичното дело нелегално внесување наркотици, истакнувајќи дека фактичките докази не поддржуваат осуда за такво дело, за што било потребно поголемо докажување од обвинителството.

Судот утврдил дека апелациониот суд бил внимателен кон тоа да избегне автоматско прибегнување кон претпоставки пропишани во државните царински закони. Апелациониот суд се придржувал до преседанот од судската пракса кој се обидува да постапува по пресудите за царински прекршоци на начин што ја ублажува несоборливата природа на вистинскиот јазичен контекст во законите. Така, Судот одлучил дека немало повреда на членот 6 ставовите 1 и 2.

Наредбата за замрзнување на имотот по барање на казахстанските власти претставувала повреда на имотните права на апликантката според членот 1 од Протоколот бр.1

ПРЕСУДА ВО ПРЕДМЕТОТ
ШОРАЗОВА против МАЛТА [SHORAZOVA v. MALTA]

(Апликација бр.51853/19)
3 март 2022 година

1. Главни факти

Апликантката била родена во 1976 година во Казахстан и живеела во Виена. Таа била вдовица на Рахат Алиев (во натамошниот текст Р.А). Р.А претходно бил во брак со ќерката на тогашниот претседател на Казахстан, Нурсултан Назарбаев (Н.Н.). Р.А бил на неколку владини позиции во Казахстан помеѓу 1991 и 2007 година. Сепак, настанале политички тензии меѓу Р.А и Н.Н., а во 2007 година бил издаден налог за апсење на Р.А, по што тој избегал од Казахстан. Тој потоа живеел со апликантката во Малта од 2009 до 2013 година.

Во текот на овој период, казахстанските власти ги истражувале наводите за измама и перење пари од страна на апликантката и Р.А. Тие издале повеќекратни барања за екстрадиција низ европските држави (како Австрија, Германија и Лихтенштајн). Во 2008-2009 година, откако Австрија одбила да го екстрадира Р.А., во Казахстан биле одржани две судења во отсуство, каде што Р.А бил осуден за политички престапи на 20-годишна затворска казна. Во 2014 година, Казахстан побарал од Малта да спроведе налог за замрзнување на имотот на апликантката и на Р.А, кое Малта го сторила.

Во 2014 година, апликантката и Р.А. повеле постапки за уставна правна заштита во врска со замрзнувањето на нивните имоти, кои завршиле без успех. Р.А починал во затворот во Австрија во 2015 година, чекајќи го судењето по обвинението за убиство. Во 2020 година, апликантката поднела барање до Кривичниот суд на Малта, тврдејќи дека налогот за замрзнување против неа требал да се укине. На 2 ноември 2020 година, Малта била известена за апликацијата на апликантката до Европскиот суд за човекови права. Во 2021 година, Кривичниот суд на Малта не нашол основ за продолжување на налогот, бидејќи никогаш немало поведено постапка против апликантката од страна на казахстанските власти. Така, налогот за замрзнување бил укинат.

2. Одлука на Судот

Апликантката истакнала жалбени наводи за тоа дека исполнувањето на барањето за помош од страна на Малта и последователниот налог за замрзнување ги повредиле нејзините права согласно членот 6 став 1 и членот 1 од Протоколот бр. 1 од Конвенцијата. Дополнително, апликантката тврдела дека уставната жалба што ја покренала за повреда на нејзините права била премногу долга, траела четири години и десет месеци, со што биле нарушени нејзините права од членот 6 став 1.

Член 1 од Протокол бр.1

Судот сметал дека наредбата за замрзнување претставува мешање во имотните права на апликантката што претставува контрола на располагањето со имотот. Иако мерката била издадена во согласност со домашното законодавство, таа не била во согласност со законот *ab initio*, бидејќи според Кривичниот суд на Малта, апликантката немала ниту некогаш имала статус на обвинето или осудено лице во Казахстан, но само како осомничена, ускратувајќи и ги на апликантката и на нејзиниот сопруг активната легитимација и релевантните права што ги имале како обвинети во оваа постапка. Судот го сметал за загрижувачко тоа што за речиси осум години, ниту еден орган или домашен суд не ја испитал темелно законитоста на ситуацијата на апликантката. Ова, според мислењето на Судот, укажувало на сериозен проблем на домашно ниво.

Понатаму, Судот се сомневал во тоа дали мерката била во општ интерес. Судот признал дека неговата судска пракса генерално ги почитува пресудите на државните органи во однос на тоа што е од општ интерес. Меѓутоа, во овој конкретен случај, било јасно од материјалите доставени до Судот и до домашните судови дека Р.А бил воспоставен политички противник на казахстанскиот режим, па можел да биде предмет на одмазда од нивна страна. Така, иако налогот за замрзнување можел да биде од општ интерес, специфичните околности на случајот барале внимателна оценка од домашните судови.

Владата тврдела дека мерката била со цел борба против криминалот и дека била преземена во согласност со обврските на Малта според членот 18 од Конвенцијата на Обединетите нации против транснационалниот организиран криминал. Сепак, Судот нагласил дека секоја взаемна правна помош била потребна за усогласување со меѓународните стандарди за човекови права. Иако постоеле доволно основи да се доведе во прашање вистинската природа

на дејствијата преземени од Казахстан, уставните судови на Малта утврдиле дека автоматски мерката го следела општиот интерес, без детална проценка на ситуацијата релевантна за случајот.

Во однос на прашањето за пропорционалност, Судот сметал дека замрзнувањето на целиот имот на апликантот, по својата природа, било сурова и рестриктивна мерка бидејќи можела да влијае на правата на сопственикот до таа мера што нивната главна деловна активност или дури и условите за живот би можеле да бидат доведени во прашање. Постапките пред Кривичниот суд на Малта, во кои бил издаден налогот за замрзнување и неговото постојаното продолжување, ја лишиле апликантката од соодветните процесни заштитни мерки против произволното или непропорционално мешање. Судот одлучил дека уставните јурисдикции не успеале да ги отстранат тие пропусти, давајќи само усно произнесување по однос на релевантните критериуми при нивната оцена за спорната мерка, за која апликантката тврдела дека ги повредува нејзините права согласно членот 1 од Протоколот бр. 1. Така, Судот утврдил дека имотните права на апликантката, како резултат на тоа, не биле заштитени. Овие размислувања биле доволни за да му овозможат на Судот да заклучи дека имало повреда на член 1 од Протоколот бр. 1 на Конвенцијата.

Член 6 став 1

Со оглед на наодите погоре според членот 1 од Протоколот бр. 1, Судот сметал дека не било неопходно да се испита редовната постапка во светло на членот 6 став 1.

Во однос на должината на постапката пред уставното судство, Судот забележал дека, освен шесте месеци, што можеле да се објаснат со сложеноста на случајот и новите поднесоци, немало одреден период на неактивност, ниту пак апликантката укажала на кое било друго недоволно постапување од страна на властите. Така, иако Судот сметал дека четири години и десет месеци биле долг период за да се оцени прашањето на две нивоа на надлежност, времетраењето не било претерано и немало повреда на членот 6 став 1 во однос на должината на постапка за уставно правната заштита.

Член 41

Судот и досудил на апликантката 2.000 евра за нематеријална штета и 586 евра за трошоци и издатоци.

Одземањето на имот од сопруга на лице вклучено во шверц, кое починало пред да биде завршена кривичната постапка, не претставува повреда на Конвенцијата

ПРЕСУДА ВО ПРЕДМЕТОТ
СИЛИКИЕНЕ против ЛИТВАНИЈА
[SILICKIENĖ v. LITHUANIA]

(Апликација бр. 20496/02)

10 јули 2012 година

1. Главни факти

Во 2000 година, истражителот замрзнал одредени предмети од имотот на апликантката, од нејзиниот сопруг и од неговата мајка. Во 2002 година, како резултат на жалба поднесена од страна на свекрвата на апликантката, судот ослободил дел од нејзиниот имот. Самата апликантка не поднела жалба против заплената на имотот. По смртта на сопругот на апликантката, која се случила во 2003 година додека тој бил во затвор, литванските судови одлучиле да ја продолжат кривичната постапка бидејќи се однесувала на активности од злосторничкото здружување. Судот обвинил и осудил тројца членови на групата на неколку години затвор и наредил одземање на одреден имот, бидејќи утврдил дека бил стекнат како резултат на активностите на криминалната организација. Апликантката ангажирала нов адвокат за да поднесе жалба во име на сите лица засегнати од одземањето. Жалбата била одбиена, бидејќи според образложението на домашниот суд осудените лица дејствувале како организирана група и не можеле да објаснат како бил стекнат имотот. Покрај тоа, апликантката била целосно свесна за криминалните активности на нејзиниот сопруг.

Апелациониот суд исто така го одбил аргументот на адвокатот дека одземањето било незаконско бидејќи кривичната постапка против сопругот на апликантката била запрена. Се повикале на членот 72 од Кривичниот законик, кој ги обврзувал судовите да одземаат имот кој претставува принос од кривично дело, доколку лицата на кои им бил пренесен тој имот знаеле за неговото незаконско потекло. Касациската жалба поднесена од истиот адвокат била одбиена од Врховниот суд. Во посебна кривична постапка, апликантката била осудена за злоупотреба на имот и фалсификување документи и спрема неа била изречена затворска казна од четири години. Таа, сепак, подоцна била помилувана со акт за амнестија.

2. Одлука на Судот

Апликантката истакнала жалбени наводи дека не можела соодветно да ги обезбеди своите права бидејќи не била странка во кривичната постапка која се водела против нејзиниот покоен сопруг и дека била принудена да преземе одговорност за злосторствата наводно извршени од нејзиниот сопруг кој не бил осуден. Таа се повикала на членот 6 став 1 и став 2 и членот 1 од Протоколот бр.1.

Член 6 став 1

Жалбените наводи на апликантката потпаѓале под членот 6 став 1, бидејќи спорот се однесувал на граѓанското право. Прашањето пред Судот било дали во постапката за одземање биле почитувани основните принципи на правично судење, и дали на апликантката и била дадена соодветна можност да го презентира својот случај пред судовите, наместо апстрактно да се испитува компатибилноста на Конвенцијата со литванскиот кривичен закон, кој ги обврзал судовите да одземаат имот стекнат незаконски, вклучително и имотот пренесен на трети лица.

Иако апликантката не била странка во постапката против криминалната организација, Судот утврдил дека постоечкиот систем обезбедил заштитни механизми. Особено, апликантката можела да поведе постапка за преиспитување на одлуката, за да ја оспори заплената на имотот, нешто што таа не го направила.

Дополнително, во жалбата нејзиниот адвокат, кој ги застапувал нејзините интереси, конкретно го покренал прашањето за одземениот имот во однос на секој предмет. Доколку апликантката имала докази кои го покажувале легитимниот извор на нејзиниот имот, таа можела да му ги даде на адвокатот во жалбената постапка. Следствено, Судот заклучил дека на апликантката и била дадена разумна и доволна можност да го презентира својот случај и дека поради тоа немало повреда на членот 6 став 1.

Член 6 став 2

Апликантката тврдела дека била принудена да преземе одговорност за криминални дејствија наводно извршени од нејзиниот покоен сопруг. Потсетувајќи на основното правило на кривичното право дека кривичната

одговорност не го надживува лицето кое го извршило кривичното дело, Судот потсетил дека иако кривичната постапка против сопругот на апликантката била запрена, таа не била целосно прекината, а тројцата негови соработници биле осудени за формирање криминална организација со него. Литванските судови утврдиле дека одземениот имот бил стекнат од незаконски приноси од криминални активности на целата криминална организација, а не само преку делата на сопругот на апликантката.

Судот заклучил дека апликантката не била казнета за кривични дела извршени од нејзиниот покоен сопруг, и затоа не ја „наследила“ неговата вина, а налогот за одземање не можел да се гледа како утврдување на нејзина лична вина за какво било дело. Според тоа, немало повреда на членот 6 став 2.

Член 1 од Протокол бр.1

Одземањето на имотот на апликантката било наредено во согласност со членот 72 од Кривичниот законик и оттука била законска. Одземањето се однесувало на имотот што бил незаконски стекнат од криминалната организација предводена од покојниот сопруг на апликантката и ја следела легитимната цел да се осигура дека апликантката немала да профитира од приносите од криминал на штета на заедницата.

Домашните судови утврдиле дека апликантката лично учествувала во плаќањето за шверцуваната стока; затоа, таа морала да знае дека одземениот имот можел да се купи само со средствата од активностите на криминалната организација. Таа, исто така, била прогласена за виновна за злоупотреба и фалсификување документи во одделни постапки. Покрај тоа, одземањето било наредено во постапка пред три посебни домашни судови, кои утврдиле дека одземениот имот бил стекнат со незаконски профит на криминалната организација. Конечно, недозволените активности биле во голем обем и систематски. Следствено, се чинело дека одземањето било суштинска мерка во борбата против организираниот криминал, а Судот заклучил дека тоа не го нарушувало правото на апликантката на мирно уживање во нејзиниот имот.

Според тоа, немало повреда на членот 1 од Протоколот бр. 1.

Одбивањето на судовите да досудат надомест за притворот и за загубата и штетата на имотот кој бил запленет во текот на кривичната постапка такако била донесена ослободителната пресуда, претставува повреда на членот 6 и членот 1 од Протоколот бр.1

ПРЕСУДА ВО ПРЕДМЕТОТ
ТЕНДАМ против ШПАНИЈА [TENDAM v. SPAIN]

(Апликација бр.25720/05)
13 јули 2010 година

1. Главни факти

Против апликантот во 1986 година биле покренати две кривични постапки, за кражба и за ракување со украдена стока. По однос на првиот сет од постапките, му бил определен притвор во траење од 135 дена, бил осуден од првостепениот суд на 12 април 1993 година, но потоа бил ослободен во жалбена постапка на 9 септември 1993 година. Како дел од вториот сет на постапки, биле извршени неколку претреси во домот и продавницата за електроника на апликантот во март 1986 година додека тој бил во притвор, во присуство на сопругата на апликантот. За време на претресите, повеќе предмети, повеќе електронски апарати, биле запленети и задржани во Цивилната гарда до завршување на постапката. Тој бил ослободен и од второто обвинение на 29 октомври 1993 година, а на 19 ноември 1993 година побарал враќање на имотот кој му бил запленет во текот на истрагата.

Запленетите предмети биле вратени на 22 јануари 1994 година. Меѓутоа, некоипредметиисчезнале, биле дадени на луѓе кои тврделе дека се сопственици кои ја пријавиле својата кражба пред заплenuвањето. Од оние што му биле вратени на апликантот, повеќето биле оштетени или во лоша состојба, а многу биле 'рѓосани. Апликантот поднел барање до Министерството за правда и МВР за надомест на штета, за отштета во врска со неговиот притвор, за тоа што не му биле вратени одземените предмети и за оштетување на предметите кои му биле вратени. Жалбата на апликантот била одбиена, а неговите понатамошни жалби биле неуспешни. Било утврдено дека апликантот не докажал дека одземените предмети исчезнале или биле оштетени.

2. Одлука на Судот

Апликантот тврдел дека одбивањето да се додели надомест за притвор и за загубата што произлегува од влошувањето на имотот заплнет во кривичната постапка претставувало повреда и на членот 6 став 2 и на членот 1 од Протоколот 1.

Член 6

Судот потврдил дека правото на презумпција на невиност било повредено доколку судската одлука ја одразува идејата дека обвинетиот бил виновен иако неговата вина не била утврдена (т.е. по ослободувањето или пред утврдување на вината). Членот 6 став 2 се протега надвор од првобитната кривична постапка и ги вклучува судските постапки по ослободувањето, каде што поставените прашања се последица на тие првични постапки. Затоа, откако ослободителната пресуда ќе биде конечна, судските изрази на сомневање за невиноста на обвинетиот веќе не се прифатливи. Ова важи за ослободителните пресуди поради недостаток на докази исто како и за ослободителните пресуди кои произлегуваат со утврдување на невиност.

Судот забележал дека одбивањето од страна на министерот за правда и внатрешни работи да му се одобри надомест за притворот на апликантот било засновано на фактот дека тој бил ослободен по жалба поради недостаток на доволно докази. Оваа разлика помеѓу ослободителна пресуда поради недостиг на докази и ослободителна пресуда заснована на наод дека наводното дело не било сторено оставало сомнеж во невиноста на апликантот. Покрај тоа, националните судови го поддржале образложението на Министерството без да го решат предметното прашање. Според тоа, Судот утврдил повреда на членот 6 став 2 од Конвенцијата.

Член 1 од Протокол бр.1

Судот забележал дека заплената за која се жалел апликантот не била наменета да го лиши од неговиот имот, туку привремено да се контролира неговата употреба. Покрај тоа, немало индикации дека заплената немала законска основа. Сепак, Судот повторил дека средствата што ги користи државата мора да бидат пропорционални со целта која требала да се постигне. Дополнително, и покрај молчењето на членот 1 од Протокол бр.1 за процедуралните барања, важечките постапки мора да му овозможат и

на засегнатото лице соодветна можност да го претстави својот случај пред надлежните органи со цел да ги оспори мерките што ги повредуваат правата гарантирани со таа одредба.

Судот повторил дека сопственикот кој бил ослободен од обвинението за шверц во принцип мора да има право да ги врати заплнетите предмети по неговото ослободување. Членот 1 од Протоколот бр. 1 не предвидува право на ослободеното лице да добие надомест за каква било штета што произлегува од одземањето на неговиот имот направено во текот на истрагата во кривичната постапка. Меѓутоа, органите што го заплenuваат имотот мора да преземат разумни мерки за нивно зачувување, особено со изготвување попис на имотот во моментот на заплената, како и кога ќе му се врати на сопственикот по ослободувањето. Дополнително, домашното законодавство мора да обезбеди можност за започнување постапка против државата со цел да се добие надомест за штетата на конфискуваниот имот што произлегува од тоа што државата не го одржувала таквиот имот во разумно добра состојба. Меѓутоа, на државите договорнички им останува да ги дефинираат прецизните услови за правото на компензација во такви околности.

Во конкретниот случај, Судот смета дека товарот на докажување во врска со исчезнатите или оштетените предмети го имаат судските органи, кои биле одговорни за зачувување на имотот за време на траењето на заплената. Со оглед на тоа што властите не обезбедиле никакво оправдување за исчезнувањето и оштетувањето на одземените предмети, тие биле одговорни за сите загуби што ќе настанат од заплената. Било утврдено дека со одбивањето на барањето за надомест, државата предизвикала апликантот да сноси непропорционален и прекумерен товар. Со оглед на горенаведеното, констатирана е повреда на членот 1 од Протокол бр.1.

Член 41

Судот го резервирал прашањето за материјалната штета бидејќи не бил подготвен за одлука, дозволувајќи ја можноста за договор меѓу апликантот и државата, но на апликантот му досудил 15.600 евра нематеријална штета.

Одземањето на имотот на апликантот по донесувањето на новиот закон за одземање, не потпаѓало под членот 7 или не го повредило членот 1 од Протоколот 1

ОДЛУКА ВО ПРЕДМЕТОТ
УЛЕМЕК против СРБИЈА [ULEMEK v. SERBIA]

(Апликација бр. 41680/13)
2 февруари 2021 година

1. Главни факти

Апликантот бил српски државјанин, роден во 1968 година. Во времето на донесување на пресудата на Европскиот суд, тој издржувал затворска казна во Пожаревац. Помеѓу 2007 и 2009 година, апликантот бил осуден како водач на организирана криминална група за неколку тешки кривични дела извршени помеѓу 1999 и 2003 година и му била изречена 40 годишна затворска казна.

На 29 март 2010 година, Обвинителството за организиран криминал поднело барање за одземање на имотот на апликантот во согласност со Законот за заплена и одземање на приносите од казниво дело (Законот од 2008 година). Предмет на барањето на Обвинителот била куќата на апликантот, која тој ја купил во 1998 година за 374.409 германски марки (околу 190.000 евра). Обвинителот тврдел дека вкупната легитимна заработка на апликантот од 1996 до 1998 година, кога ја купил куќата, била само 22.789 германски марки (приближно 11.650 евра), помалку од една петнаесетина од износот што тој го платил за имотот. Бидејќи постоела очигледна неусогласеност помеѓу легитимната заработка на апликантот и вредноста на неговиот имот, и бидејќи тој бил осуден како член на организираната криминална група, Обвинителот побарал одземање на предметната куќа.

На 20 мај 2010 година, Вишиот суд во Белград го прифатил барањето на обвинителот и издал налог за одземање. Судот образложил дека имало очигледни несогласувања помеѓу легитимната заработка на апликантот и вредноста на неговиот имот. Со оглед на тоа што апликантот не доставил било каков доказ кој бил можел да се изведе дека спорниот имот го стекнал со законски заработени средства и бидејќи бил осуден за тешки кривични дела со елементи на организиран криминал преку кои „се стекнал со огромна заработка“, одземањето било оправдано. Високиот суд во Белград, исто така,

објаснил дека овој вид на одземање не барал воспоставување на директна врска помеѓу кривичното дело за кое апликантот бил осуден и стекнувањето на имотот. Имотот на апликантот бил одземен во согласност до посебна постапка насочена кон криминалните приноси на лица осудени за организиран криминал, што било сосема различно од обичното одземање во кривична постапка.

Во жалбена постапка, налогот за одземање бил потврден од повисоките судови по истиот основ. Истото кулминирало со одлуката на Уставниот суд од 26 ноември 2012 година, со која биле отфрлени сите жалбени наводи на апликантот во врска со налогот на понискиот суд.

2. Одлука на Судот

Апликантот истакнал жалбени наводи според членот 7 став 1 дека примената на мерката одземање во неговиот случај го повредила начелото на неретроактивност на кривичното законодавство. Дополнително, потпирајќи се на членот 1 од Протоколот бр. 1, апликантот истакнал жалбени наводи дека одземањето на неговиот имот го повредило неговото право на мирно уживање во сопственоста.

Член 7

За целите на Конвенцијата, не може да има „осуда“ освен ако не е утврдено во согласност со законот дека имало прекршок – кривично дело или, доколку е соодветно, дисциплински прекршок. Слично на тоа, не може да има казна, доколку не е утврдена лична одговорност. Концептот на „казна“ согласно член 7 има автономно значење. За да обезбеди ефективност на понудената заштита со овој член, Судот мора да прејде преку она што било очигледно и сам да процени дали одредена мерка во суштина значи „казна“. Појдовна точка во оваа оценка било дали предметната мерка се изрекувала по решение дека некое лице е виновно за кривично дело. Меѓутоа, можеле да се земат предвид и други фактори како релевантни во овој контекст, имено природата и целта на предметната мерка; неговата карактеризација според националното право; процедурите вклучени во донесувањето и спроведувањето на мерката; и неговата сериозност.

Во конкретниот случај, Судот забележал дека одземањето според членот 2 од Законот од 2008 година се применувало само доколку постоела осуда

за едно од тешките кривични дела наведени во таа одредба, вклучувајќи го и организираниот криминал. Според тоа, налозите за одземање биле поврзани и зависни од извршувањето на кривично дело кое било со доволно тежина.

Што се однесува до карактеризацијата на мерката според домашното право, српските судови биле едногласни во нивниот заклучок дека одземањето на криминално стекнатиот имот не претставува казна во смисла на членот 34 став 2 од Уставот и член 7 став 1 од Конвенцијата. Судовите утврдиле дека одземањето на имотот не било дополнителна казна, туку последица на тоа што сторителот или други корисници прибавиле имот што потекнува од незаконски сторено дело. Судот забележал дека институцијата одземање на криминални средства што била применета во случајот на апликантот не била регулирана со српскиот Кривичен законик, туку со сосема поинаква легислатива, имено со Законот од 2008 година. Оттука, немало ништо во соодветната законска регулатива што јасно ја класифицирало мерката како казна.

При оценувањето на природата и целта на налозите за одземање, Судот забележал дека мерките утврдени во Законот од 2008 година биле наменети за усогласување со обврските од Конвенцијата на Советот на Европа за перење, претрес, заплена и одземање на приносите од криминал. Оттука, налозите за одземање биле наменети да обезбедат дека криминалот не се исплати и биле првенствено од ресторативна, а не казнена природа.

Судот, исто така, забележал дека неколку карактеристики на српскиот систем за одземање на средства стекнати со криминални активности според Законот од 2008 година биле споредливи со одземањето во граѓанска постапка, отколку со паричната казна според кривичното законодавство. Прво, релевантната легислатива сугерирала дека системот бил насочен против имотот, а не против лицето, очигледно од фактот дека одземањето можело да се нареди на имот што му припаѓал на трето лице доколку имотот потекнува од кривично дело, а третото лице нема валидно правно барање за тоа. Второ, Законот од 2008 година ја признал можноста за одземање на имотот на починато лице кое никогаш не било осудено за какво било кривично дело, доколку имотот бил купен со приноси стекнати од кривично дело сторено од трето лице. Трето, степенот на вина на сторителот бил ирелевантен за одредување на износот на имотот прогласен за одземен. Четврто, налозите за одземање не можеле да се извршат преку затворска казна во случај на неплаќање. Конечно, при издавањето на налогот за одземање, српските

судови, исто така, можеле да одлучат да ги доделат дел или сите одземени средства во корист на жртвите, што било повеќе споредливо со реституција во граѓанското право отколку со парична казна според кривичното право.

Во однос на постапките кои се однесуваат на налогот и спроведувањето на мерката, налогот за одземање бил донесен од специјален совет на кривичен суд во посебна постапка за одземање, чија оценка била објективна и заснована на релевантни докази во отсуство на успешно побивање, а по конечната осуда на апликантот.

Во однос на тежината на одземањето, Судот потсетил дека сериозноста на предметната мерка сама по себе не била одлучувачка бидејќи многу неказнени мерки можеле да имаат суштинско влијание врз засегнатото лице.

Имајќи ги предвид сите значајни фактори, Судот заклучил дека налогот за одземање издаден против апликантот не претставувал „казна“ според членот 7 и дека членот 7 не бил применлив.

Член 1 од Протокол бр.1

Судот забележал дека налогот за одземање во овој случај претставувал мешање во правото на апликантот на мирно уживање во неговиот имот. Немало сомнеж за јасноста, прецизноста или предвидливоста на налогот за одземање на домашниот суд врз основа на законите за одземање. Со оглед на аргументот на апликантот дека било произволно да се прошири опсегот на механизмот за одземање ретроспективно на имотот што тој го стекнал пред влегувањето во сила на Законот за одземање, Судот повторил дека условот за „законитост“ содржан во членот 1 од Протоколот бр. 1 вообичаено не се толкува како спречување на законодавецот да ја контролира употребата на имотот или на друг начин да се меша во правата преку новите ретроспективни одредби со кои се регулираат постојаните фактички состојби или правни односи. Така, Судот сметал дека одземањето на имотот на апликантот било во целосна согласност со барањето за „законитост“ содржано во членот 1 од Протоколот бр.1.

Во однос на легитимноста на законот, мерката претставувала суштински дел од поголем законодавен пакет чија цел било интензивирање на борбата против организираниот криминал. Тој првенствено бил донесен со цел да го лиши лицето од добивката стекната од вклучување во криминални активности

и што е уште поважно, да ги отстрани тие приходи од можна идна употреба во криминални активности. Целта на мерката била, соодветно, не само да се осигура дека криминалот не се исплати, туку и да се спречи циркулацијата на средствата за унапредување на криминалниот потфат. Дополнително, мерката имала јасни ресторативни елементи бидејќи судовите можеле да го доделат одземениот имот на жртвите на злосторствата.

Судот понатаму забележал дека апликантот ги ограничил своите жалбени наводи на „ретроактивната“ примена на одземањето. Ништо не сугерирало дека мерката за одземање била непропорционална со легитимните цели.

Оттука, жалбените наводи согласно членот 1 од Протоколот бр. 1 биле отфрлени.

Жалбените наводи на апликантот за отсуство на образложение во налогот за одземање биле прогласени за недопуштени поради неисцрпување на домашните правни лекови

**ОДЛУКА ВО ПРЕДМЕТОТ
ВЕБ против ОБЕДИНЕТО КРАЛСТВО [WEBB v. THE UNITED KINGDOM]**

(Апликација бр. 56054/00)
10 февруари 2004 година.

1. Главни факти

На 26 октомври 1994 година, апликантот бил запрен во Dover Eastern Docks [Источните докови на Довер] од страна на царински службеник. Првично тој изјавил дека имал околу 27.000 фунти (околу 44.000 евра) во готовина за инвестирање во странство. Неколку моменти подоцна, тој го корегирал износот на 39.000 фунти (околу 63.000 евра) и изјавил дека парите биле само делумно негови и дека патувал да купи мебел или антички автомобил. Тој одбил да го именува сопственикот на останатиот дел од готовината. Паричните средства биле заплени според Законот за кривично право (меѓународната соработка) од 1990 година („Законот од 1990 година“), подоцна заменет со Законот за трговија со дрога од 1994 година („Законот од 1994 година“). ХМ Одделот за царина и акциза, поднел барање за одземање на парите, тврдејќи дека запленилите парични средства претставувале приходи од трговија со дрога и/или биле наменети за трговија со дрога.

Магистративниот суд во Довер наредил одземање на паричните средства откако Одделот за царина и акциза, доставил докази дека на запленилите банкноти имало траги од нелегална дрога. Апликантот кога бил запрен под принуда признал дека бил осуден за кривични дела поврзани со дрога во Обединетото Кралство и Германија. Апликантот бил застапуван од адвокат во текот на постапката и му било дозволено да доставува докази во поткрепа на неговиот случај. Магистративниот суд наредил одземње на паричните средства, но јавно не дал никакви причини за својата одлука.

Домашниот суд по грешка навел дека налогот за одземање бил донесен според Законот од 1990 година, кој, за разлика од важечкиот Закон од 1994 година, не предвидувал повторно одлучување пред повисокиот суд, туку само дозволувал барање за судско преиспитување на одлуката. Апликантот

побарал судско преиспитување на одлуката за одземање врз основа на тоа што домашниот суд не ги навел причините за својата одлука. Во текот на постапката по однос на барањето за судско преиспитување, ХМ Одделот за Царина и акциза, истакнал дека всушност апликантот имал право на жалба до Кралскиот суд за повторно одлучување според Законот од 1994 година. Како одговор, апликантот ги изменил основите на неговото барање за судско преиспитување и тврдел дека налогот за одземање требал да се поништи бидејќи домашниот суд ја донел својата одлука според Законот од 1990 година, кога всушност тој бил заменет со Законот од 1994 година.

Високиот суд го одбил ова барање, со образложение дека повикувањето на домашниот суд на погрешен акт било обична формалност и дека постапката се одвивала по важечкиот закон. Апликантот ја обжалил оваа одлука тврдејќи дека повикувањето на Законот од 1990 година, го прејудицирало тоа што бил доведен во заблуда него и неговите советници да веруваат дека немаат право на жалба за повторно одлучување. Сепак, оваа жалба била исто така одбиена.

2. Одлука на Судот

Апликантот истакнал жалбени наводи според членот 6 став 1 (право на правично судење) за тоа дека не била донесена образложена пресуда од страна на Магистратскиот суд во врска со налогот за одземање. Тој, исто така, истакнал жалбени наводи дека стандардот на докажување потребен за одземање на паричните средства бил применет преку урамнотезена веројатност, граѓански стандард, и покрај тоа што постапката била кривична по природа и кривичниот стандард бил повисок, без разумно сомневање. Понатаму, апликантот истакнал жалбени наводи според членот 1 од Протоколот 1 (заштита на сопственоста) дека одземањето на неговиот имот врз основа на граѓанскиот стандард на докажување ги повредува неговите права од Конвенцијата.

Член 6

Судот на почетокот повторил дека членот 6 од неговиот кривичен аспект не бил применлив во постапката за одземање бидејќи налогот за одземање не подразбирал утврдување на кривична одговорност. Според тоа, примената на граѓанскиот стандард на докажување била правилна, а жалбените наводи на апликантот биле недозволиви. При разгледувањето на тоа дали постапката била правична според граѓанскиот аспект од членот 6, Судот сметал дека

истото требало да биде оценувано во контекст на жалбените наводи на апликантот според членот 1 од Протоколот 1.

Член 1 Протокол 1

Судот забележал дека суштината на аргументот на апликантот била дека тој бил лишен од неговиот имот во отсуство на доволно процедурални заштитни мерки. Судот утврдил дека налогот за одземање бил заснован на домашното право и имал легитимна цел, конкретно борбата против трговијата со дрога, а потоа продолжил да оценува дали била постигната правична рамнотежа помеѓу постигнувањето на таа цел и правата на апликантот. Постапката пред Магистратскиот суд била контрадикторна и апликантот ефективно учествувал и бил застапуван од адвокат во оваа постапка. Товарот на докажување во текот на постапката бил ставен на Одделот за царина и акциза и фактот дека постапката за одземање била спроведена според граѓанскиот стандард на докажување, не ја загрозувало правичноста или не го поддржувал аргументот дека налогот за одземање бил непропорционален.

Судот ја прифатил можноста дека одбивањето од страна на домашниот суд да го објави своето образложение при донесувањето на налогот за одземање, можело да ја наруши правичноста на постапката, без оглед на фактот дека не била изречена кривична санкција спрема апликантот. Овој заклучок се засновал на принципот дека наведувањето на причините за одлуките донесени во граѓанска постапка, исто така, се дел од барањето за правичност содржано во членот 6 став 1. Сепак, апликантот имал и законско право на жалба до Крунскиот суд и можност за судско преиспитување, но ниту од нив ефективно не го заменуваат неуспехот на домашниот суд да го објави своето образложение. Токму улогата на правниот застапник била да внимава на дефектите во постапките кои би можеле да им наштетат на интересите на неговиот клиент и за тоа да го известат судот. Сепак, законските застапници на апликантот не покренале никакви приговори, но биле задоволни што случајот требал да се оценува според Законот од 1990 година. Неуспехот на адвокатите на апликантот да ја сфатат важноста на овој временски момент значело дека тие имале можност за целосна жалба за повторно одлучување и право да обезбедат надомест за нивните жалбени наводи за отсуство на причини дадени од домашниот суд.

Што се однесува до судското преиспитување на одлуката, Судот забележал дека апликантот се одлучил да тврди дека налогот за одземање требал да

се укине бидејќи бил донесен според погрешен закон. Судот забележал дека ако тој наместо тоа, ја продолжил својата постапка за судско преиспитување поради неуспехот на Судот на Dover Magistrates да даде причини за својата одлука, Високиот суд можел да бара од судиите да ја наведат фактичката состојба и да дадат свое образложение со цел да се утврди дали е направена правна грешка. Така, Судот заклучил дека апликантот се лишил од можноста да побара образложение за одлуката и да биде одлучено тоа дали одлуката на магистратот била во согласност со законот.

Жалбените наводи на апликантот според членот 1 од Протоколот 1 се фокусирале на недостатокот на причини дадени во врска со налогот да му се одземат паричните средства. Сепак, тој не ги искористил домашните правни лекови за ова конкретно прашање, наместо тоа, неговата жалба за судско преиспитување се фокусирала на погрешната примена на Законот од 1990 година. Поради тоа, било утврдено дека апликантот не ги исцрпил домашните правни лекови и Судот ја прогласил апликацијата за недопуштена.

Долготрајниот прекин на административно-прекршочната постапка која го спречила апликантот да ги врати привремено одземените парични средства, довело до повреда на членот 1 од Протоколот бр.1

ПРЕСУДА ВО ПРЕДМЕТОТ
ЗАКЛАН против ХРВАТСКА [ZAKLAN v. CROATIA]

(Апликација бр. 57239/13)
16 декември 2021 година

1. Главни факти

Апликантот бил хрватски државјанин, роден во 1944 година и живеел во Пакрац.

На 28 јануари 1991 година, царинските службеници на поранешната Социјалистичка Федеративна Република Југославија (СФРЈ) привремено конфискувале 4.350 германски марки и 100 американски долари од апликантот додека тој се обидел да ги пренесе парите преку државната граница спротивно на законот. На 27 март 1991 година, Загребското одделение на Сојузниот инспекторат за девизно работење повело административна прекршочна постапка против апликантот. На 8 октомври 1991 година, Хрватска прогласила независност и ги прекинала сите врски со СФРЈ. Еден месец подоцна, владата на Хрватска донела уредба со која биле запрени сите административни прекршочни постапки пред Одделот во Загреб до завршување на процесот на сукцесија. На 2 јуни 2004 година стапила на сила Спогодбата за прашањата за сукцесијата меѓу државите наследнички на СФРЈ, со која се уредувало управувањето со финансиските средства на СФРЈ и имотните права на граѓаните на СФРЈ.

Додека траел процесот на сукцесија, административно-прекршочната постапка против апликантот застарела. Во 2007 година, апликантот до општинското државно правобранителство поднел барање за враќање на конфискуваните парични средства. Во 2008 година, Државното правобранителство го одбило барањето, истакнувајќи дека конфискуваните средства биле депонирани (и останале на) сметката на Инспекторатот за девизно работење во Белград, Србија. Апликантот поднел граѓанска тужба против државата барајќи враќање на неговите средства, што било одбиено бидејќи конфискуваните средства можеле да се вратат само по завршувањето

на административната прекршочна постапка, а таа сè уште не била завршена до завршување на процесот на сукцесија. Апликантот поднел жалба, која потоа била одбиена во 2011 година.

2. Одлука на Судот

Потпирајќи се на членот 1 од Протоколот бр.1, апликантот изјавил дека хрватските власти требало да ја прекинат административно-прекршочната постапка против него бидејќи делото за кое се товарел одамна застарело. Доколку хрватските власти правилно ја запреле постапката, државата ќе била обврзана да му ги врати конфискуваните средства.

Член 1 од Протоколот бр. 1

Првото прашање што го испитал Судот било дали повредата за која биле истакнати жалбени наводи може да и се припише на тужената држава. Судот утврди дека тоа е така од неколку причини. Прво, хрватските власти ја презеле административно-прекршочната постапка против апликантот од сојузните органи на поранешна СФРЈ. Второ, хрватските власти ја воде постапката во согласност со хрватското право уште од првичните претпоставки од поранешна СФРЈ. Трето, привремено одземените предмети морале да се вратат откако предметното дело застарело според хрватскиот и српскиот закон. Конечно, задржувањето наметнато со хрватскиот закон ги спречило релевантните органи да донесат одлука за прекинување на застарената административна прекршочна постапка против апликантот.

Откако утврдил дека ситуацијата за која апликантот истакнал жалбени наводи и се припишува на тужената држава, Судот потоа се осврнал на прашањето дали продолжениот прекин на административно-прекршочната постапка против апликантот и неможноста да ги врати привремено одземените пари, биле во согласност со членот 1 од Протоколот бр.1.

Странките не оспориле дека конфискацијата на парите на апликантот била од привремен карактер и не претставувала лишување од имотот. Како такви, одземените пари претставувале приватна сопственост на апликантот. Според тоа, Судот утврдил дека конфискуваниот имот бил во „сопственост“ на апликантот во смисла на членот 1 од Протоколот бр.1. Судот понатаму утврдувал дека продолжената неможност на апликантот да пристапи и да го користи неговиот конфискуван имот треба да се испита во светло на општиот

принцип утврден во првото правило од членот 1 од Протоколот бр. 1. Првото правило, наведено во првата реченица од првиот став на членот го искажува општото начело на мирно уживање во сопственоста.

Кога се анализира потенцијалната повреда на членот 1 од Протоколот бр.1, Судот мора да испита дали дејствијата на државата биле законити, дали имало цел која е во општ интерес и дали била постигната „правична рамнотежа“ меѓу општиот интерес за кој станува збор и имотните права на апликантот.

Во конкретниот случај, Судот утврдил дека застојот на управно-прекршочната постапка бил во согласност со домашното законодавство. Судот, исто така, утврдил дека, со одложување на отплатата на привремено конфискуваните суми депонирани на сметки надвор од неговата територија додека не се заврши сукцесијата на поранешна СФРЈ и не се распредели имотот на поранешната федерација, државата ги следела целите за заштита на јавните пари и парите на националната економија, кои се цели од општ интерес. Сепак, Судот утврдил дека степенот до кој бил пролонгиран прекилот на постапката не ја постигнал правичната рамнотежа помеѓу општиот интерес и правото на сопственост на апликантот, кој бил принуден да сноси прекумерен товар. Судот дошол до овој заклучок затоа што а) продолжениот застој го спречил апликантот да бара враќање на неговите привремено конфискувани пари и од хрватските и од српските власти и б) земјите наследнички презеле мерки на национално ниво за да обезбедат решенија за поединци во одредени околности за враќање на средствата, но не и за лицата кои биле во ситуацијата на апликантот (видете Алишиќ и други против Босна и Херцеговина, Хрватска, Србија, Словенија и Република Македонија [Ališić and Others v. Bosnia and Herzegovina, Croatia, Serbia, Slovenia and the former Yugoslav Republic of Macedonia]).^[160] Според тоа, Судот заклучил дека имало повреда на членот 1 од Протоколот бр.1.

Член 41

Судот на апликантот му досудил 1.327 евра за нематеријална штета и 4.365 евра за трошоци и издатоци. Судот не досудил материјална отштета

[160] *Алишиќ и други против Босна и Херцеговина, Хрватска, Србија, Словенија и Република Македонија, [Ališić and Others v. Bosnia and Herzegovina, Croatia, Serbia, Slovenia and the former Yugoslav Republic of Macedonia], Пресуда на Големиот судски совет од 16 јули 2014 година, бр. 60642/08.*

бидејќи утврдил дека немало директна причинско-последична врска помеѓу повредата, која се однесувала на продолжениот застој на постапката наметната од државните органи и барањето на апликантот за материјална штета.

Изрекувањето на парична казна која одговара на 60% од износот на пари во готовина кои не биле пријавени при преминувањето на границата во ЕУ било непропорционално и унгарскиот закон го повредил правото на ЕУ

ПРЕСУДА НА СУДОТ (ВТОРИОТ СОВЕТ) - БАРАЊЕ ЗА ДОНЕСУВАЊЕ
НА ПРЕЛИМИНАРНА ОДЛУКА ОД СУДОТ ЗА УПРАВНИ И
РАБОТНИ СПОРОВИ КЕЧКЕМЕТ, УНГАРИЈА, ВО ПРЕДМЕОТ
C-255/14 РОБЕРТ МАЈКЛ ШМИЛЕВСКИ
против ОПШТАТА УПРАВА ЗА ЦАРИНИ И
ФИНАНСИИ НА РЕГИОНОТ ДЕЛ-АЛФЕЛД
[ROBERT MICHAL CHMIELEWSKI v NEMZETI
ADÓ- ÉS VÁMNHIVATAL DÉL-ALFÖLDI REGIONÁLIS
VÁM- ÉS PÉNZÜGYŐRI FŐIGAZGATÓSÁGA]

(Случај C-255/14)

16 јули 2015 година

1. Главни факти

На 9 август 2012 г-дин Шмилевски влегол на територијата на Унгарија од Србија и притоа не ги пријавил парите во готовина што ги носел со себе. Тие изнесувале 147.492 евра и се состоеле од 249.150 бугарски лева (BGN), 30.000 турски лири (TRY) и 29.394 романски леи (RON). Како резултат на тоа, на г-дин Шмилевски му било наложено да плати парична казна од 24.532.000 HUF (околу 78.000 евра) со одлука од 4 октомври 2013 година на Општата управа за царини и финансии на регионот Дел-алфелд. Казната била изречена врз основа на тоа што тој не ја пријавил таа сума во моментот на влегување на територијата на ЕУ и следствено, не ги почитувал обврските од Регулативата бр. 1889/2005, покрај оние од Законот бр. XLVIII од 2007 година („Закон бр. XLVIII“).

Со цел да се спречи незаконското движење на готовина, Регулативата на ЕУ бр. 1889/2005 предвидувала дека секое лице кое ја преминува границата во ЕУ со најмалку 10.000 евра во готовина мора да ја пријави таа сума на релевантните органи при преминувањето на границата (рецитал 6 од преамбулата на Регулативата). Во отсуство на усогласување на ниво на ЕУ на казните што се применуваат кога е извршено такво прекршување на обврската, од земјите-членки се бара да обезбедат ефективни, пропорционални и одвраќачки казни, според членот 9(1) од Регулативата. Законот бр. XLVII од 2007 година ја

имплементирал Регулативата бр. 1889/2005 во домашното право. Конкретно, став 5/A(1)(в) предвидувал дека секој што влегува на територијата на ЕУ без соодветно да ја исполни обврската да пријави готовина како што било утврдено во членот 3(1) од Регулативата, ќе плати глоба од 60% од износот што се задржува кога сумата на готовина е поголема од 50.000 евра.

Потоа, г-дин Шмилевски поднел тужба против таа одлука пред упатувачкиот суд, во која тој тврдел дека, меѓу другото, одредбите од Законот бр. XLVIII не биле компатибилни со правото на ЕУ.

2. Прашања поставени од националните судови

Судот за управни и работни спорови, Кечкемет, испратил две прашања до СПЕУ за прелиминарна одлука.

Прво, било поставено прашање во однос на дали износот на глобата изречена согласно став 5/A од законот бр. XLVIII, за спроведување на Регулативата бр. 1889/2005, бил пропорционален со барањата од членот 9(1) од таа Регулатива. Имено, дали казните наметнати со националното право биле ефективни, одвраќачки, а сепак сразмерни на прекршокот и на целта?

Конечно, било прашано дали ставот 5/A од Законот бр. XLVIII не ја прекршил, како резултат на висината на паричната казна што ја утврдува, забраната за прикриени ограничувања на слободното движење на капиталот во Договорот [ЕУ] и во член 65(3) од Договорот за функционирање на Европската унија (ТФЕУ)?

3. Одлука на СПЕУ

Судот забележал дека во отсуство на хармонизација на законодавството на ЕУ што предвидувало да се применуваат казни кога не се почитуваат обврските, земјите-членки се овластени да ги изберат казните што им се чинат дека се најсоодветни. Меѓутоа, тие мора да ја користат таа моќ во согласност со правото на ЕУ и неговите општи принципи, имено, во конкретниот случај, принципот на пропорционалност. Следствено, административните или казнените мерки предвидени со националното законодавство не смееле да одат подалеку од она што е неопходно за да се постигнат целите што легитимно ги следи тоа законодавство. Тежината на казните мора да одговара на сериозноста на прекршувањата за кои се изречени и треба да имаа реален ефект на одвраќање, притоа почитувајќи го принципот на пропорционалност.

Имајќи ги предвид барањата од членот 9(1) од Регулативата, Судот призна дека предметните казни биле соодветно средство за постигнување на целите кон кои се стреми со Регулативата 1889/2005, имајќи предвид дека тие веројатно ќе одвратат од непочитување на деклараторната обврска. Во однос на барањата за пропорционалност, било забележано дека системот во кој износот на изречената казна варираше во согласност со износот на парите кои не биле пријавени, сам по себе не изгледал дека бил непропорционален. Дополнително, Судот појаснил дека барањето за пропорционални казни, како што било предвидено со членот 9 од Регулативата 1889/2005, не значело дека надлежните органи мора да ги земат предвид специфичните индивидуални околности на секој случај, како што се намерата или рецидивот.

И покрај овие размислувања, сепак, во светло на обврската за пријавување како што е утврдено во членот 3 од Регулативата бр. 1889/2005 глоба која е еквивалентна на 60% од износот на непријавената готовина, каде што тој износ е повеќе од 50.000 евра, не може да се каже дека е пропорционален, надминувајќи го она што е неопходно за да се обезбеди усогласеност со таа обврска и исполнување на целите кои прописот што се спроведува. Судот истакна дека членот 9 од Регулативата не се обидува да ги казни можните измамнички или незаконски активности, туку прекршување на обврската за изјаснување.

Судот забележал дека, со цел да им се овозможи на надлежните органи да ги спроведат потребните контроли и проверки во врска со потеклото, наменетата употреба и дестинацијата на непријавената готовина, членот 4(2) од Регулативата 1889/2005 предвидувал можност за задржување на непријавената готовина согласно член 3 од Регулативата по административна одлука и во согласност со условите утврдени во домашното законодавство. Следствено, казната што се состоела од парична казна од помал износ, покрај мерката за задржување на непријавената готовина, можела да ги постигне целите што ги следи тој пропис без да го надмине она што е неопходно за таа цел. Во конкретниот случај, од списите кои биле доставени до Судот било јасно дека предметната легислатива не предвидувала таква можност.

Следствено, Судот заклучил дека не било потребно дополнително да се испита второто прашање. Членот 9(1) од Регулативата бр. 1889/2005 за контроли на готовина што влегуваат или излегуваат од Заедницата мора да се толкува како да го исклучува националното законодавство, како што е предметното, кое наметнува плаќање на парична казна со цел да се санкционира

непочитувањето на обврската за пријавување предвидена во член 3 од тој правилник, чиј износ одговара на 60% од износот на непријавените пари, кога таа сума е поголема од 50.000 евра.

Судот го појаснил толкувањето на опсегот на Директивата 2014/42/ЕУ за замрзнување и конфискација на предмети и имотна корист стекнати со криминал во Европската унија. Ја потврдил применливоста на Директивата кога извршувањето на сите елементи од релевантното кривично дело се случиле на територијата на една земја-членка. Понатаму, го појаснил јурисдикцискиот опсег на домашните судови во однос на конфискацијата на економската корист што произлегува од извршување на кривично дело чиј сторител бил кривично гонет, како и правата на трети лица да учествуваат во постапка за конфискација кога се тврди дека засегнатиот имот не му припаѓа на сторителот, туку на нив.

ПРЕСУДА НА СУДОТ (ТРЕТ СОВЕТ) – БАРАЊА ЗА ПРЕЛИМИНАРНА
ОДЛУКА ОД АПЕЛАЦИСКИОТ СУД, ВАРНА, БУГАРИЈА ВО
**СПОЕНИТЕ ПРЕДМЕТИ ВО ВРСКА СО КРИВИЧНИ
ПОСТАПКИ ПРОТИВ Д.Р. (С-845/19) И Т.С (С-863/19)**

(Случаи бр. С-845/19 и С-863/19)

21 октомври 2021 година

1. Главни факти

Овие два случаи произлегуваат од барања за прелиминарно одлучување поднесени од Апелациониот суд во Варна, Бугарија, во однос на толкувањето на Директивата 2014/42/ЕУ од 3 април 2014 година за замрзнување и конфискација на предмети и имотна корист стекнати со кривично дело во Европската унија и од член 47 од Повелбата за основните права на Европската унија („Повелбата“). Барањата биле поднесени во контекст на кривичната постапка по осудата на Д.Р. и Т.С. („засегнатите лица“) и се однесувале на барања за конфискација на пари од поседување на наркотици заради нивна дистрибуција, суми што засегнатите лица тврделе дека припаѓале на трети лица.

Особено, одлуката се однесувала на толкувањето на членот 5 од Директивата, насловен како „Проширена конфискација“, која предвидувала, меѓу другото, дека земјите-членки мора да ги усвојат неопходните мерки за да овозможат конфискација на имот што му припаѓал на лице осудено за кривично дело кое може да доведе до економска корист, директно или индиректно, кога судот бил уверен дека предметниот имот бил изведен од криминално однесување по испитувањето на конкретните факти за случајот. Релевантната

одредба од домашното право, во светло на која Директивата била толкувана во конкретниот случај, бил членот 53 од Кривичниот законик; „КЗ“, особено што се однесувала на класификацијата на „директни приноси“ и „индиректни приноси“. од кривично дело заради конфискација.

На 21.02.2019 година, во Варна, кај Д.Р. и Т.С., било откриено дека неовластено поседуваат високо опасни наркотици, со цел нивна дистрибуција. Тие потоа биле осудени за тоа дело. Во текот на предистражната постапка, од страна на надлежните органи бил извршен претрес во домот и автомобилот на Д.Р. Во релевантниот период, тој живеел со неговата мајка, баба и дедо. Била одземена парична сума од 4.447,06 лева (околу 2.200 евра). Предистражниот претрес кој бил извршен во просториите во кои живеел Т.С. со неговата мајка, довел до тоа властите да откријат сума на пари во износ од 9.324,25 лева (околу 4.800 евра).

По кривичната осуда на засегнатите лица, Регионално јавно обвинителство на Варна поднело барање до Регионален суд на Варна, за конфискација на тие суми пари во корист на државата, во согласност со соодветната одредба од домашното законодавство. Регионалниот суд го разгледал барањето на јавна расправа на која присуствувале засегнатите лица. Во текот на постапката, Д.Р. изјавил дека откриената сума пари и припаѓала на неговата баба која ги добила преку заем од банка, приложувајќи докази дека во декември 2018 година, неговата баба подигнала сума од 7.000,06 лева (околу 3.500 евра) од нејзината банкарска сметка. Бабата на Д.Р. не можела да учествува во постапката со оглед на тоа што бугарскиот закон не и дозволувал да го стори тоа како странка различна од сторителот на односниот прекршок, ниту пак била сослушана како сведок. Дополнително, Т.С. тврдел дека предметната сума им припаѓала на неговата мајка и сестра, при што приложил писмен доказ дека во март 2018 година, неговата мајка подигнала потрошувачки кредит за сума од 17.000 лева (околу 8.500 евра). Иако мајката на Т.С., исто така, не можела да учествува во постапката, таа била сослушана како сведок по однос на ова прашање.

Регионалниот суд на Варна одбил да одобри конфискација на спорните суми на пари, наоѓајќи дека кривичното дело поседување наркотици за целите на нивна дистрибуција, за кое засегнатите лица биле осудени, како такво не предизвикувало економска корист. Иако биле изведени докази дека продавале наркотици, условите за конфискација во корист на државата од соодветната одредба од член 53 став 2 од КЗ не биле исполнети, со оглед на тоа што Јавното обвинителство не ги обвинило лицата дека се занимаваат

со продажба на наркотици, ниту пак со кривичните пресуди била потврдена трговијата со наркотици.

Јавното обвинителство ја обжалило оваа одлука пред Апелациониот суд во Варна, тврдејќи дека Регионалниот суд не ја применил одредбата во светло на Директивата 2014/42. Засегнатите лица, од друга страна, истакнале дека може да се конфискува само материјалниот имот што бил директно изведен од делото за кое тие биле осудени.

2. Прашања поставени од националните судови

Апелациониот суд во Варна ја запрел постапката за да ги достави следните прашања до СПЕУ за прелиминарна одлука:

Прво, било поставено прашање дали Директивата 2014/42/ЕУ и Повелбата биле применливи во однос на кривично дело кое се состоело од поседување наркотици со цел нивна продажба, извршено од бугарски државјанин на бугарска територија, каде што потенцијалните економски користи се реализирале и се наоѓале во Бугарија.

Следствено, доколку тие одредби од правото на ЕУ биле применливи во конкретниот случај, СПЕУ бил прашан за тоа како требал да се разбере концептот на „економска корист што произлегува... индиректно од кривично дело“ во член 2(1) од релевантната Директива, и дали таквата корист би можела да претставува сума пари пронајдена и одземена од домот на осуденото лице и нивното семејство или автомобил управуван од него.

Трето, Судот бил прашан дали членот 2 од Директивата требал да се толкува како исклучување на домашната одредба како што е членот 53(2) од КЗ, која не предвидува конфискација на економска корист што индиректно произлегува од кривично дело.

Конечно, дали членот 47 од Повелбата треба да се толкува како исклучување на домашна одредба како што е членот 306 (1) (1) од Законот за кривична постапка; „ЗКП“), кој дозволувал конфискација во корист на државата, сума на пари за која се тврди дека му припаѓала на лице кое не било сторител на кривично дело, без тоа трето лице да може да учествува во таа постапка самостојно и да има директен пристап до домашните судови?

3. Одлука на СПЕУ

Како одговор на првото прашање, СПЕУ оценил дека Директивата 2014/42/ЕУ за замрзнување и конфискација на предмети и приноси од криминал на Европската унија треба да се толкува на тој начин што поседувањето опојни средства заради нивна дистрибуција спаѓа во нејзиниот опсег, иако сите елементи својствени за извршувањето на тоа кривично дело се ограничени само на една земја-членка. Судот забележал дека Директивата се засновала, меѓу другото, на член 83(1) од Договорот за функционирање на Европската унија (ДФЕУ), кој и овозможува на Европската унија да воспостави минимални правила за хармонизација во врска со дефиницијата на кривични дела и санкции за особено сериозно кривично дело со прекугранична димензија, било поради природата или влијанието на таквите кривични дела, или поради потребата од заедничка основа за нивно справување, во чии рамки спаѓала „недозволената трговија со дрога“.

Како одговор на второто и третото прашање, во однос на толкувањето на концептот на економска корист изведена индиректно од кривично дело, во светло на членот 2(1) од Директивата 2014/42, Судот забележал дека иако засегнатите лица биле осудени за поседување опојни дроги со цел нивна дистрибуција, тоа кривично дело само по себе не создавало економска корист. Паричните суми чија конфискација се барала, според тоа, не можеле да произлезат од тоа кривично дело. Понатаму, иако имало докази дека засегнатите лица продавале наркотици, тие ниту биле кривично гонети ниту осудени за такво кривично дело. Во конкретниот случај, СПЕУ истакнал дека на упатувачкиот суд е да процени дали делото за кое станува збор во главната постапка можело да предизвика, директно или индиректно, економска корист, земајќи ги предвид околностите на извршувањето на кривичното дело.

СПЕУ сметал дека Директивата мора да се толкува така што таа не само што предвидува конфискација на имот што претставува економска корист што произлегува од кривичното дело за кое сторителот бил осуден, туку предвидува и конфискација на имот што припаѓа на сторителот кога националниот суд кој го разгледува предметот е уверен дека имотот произлегува од друго криминално однесување. Заштитните мерки предвидени со членот 8 од Директивата, сепак, морале да се почитуваат, а делото за кое сторителот бил осуден морало да биде наведено во членот 5(2) и да може да предизвика, директно или индиректно, економски корист во рамките на значењето утврдено со Директивата.

Во однос на четвртото прашање, СПЕУ одлучил дека членот 8(1), (7) и (9) од Директивата 2014/42, во врска со членот 47 од Повелбата за основните права на Европската унија, мора да се толкува така што го исклучува националното законодавство кое дозволува конфискација, во корист на државата, на имот за кој се тврди дека му припаѓа на лице различно од сторителот на кривичното дело, без тоа лице да има право да се појави како странка во постапката за конфискација. Особено, есенцијално за Директивата се сметало признавањето дека таа суштински влијае на правата на лицата, не само на обвинетите, туку и на правата на трети лица кои тврделе дека се сопственици на односниот имот. Членот 8 од Директивата предвидува мерки за заштита на тие трети страни. Во светло на овие одредби од членот 8, цитиран погоре, третите лица во контекст на постапката за конфискација по однос на која тврдат дека биле сопственици на имотот што е предмет на конфискација, мора да бидат информирани за своето право да се јават како странка во таа постапка и за нивното право да бидат сослушани. Тие мора да бидат ставени во позиција да ги остварат тие права и да бараат утврдување на сопственост пред да се донесе одлуката за конфискација. Во конкретниот случај, Судот одлучил дека овие барања од членот 8 од Директивата не биле задоволени во околности во кои, според домашното законодавство, третото лице не можело да се појави како странка во постапката за конфискација и наместо тоа, морало да го поднесе своето барање пред граѓански суд.

Подготвувањето на оваа публикација беше поддржано од страна на Владата на Обединетото Кралство. Гледиштата изнесени во оваа публикација нужно не ја одразуваат официјалната позиција на Владата на Обединетото Кралство.